

**MÜZEDE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARATICI
DRAMANIN BİR YÖNTEM OLARAK KULLANIMINA İLİŞKİN
UZMAN GÖRÜŞLERİ**

Merve Ulu

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
DRAMA VE EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Merve
Soyadı : Ulu
Bölümü : Drama ve Eğitim Anabilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Müzede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri
İngilizce Adı : Expert Opinions About Using of Creative Drama as a Method in Teaching of Social Studies in Museum

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim. 09/08/2019

Yazar Adı Soyadı : Merve Ulu
İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Merve ULU tarafından hazırlanan “Müze de Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Drama ve Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Öğr. Gör. Dr. Ferah BURGUL ADIGÜZEL

Drama ve Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren BEŞTEPE

Temel Sanat Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 09/08/2019

Bu tezin Drama ve Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezimin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Öğr. Gör. Dr. Ferah BURGUL ADIGÜZEL hocama teşekkürü borç bilirim. Ayrıca Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL hocama ve Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA hocama teşekkür ederim. Tez çalışması sürecinde vakit ayıran ve görüşlerini paylaşan değerli hocalarıma katkıları için teşekkür ederim. Bana olan güvenleri ve destekleri için aileme ve İbrahim'e teşekkür ederim.

**MÜZEDE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARATICI
DRAMANIN BİR YÖNTEM OLARAK KULLANIMINA İLİŞKİN
UZMAN GÖRÜŞLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Merve Ulu
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2019

ÖZ

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönetiminin kullanımına ilişkin uzman görüşleri doğrultusunda; sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmada sosyal bilgiler öğretimi sürecinde önerilen yöntem ve tekniklere, müzede sosyal bilgiler öğretiminin yaratıcı drama ile ilişkisine, uygulamada yaşanan sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Uzmanların ilgili alan yazın hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlerin müzede ve müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramayı kullanmalarına yönelik donanımlarına ve bunu geliştirmeye yönelik önerilerin neler olabileceği hakkındaki sorulara yanıt aranmıştır. Çalışma nitel bir araştırmadır. Çalışma sürecinde, 12 alan uzmanı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda ulaşılan verilere, betimsel analiz yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre uzmanlar; sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasında, hedefler ve yaşantı deneyimi sunma gibi açılardan ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler konularının müzede ve yaratıcı drama yöntemi ile işlenmek için uygun olduğu belirtilmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin yazılı kaynakların

yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımda yaşanan sorunlar belirlenmiştir. Yaşanan temel sorunlar; öğretmenlerin müze ve yaratıcı drama konusundaki yetersizlikleri, müze personellerinin uygulama çalışmalarına olumlu bakmamaları ve müze ile okul arasındaki ulaşım güçlüğüdür. Uzman görüşleri doğrultusunda bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik uygulama bilgilerine yer verilen etkinlik kitapçıklarının hazırlanması önerilmiştir. Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerin verilmesi, müze personeline müzede uygulamaya yönelik eğitim verilmesi önerilmiştir. Eğitim fakültelerinde müzede eğitim ve yaratıcı drama derslerinin sayısının artırılması ve zorunlu olması önerilmiştir. Ayrıca müze ve okul arasında ulaşımı sağlayan servislerin temin edilmesi tavsiye edilmiştir. Her ile, ilçeye ve okula, okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili temsilci ve uygulayıcılar atanması geliştirilen çözüm önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler : Yaratıcı drama, sosyal bilgiler, müzede öğrenme, müzede yaratıcı drama

Sayfa Adedi : 162 (145+XVII)

Danışman : Öğr. Gör. Dr. Ferah BURGUL ADIGÜZEL

EXPERT OPINIONS ABOUT USING OF CREATIVE DRAMA AS A METHOD IN TEACHING OF SOCIAL STUDIES IN MUSEUM

(M.S. Thesis)

Merve Ulu

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

In this study, we tried to explain the relationship between teaching of social studies, education in museum and creative drama in accordance with expert opinions about the using of creative drama method in museum. In this context, the study aimed to answer the questions about the methods and techniques which are proposed in the social studies teaching, the relationship between the creative drama and teaching of social studies in the museum, the problems experienced in practice and the solution suggestions. The opinions of the experts about the relevant literature were examined. It was aimed to answer the questions about the qualification of teachers to use creative drama in museum, in teaching of social studies in museum and what suggestions could be developed to improve it. The study is a qualitative research. In the study process, descriptive analysis method was applied to the data which are obtained from the result of semi-structured interviews with 12 field experts. According to the results of the study, experts stated that there is a relationship between teaching of social studies, museum education and creative drama method in terms of goals and giving life experiences. It is stated that social studies subjects are suitable for teaching in museum and with creative drama method. It is stated that written literature related to use of creative drama method in museum in teaching social studies are insufficient. In addition, the problems in the use of creative drama method in museum in teaching of social studies

were determined in this study. The main problems are the inadequacy of the teachers about museum and creative drama, the lack of positive attitude of museum staff to the practical works and difficulties of transportation between museum and school. In accordance with the expert opinions, solutions for these problems were developed in this study. As a result of the study, it was suggested to prepare activity booklets which include practice information about the use of creative drama method in museum. It has been suggested that pre-service and in-service trainings will be given to teachers and prospective teachers, and that museum staff will be given training about practicing in the museum. It has been suggested that the number of courses about education in museum and creative drama should be increased and compulsory in the faculties of education. It has also been proposed to provide shuttle services between museum and school. In each city, county and school, representatives and practitioners should be employed about out-of-school learning environments.

Keywords : Creative drama, social studies, learning at the museum, drama at the museum

Page Number : 162 (145+XVII)

Supervisor : Dr. Ferah BURGUL ADIGÜZEL

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	8
1.3. Alt Problemler	9
1.4. Araştırmanın Amacı	9
1.5. Araştırmanın Önemi	9
1.6. Sınırlılıklar	10
1.7. Varsayımlar	11
1.8. Tanımlar	11
BÖLÜM II	13
KURAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi	13
2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzelerden Yararlanma	19

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama.....	24
2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi	26
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Müze ile Eğitime ve Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu	29
2.6. Sosyal Bilgiler Öğretimi ile İlgili Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Çalışmaları	33
2.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulanırken Dikkat Edilmesi Gereken Temel İlkeler.....	35
2.7.1. Yaratıcı Drama Açısından Dikkat Edilmesi Gerekenler	36
2.7.2. Müzede Eğitim Açısından Dikkat Edilmesi Gerekenler	38
BÖLÜM III	42
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	42
BÖLÜM IV	51
YÖNTEM.....	51
4.1. Araştırmanın Modeli.....	51
4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı	51
4.3. Çalışma Grubu	52
4.4. Verilerin Toplanması	54
4.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	55
BÖLÜM V	58
BULGULAR VE YORUM	58
5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	58
5.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorum	58
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	70

5.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Uzman Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	70
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	80
5.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	81
5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	89
5.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Kaynaklar Hakkındaki Görüşlere Yönelik Bulgular ve Yorum	89
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	97
5.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Öğretmen Yeterliliğine Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	98
BÖLÜM VI	107
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	107
6.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	107
6.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	110
6.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	111
6.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	112
6.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	113
6.6. Öneriler	115
6.6.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler	115
6.6.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler	115
6.6.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler	115
6.6.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler	116
6.6.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Öneriler	116

KAYNAKLAR.....	117
EKLER.....	131
EK 1. ÖN BİLGİ FORMU	132
EK 2. GÖRÜŞME FORMU	134
EK 3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARARLANILABİLECEK SANAL MÜZELER.....	137
EK 4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARARLANILABİLECEK MÜZELER (ANKARA İLİ ÖRNEĞİ).....	139
EK 5. MÜZE GEZİSİ İÇİN ÖĞRENCİ BİLGİ KARTI ÖRNEĞİ.....	141
EK 6. YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN MÜZEDE KULLANILDIĞI BİR DERS PLÂNI ÖRNEĞİ	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi ve Müzede Klasik Yöntemin Karşılaştırılması.....	6
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Öğrenme Alanları	14
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Sayıları ..	15
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değerler.....	16
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Beceriler	17
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı	18
Tablo 7. Müze Eğitiminin Temel İlkeleri.....	21
Tablo 8. 2004-2005 Programında Kazanımların Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu	30
Tablo 9. 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarında Müzede Eğitime Yer Verilme Durumu	31
Tablo 10. 2018-2019 Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu	31
Tablo 11. 2018-2019 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Adı Geçen Müzeler.....	32
Tablo 12. Uzman Grubunun Müzede Eğitim, Yaratıcı Drama ve Sosyal Bilgiler Alanlarında Çalışma Sürelerine İlişkin Veriler	52
Tablo 13. Uzmanların Cinsiyet, Meslek, Eğitim Durumları ve Çalıştıkları Kurumlara İlişkin Bilgiler	53

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Müzede Eğitim Arasındaki İlişki	59
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 16. Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama İlişkisine Yönelik Uzman Görüşleri	65
Tablo 17. Sosyal Bilgiler, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişki.....	66
Tablo 18. Müzede Sosyal Bilgiler Öğretimi Sürecinde Kullanılması Önerilen Yöntem ve Teknikler	71
Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılma Durumuna Yönelik Görüşler	73
Tablo 20. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımının Yaygınlaştırılmasına Yönelik Görüşler	73
Tablo 21. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenebilecek Konular.....	76
Tablo 22. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Çalışma Yapılabilecek Konular ve Müzeler.....	77
Tablo 23. Alan Uzmanlarının Uygulama Örnekleri.....	79
Tablo 24. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar.....	81
Tablo 25. Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri.....	84
Tablo 26. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Çalışmalarda Yararlanılan Yazarlar	89
Tablo 27. Alan Uzmanlarının Yararlandıkları Kaynaklar ve Yazarlar	91
Tablo 28. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Konulu Kaynakların Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşler	93

Tablo 29. <i>Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze ve Yaratıcı Drama Yöntemi Konulu Kaynaklara İlişkin Görüşler</i>	93
Tablo 30. <i>Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi Konulu Kaynakların Niteliğinin ve Niceliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler</i>	94
Tablo 31. <i>2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 'nda Müzede Yaratıcı Drama</i>	96
Tablo 32. <i>Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamaları Açısından Yeterli Bulunma Nedenleri</i>	98
Tablo 33. <i>Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamalarında Yetersiz Bulunma Nedenleri</i>	99
Tablo 34. <i>Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulama Konusundaki Yeterliliklerine İlişkin Görüşler</i>	101
Tablo 35. <i>Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Öğretmen Yeterliliğine İlişkin Görüşler</i>	102
Tablo 36. <i>Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemiyle Öğretmen Eğitiminde Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Görüşler</i>	104
Tablo 37. <i>Sosyal Bilgiler Öğretiminde Faydalanılabilecek 360 Derece Panoramik Özellikte Olan Sanal Müzeler</i>	137
Tablo 38. <i>Görevli Rehberi Bulunan Müzeler</i>	139
Tablo 39. <i>Eğitim Atölyesi Bulunan Müzeler</i>	140
Tablo 40. <i>Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Veren Müzeler</i>	140
Tablo 41. <i>Müze Gezisi İçin Öğrenci Bilgi Kartı Örneği</i>	141

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	Bakınız
ÇDD	Çağdaş Drama Derneği
f	Frekans
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NCSS	ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council Social Studies)
s.	Sayfa
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TWHP	Teaching with Historicel Places
U1	Uzman 1
U2	Uzman 2
U3	Uzman 3
U4	Uzman 4
U5	Uzman 5
U6	Uzman 6
U7	Uzman 7
U8	Uzman 8
U9	Uzman 9

U10	Uzman 10
U11	Uzman 11
U12	Uzman 12
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
%	Yüzde

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler dersinin hedefleri arasında bireyin demokratik değerleri benimseyip topluma ve dünyaya uyum sağlayan etkin bir vatandaş olarak yetişmesi yer almaktadır. 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde bu dersin sosyoloji, coğrafya, tarih, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, ekonomi gibi alanlardan yararlanılarak disiplinler arası bir anlayışla oluşturulduğu görülmektedir.

Sosyal bilgilerin kabul gören bir tanımının yapılmasında 1993'te Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nin açıklaması önemlidir.

“Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimleri, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerin alınarak sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı oluşturulmasını hedefler. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı karşılıklı olarak birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır.” (NCSS'den aktaran Safran,2015, s.5).

Sosyal bilgiler dersine yönelik NCSS tarafından yapılan tanım doğrultusunda, dersin disiplinler arası olduğu ve amacının en genel ifade ile bulunduğu döneme uyum sağlayabilen, çağın gerektirdiği donanıma sahip bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenilenler arasında bağlantı kuran ve bunları deneyimleriyle yeniden yorumlayan, öğrenenin kendisidir. Spigner-Littles ve Anderson (1999)'a göre yapılandırmacı yaklaşım, aktif zihinsel süreçler yardımıyla deneyimlerin devamlı olarak yeniden yapılandırıldığı bir süreçtir (Kurtdele Fidan, 2010). Bu şekilde bilgiler ezber ve

tekrar olarak edinilmeyip, aralarında ilişki kurularak oluşturulur ve anlamlı bir ilişkiler bütünü hâline gelmesi sağlanmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinin içeriği disiplinler arası bir yaklaşımla ve yapılandırmacı anlayışla oluşturulduğu için öğrencinin, aktif şekilde ve öğrenme sürecinin merkezinde olması önemlidir. 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın amaçları incelendiğinde topluma ve çağa uyum sağlayan, aktif vatandaşların yetiştirilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin içeriği gereği, öğrenci ile gerçek yaşam deneyimleri, gerçek ortamlar ve nesneler ile aktif olarak bağlantı kurulması gerekmektedir. Bu nedenle öğretim sürecinde yaparak yaşayarak öğrenme ön plâna çıkmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretimi süreci incelendiğinde çeşitli sorunların yaşandığı görülmektedir. Karaca (2017), sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunları incelediği çalışmasında bu sorunların öğretim programının yoğun olması, sınavlara hazırlık kaygısı, ders araç gereçlerinin yetersiz olması gibi nedenlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Yuvacı (2018) çalışmasında sosyal bilgiler öğretiminde yaşanan sorunlar ile ilgili olarak öğretim programının yoğun ve ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Ünal (2012) ise programda konulara ayrılan sürenin ve okul imkânlarının yetersiz oluşunun, ders kitaplarında yeterli bilgi ve görselin bulunmayışının, öğrencilerin beceri, ilgi ve motivasyon eksikliklerinin sosyal bilgilerde yaşanan sorunlar arasında olduğunu belirtmiştir. Akmehtetoğlu (2014), dersin veliler tarafından ezber dersi olarak görüldüğü, ders saatinin azlığı nedeniyle yöntem ve tekniklerin uygulanmasına yeterince yer verilemediği, öğrencilerin derse ilgi duymadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretimi sürecinde yaşanan sorunlar incelendiğinde, öğrencilerin ilgi ve motivasyon eksikliğinin bu sorunlar arasında olduğu görülmektedir; Ünal (2012). Yapılan çalışmalar yaratıcı drama gibi etkileşimli bir yöntemin öğrenci tutumunu ve öğrenme kalıcılığını olumlu etkilediğini göstermektedir; Öztürk ve Sarı (2018), Zayimoğlu ve Öztürk (2013). Müzeler gibi gerçek nesnelerin bulunduğu ortamların kullanılmasının öğrenmeyi olumlu etkilediğine ilişkin yapılan çalışmalar da mevcuttur; Üztemur (2017), Yorulmaz (2014), ve Çetin (2014)' in çalışmaları konu ile ilgili örnek verilebilecek çalışmalardandır.

Yapılan çalışmalarda özellikle sosyal bilgiler öğretiminde yaşanan olumsuz öğrenci tutumu ve sınav kaygısı gibi sorunların yaratıcı drama yolu ile çözülebileceğine yer verilmiştir; Yalçinkaya (2015), Öztürk ve Sarı (2018), Özen, Gül ve Gülaçtı (2018)'nin çalışmaları bu konuya örnek gösterilebilir. Yalçinkaya (2015)'nin sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama

yönteminin kullanımının öğrenci görüşlerine etkisini incelediği çalışmada uygulama sonunda öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği belirtilmektedir. Öztürk ve Sarı (2018)'nın çalışmalarında sosyal bilgiler konularının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin akademik başarıları, derse karşı tutumları ve öğrenme kalıcılıklarına olumlu etki ettiği belirtilmektedir. Özen, Gül ve Gülaçtı (2018) tarafından yapılan araştırmada da sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Zayimoğlu ve Öztürk (2013) de sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarına ve tutumlarına yaratıcı drama yönteminin etkisinin incelendiği çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin olumlu etkileri olduğu belirtmiştir.

Sosyal bilgiler derslerinde, öğrenciler tarafından soyut kavramların somutlaştırılmaması yaşanan sorunlar arasındadır. Altıkulaç (2010) geçmişteki olayların öğrenciler için soyut ve onlardan uzak olduğunu ifade etmektedir. Yaratıcı drama yoluyla öğrencilere olayları deneyimleme fırsatının sunulmasının yanı sıra müzeler de gerçek yaşam nesnelerini barındırmaları bakımından üç boyutlu derslikler ve uygulama alanları niteliğindedirler. Öğrenciler, müzelerde yaşamla bağlantı kurabilecekleri gerçek nesnelerle çalışabilirler. Akar Vural ve W. Somers (2016)'a göre; sosyal bilgiler öğretiminde birincil kaynakların kullanıldığı çalışmalar önemlidir. Örneğin tarihî bir olaya ilişkin bir gazete haberinin incelenmesi ve öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanılması öğrenilenleri destekler. Müze koleksiyonları dokunma, görme, işitme, koklama gibi duyuşsal yaşantılara yönelik deneyimler sunması ve bu yolla öğrenmeleri desteklemesi mümkündür. Dolayısıyla görsel materyaller sosyal bilgiler dersleri için önemlidir. Buna karşılık sosyal bilgiler ders kitapları görsel açıdan yetersiz bulunmaktadır (Ünal, 2012). Alkış ve Güleç (2003) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenlerin müze gezilerini en çok tercih etme nedeni olarak; müzelerin ders konularını görsel açıdan destekleyerek daha kalıcı öğrenmeyi sağladığı belirtilmiştir. Üztemur (2017), Yorulmaz (2014) ve Çetin (2014)'in çalışmalarında sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımının yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersleri için faydalı ve gerekli olduğu konusu ile ilgili Nayci (2011), Pektezel (2017) ve Uzungöl (2016)'ün çalışmaları önemlidir.

Adıgüzel ve Başbuğ (2019, s. 3) müze ziyaretlerinde, ziyaretçileri nesnelerle bütünleştiren yapılandırmacı bir anlayışın önemli olduğunu ve bu sürecin plânlanmasında yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olduğunu belirtmektedirler. Müzede yaratıcı drama yöntemi daha fazla duyuyu harekete geçirerek eğlenceli, kalıcı ve anlamlı bir şekilde öğrenmeyi mümkün

kılmaktadır. Bal İncebacak (2015); Kılıçaslan ve Adıgüzel (2016) müzede yaratıcı drama konulu çalışmalarında müzelerin eğlenerek öğrenmeyi sağladığını belirtmişlerdir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde hem gerçek nesne ve ortamlara, hem gerçek yaşam deneyimlerine ve etkileşimli öğrenme yöntemlerine duyulan ihtiyaçtan hareketle müze ortamlarında yaratıcı dramanın kullanımı gereklidir.

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile öğrenciler yaşanan veya yaşanması muhtemel olayları deneyimleme fırsatı bulur ve yaşayarak öğrenirler. Yaratıcı drama öğrencilerin düşünme, algılama, yorumlama, dinleme, iletişim becerilerinin etkili bir şekilde gelişmesinde yardımcı olur (Çalışkan ve Karadağ, 2014, s. 96). Freeman, Sullivan ve Fulton'a göre de yaratıcı dramanın eğitimde bir yöntem olarak kullanılmasında bir takım temel amaçlar vardır. Söz konusu amaçlar arasında; yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama, eleştirel düşünme, moral ve manevi değerleri, dil ve iletişim becerilerini geliştirme ve çocukların ahlaki değerleri keşfetmesine olanak sağlama, farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazandırma (Aktaran Köksal, 2007, s. 184-185). Bu becerileri ve değerlerin geliştirilmesi sosyal bilgiler eğitiminin, yaratıcı dramanın ve müze eğitiminin ortak hedefleri arasındadır. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretimi sürecinde; müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin ilişkilendirilerek, etkin şekilde yer alması önem kazanmaktadır. Üstündağ (1998, s. 31)'a göre; Tarih, coğrafya, vatandaşlık ve insan hakları eğitimi derslerinin pek çok konusu yaratıcı drama uygulamaları için uygun özelliktedir. Bu konularda geçen soyut kavramlar yaratıcı drama süreci ile somutlaştırılır.

Müzede sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama yönteminin öneminin bilinmesi, bu yöntem ve tekniklerin öğretimde etkin şekilde uygulandığı anlamına gelmemektedir. Çulha Özbaş ve Doğan (2016)'a göre öğretmenler tarafından yaratıcı dramanın gerekliliği kabul edilmiş olsa da yöntemin uygulanmasına yönelik kafa karışıklığı yaşandığı belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenden kaynaklı sorunların da olduğunu göstermektedir. Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2014), sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini uygulama durumlarını inceledikleri çalışmalarında öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Yağcı (2008) sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulama yapmakta zorluk çektiklerini, Yavuz (2010) ve Alataş (2008) öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklerin kullanımında sorun yaşadıklarını, Karasoy (2008) ise öğretmenlerin dersi plânlamada güçlük çektiklerini belirtmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından müzelerin tarih ve sosyal bilgiler dersleri kapsamında ziyaret edilmesi değişik dönemlerde önerilmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın müze kullanımı hakkında aldığı 2008 tarihli karar ise müzede öğrenme konulu çalışmaların önemini arttırmıştır (Yazıcıoğlu, 2010, s. 48). Alınan bu karar ile öğretim sürecinde müzelerin kullanımı desteklenmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programlarında “Müze ile Eğitim” başlığı altında müzeler ile birlikte tabiat ve kültür varlıklarını kapsayan mekânlar da kastedilmektedir (MEB, 2004). Geçmişte yaşamış insan topluluklarına ait kalıntıların bulunduğu yapı ve alanlar tarihî mekân; geçmiş uygarlıklardan kalan kalıntı ve eserler tarihî eser; geçmişten bizlere kalan ve tarihî değer taşıyan eşyalar ise tarihî nesne olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Müzeler; barındırdıkları koleksiyonlar açısından sosyal bilgiler derslerinde etkin şekilde kullanılabilecek mekânlardandır. Sosyal bilgiler dersi; 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda işlenen bir derstir ve müzeler bu yaş aralığındaki çocuklarla çalışmak için genellikle çocukların kontrol edilebileceği nitelikte yapılandırılmış ortamlardır. Öğrenci grupları için plânlanan etkinliklerde, müzelerde olası güvenlik ve sağlık problemleri daha öngörülebilir ve müdahale edilebilir olmaktadır. Olumsuz hava koşullarında da kapalı bir müze binası içerisinde çalışılabilir. Ayrıca müzelerdeki koleksiyonlar belirli temalar çerçevesinde oluşturulduğundan öğrenmeler arasında ilişki kurmak da kolaylaşmaktadır. Müzede bir çocuk grubu ile çalışmadan önce, mekânda yapılabilecek eğitsel etkinliklerin önceden plânlanması gerekmektedir.

Müzede öğrenme süreçlerinde yaratıcı drama etkili bir yoldur. Başbuğ ve Adıgüzel (2019) sosyal bilgiler öğretiminde; müzede yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu belirtmiştir.

Müzelerin ve yaratıcı dramanın kullanımı ile ilgili 2004-2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin kullanımına yer verilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik açıklamada “*Öğretmen sınıfta ya da müzede yaratıcı drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır.*” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2004). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı yaratıcı drama ve müze ile eğitim açısından incelendiğinde; toplam 6 öğrenme alanında etkinlik önerisi olarak yaratıcı drama; 13 öğrenme alanında müzede eğitim ile ilişkilendirme, 1 öğrenme alanında ise hem müze hem de yaratıcı drama ile ilişkilendirme olduğu görülmektedir. 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerine ilişkin bir ifade bulunmamaktadır.

Müze de yaratıcı drama yöntemi ve klasik yöntem arasında bir takım farklar bulunmaktadır. Adıgüzel ve Başbuğ (2019) tarafından hazırlanan çalışmada bu iki yöntem arasındaki bu ayrıma Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1

Müze de Yaratıcı Drama Yöntemi ve Müze de Klasik Yöntemin Karşılaştırılması

Müze de Yaratıcı Drama Yöntemi	Müze de Klasik Yöntem
1. Etkinlikler ile çalışılır.	1. Genellikle düz anlatıma başvurulur.
2. Ziyaretçi-öğrenci müzedeki aksiyona karıştırılır.	2. Öğrenci genellikle gözlemci olarak süreci takip eder.
3. Öğrenme daha eğlencelidir.	3. Öğrenme genellikle didaktiktir.
4. Öğrenme genellikle etkinlikler yoluyla gerçekleştirilmeye çalışılır.	4. Öğrenme genellikle dinleme yoluyla gerçekleştirilmeye çalışılır.
5. Öğrenci etkinliği düzenleyen de olabilir.	5. Öğrenci genellikle var olan etkinliğe katılan olabilir.
6. Öğrencide birtakım duyguların uyanması önemlidir.	6. Öğrencinin birtakım yargılara varması önemlidir.
7. Öğrenciye genellikle bir yaşantı sunulur. Yaşantıyı kendi bakış açısına göre yorumlar.	7. Öğrenciye doğrudan bir dünya görüşü iletilebilir.
8. Öğrenci genellikle canlandırmalar yoluyla müzedeki nesnelerle bütünleşir.	8. Öğrenci genellikle nesnelerin karşısında tutulur.
9. Öğrenci genellikle –miş gibi yaparak öğrenir.	9. Okuyarak, dinleyerek, sorarak öğrenir.
10. Yaparak yaşayarak deneyim kazanır.	10. Başkalarının deneyimleri anlatılır.
11. Öğrencinin ilgisi genellikle müzedeki yaşantılara yönlendirilir.	11. Öğrencinin ilgisi genellikle yazılanları okumaya yöneliktir.
12. Öğrencinin ilgisi yeni yollar bulmaya yöneliktir.	12. Öğrencinin ilgisi var olan bilinen yolları öğrenmeye yöneliktir.
13. Öğrencinin ilgisi nesne üzerine çekilir,	13. Öğrencinin ilgisi konuyu anlatan kişiye yönelir.
14. Öğrenci hareketli bir yapıda öğrenir.	14. Öğrenci durağan yapıda öğrenir.
15. Öğrenmek için dinamik ve canlı bir ortam sağlar.	15. Ortamın dinamikliği müzedeki düzenleme biçimiyle sınırlıdır.
16. Müze de yaratıcı drama etkinlikleri belli bir aşamalılığa göre yürütülür.	16. Klasik yöntemlerde aşamalılık zorunlu değildir.
17. Öğrenci nesne ile ilgili kendisi öykü yaratabilir	17. Anlatan, genellikle nesnenin varsa bilinen öyküsünü aktarır.
18. Beş duyu etkindir.	18. Duyma ve görme duyusu daha etkindir.
19. Öğrenci merkezlidir.	19. Öğretmen ya da anlatan merkezlidir.

Kaynak: Adıgüzel ve Başbuğ (2019)

Tablo 1’e göre müze de yaratıcı drama yöntemi kullanılırken öğrenme süreçlerinde gerçek yaşam deneyimleri kullanılır, nesnelerden yola çıkarak canlandırmalar yapılır, geleneksel öğrenmelere göre daha fazla duyu aktiftir ve öğrenci merkezli yapılandırmacı bir anlayış benimsenmektedir. Öğrenci etkindir, süreç belirli aşamalara göre yürütülmektedir. Başbuğ ve Aykaç (2012)’a göre; yaratıcı drama öğrenmenin ilgi çekici ve eğlenceli hâle gelmesine,

müze ve sergilerle bütünleşerek kalıcı olmasına imkân sunar. Bu açıdan sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik teorik ve pratik çalışmaların nitelik ve nicelik açısından arttırılması önemlidir.

Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin etkin şekilde kullanılması için müze ziyaretlerinin devamlılığı önemlidir. Türkiye’deki müzelerin ziyaretçi sayıları Avrupa’daki müzeler ile karşılaştırıldığında, Türkiye’deki müzeleri ziyaretçi sayılarının Avrupa’nın çok altında olduğu görülmektedir. Söz gelimi; Türkiye’de 2017 yılında tüm müze ve ören yerlerinin toplam ziyaretçi sayısı 20.5 milyondur (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-43336/muze-istatistikleri.html>). Avrupa’da ise; Paris Louvre Müzesi 8.1 milyon, Newyork Metropollitan Müzesi 6.69 milyon, Tate Modern London ise 5.66 milyon ziyaretçi almıştır (<https://www.statista.com/topics/1509/museums/>). Avrupa’daki yalnızca üç müzenin ziyaretçi sayısı ülkemizdeki tüm müze ve ören yerlerinin ziyaretçi sayısı kadardır. Ziyaretçi sayılarına ilişkin bu veriler, ülkemizde müze ve ören yerleri ziyaretlerinin yeterli olmadığını göstermekte, müzelerin daha sık ve etkileşimli olarak gezilmesine yönelik yapılan çalışmaların önemini ve gerekliliğini arttırmaktadır.

Müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler öğretimi süreçlerine olumlu etkilerine yer veren ve bu konuda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalar incelendiğinde; çalışmaların genellikle tek başına müze ya da tek başına yaratıcı drama olarak ayrı ayrı ele alındığı ve müzede yaratıcı drama konulu çalışmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir.

Ulusal tez sayfasında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) sosyal bilgiler öğretimi hakkındaki çalışmalar müze ve yaratıcı drama açısından incelendiğinde genellikle “sosyal bilgiler ve müze”, “sosyal bilgiler ve yaratıcı drama” olarak ele alındığı görülmektedir. Tez adında sosyal bilgiler ve müze anahtar sözcüklerini içeren 16, sosyal bilgiler ve yaratıcı drama anahtar sözcüklerini içeren 30 çalışmaya ulaşılmıştır (Erişim tarihi: 23.06.2018). Sosyal bilgiler, müze ve yaratıcı drama anahtar sözcüklerinin tümünü bir arada tez adında içeren bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Ancak farklı şekillerde arama yapıldığında, çalışmanın özet kısmında sosyal bilgiler, müze ve yaratıcı drama sözcüklerine yer veren 3 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu üç çalışmada sosyal bilgiler öğretimi; müze ve yaratıcı drama yöntemi açısından bir bütün olarak incelenmiştir Bu çalışmalarda Akyüz (2009) sanayi müzelerinin tarih, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi derslerinde kullanım durumunu incelemiştir. Aykaç (2008) sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin etkililiğini incelemiş ve müzede

uygulama yapmıştır. Turgut (2015) ise sosyal bilgiler derslerinde sanal müze kullanımını incelemiş ve yaratıcı drama yönteminden faydalanmıştır. Google Akademik sayfasında yaratıcı drama anahtar sözcüğünü, başlığında içeren 626 çalışmaya ulaşılmıştır. 626 makaleden 16'sının başlığında müze ve yaratıcı drama sözcükleri yer almaktadır. Ancak sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemini konu alan 2 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin etkisini inceleyen Başbuğ ve Adıgüzel (2019)'ın ve sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramaya ve müze uygulamalarına dikkat çeken Kaf (2017)'ın çalışmalarıdır (Erişim tarihi: 23.06.2019). Bu çalışmalarda sosyal bilgiler, yaratıcı drama yöntemi ve müze ilişkisi açıklanmıştır. Ulaşılan bu veriler bu üç alanın bir bütün olarak incelendiği çalışma sayısının son derece sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinin müzede yaratıcı drama yöntemi açısından ele alınmasının ve uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımını ve ilgili alan yazın hakkındaki önerileri uzman bakış açısı ile incelemek, müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanmasına yönelik ihtiyaç ve sorunları belirleyerek bunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirmek müzede eğitim süreçlerinin veriminin arttırılması ve bu yaratıcı dramanın müzede kullanımına dikkat çekmek, için bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. İlgili alan yazın incelemesinde sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı dramanın kullanımı ile ilgili uzman görüşünün alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışma kapsamında görüşü alınan uzmanların sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı alanlarının en az birinde lisansüstü eğitim almış ve en az 5 yıl deneyime sahip eğitimciler olması nedeniyle konusunun bütünsel bir şekilde ele alınması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu mevcut durum doğrultusunda bu bölümde araştırmanın, problem cümlesine, alt problemlerine, amacına, önemine ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin uzman görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın amacı kapsamında 5 alt problem oluşturulmuştur.

1. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri nelerdir?
2. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik kaynakların yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımında öğretmen yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin uzman görüşleri doğrultusunda sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de yaratıcı dramanın ve müzede öğrenmenin, öğretim programlarında yer alması ile birlikte önemi artmıştır. 2018 yılında Yaratıcı Drama Dersi Öğretim Programı ortaokul ve imam hatip ortaokullarında 5 ve 6. sınıflarda seçmeli ders olarak yer almıştır. Yaratıcı drama yöntemine ve müzede eğitime 2018 Seçmeli Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda yer verilmiştir (Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5, 6, 7, 8. sınıflar). Müzede eğitime ve yaratıcı drama yöntemine 2018 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) yer verilmiştir.

Ayrıca liselerdeki 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) müzede eğitimin yer aldığı görülmektedir. Bu gelişmeler yaratıcı dramadan ve müzede eğitimden okul derslerinde kullanımına yönelik çalışmaların da önemini arttırmıştır. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin müzede etkin şekilde

kullanımına yönelik öneriler geliştirilmiştir. Çünkü müzelerde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanımının önemi ve gerekliliği kabul görmüş bir konudur. Bununla ilgili olarak San (2018)'ın çalışmasında şu açıklamalara yer verilmektedir:

“Şu bir gerçektir ki artık gelişmiş ülkelerde müzelerde yaratıcı drama yapmalı mıyız tartışmaları çoktan bitmiştir; müzelerde yaratıcı dramayı yararlı kılmanın en iyi yöntemi nedir konusu tartışılmaktadır. Müzede yaratıcı drama eğitimsel amaç ve hedeflere ulaşılmasında tiyatro tekniklerinden yararlanarak çocukları yaratıcı dramanın içine alır, onlardan sık sık rol oynamalarını ister. Böylece cansız nesnelerle bireyler arasında bir başka kişi ya da kişiler aracılığıyla didaktik ve kuru olmayan eğlenceli bir ilişki kurulur. Başka hiçbir yorumlama tekniği bu bağlantıyı bu biçimde gerçekleştiremez.” (Earl'den aktaran San, 2018, s. 223).

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretimini; müzede öğrenme ve yaratıcı drama yönteminin kullanımı açısından bütünsel bir şekilde ele alması bakımından önemlidir. Yapılan alan yazını incelemesinde bu üç alanı bir arada inceleyen 3 tez çalışması ile oldukça sınırlı sayıda çalışmanın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzman görüşlerinin incelendiği bu çalışma; ilgili alan yazın taramasında sosyal bilgiler öğretimini, müze ve yaratıcı drama açısından uzman görüşü ile inceleyen bir başka araştırmaya ulaşılamamış olması açısından önemli görülmektedir. Çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde; müzede kullanılabilecek yöntem ve tekniklerin, müzede yaratıcı drama uygulama süreçlerinde yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin uygulamaya yönelik gelişmelere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada ilgili alan yazına ve öğretmenlerin müzede uygulama süreçlerine yönelik görüşlerin uzman bakış açısı ile incelenmesi uygulamada ve alan yazında duyulan ihtiyacın giderilmesine yönelik olması açısından önemli bir çalışmadır. Bu araştırma yalnızca sosyal bilgiler öğretimi ile sınırlı kalmamıştır. Söz gelimi sosyal bilgiler dersi kapsamında okul ve müze arasında ulaşım aracı bulmakta zorluk yaşanması, okuldaki diğer branşları da etkileyen bir konudur. Bu nedenle bu çalışma, ulaşılan verilerin ve geliştirilen önerilerin tüm müzede öğrenme ve yaratıcı drama uygulama süreçlerini ilgilendirmesi açısından önemlidir. Araştırma, oldukça sınırlı sayıda çalışılmış bir konu olan sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ve aralarındaki ilişkiye dikkat çekmesi bakımından önemli görülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama eğitimi alanlarının en az birinde uzman olan 12 alan uzmanının görüşü ve bu kapsamda incelenen alan yazını ile sınırlıdır.

1.7. Varsayımlar

Araştırmada, görüş bildiren alan uzmanlarının araştırmanın evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmada, görüş bildiren alan uzmanlarının gerçekçi bilgiler verdiği varsayılmaktadır.

Araştırma sonuçlarında elde edilen verilerin gerçekçi bilgilere ulaştırdığı varsayılmaktadır.

Araştırmada sunulacak önerilerin sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yönteminin ilişkilendirildiği çalışmalara katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

1.8. Tanımlar

Müze; Grekçe’de “Mouseion”, Latince’de “Museum” sözcükleri ile tanımlanan müze; Yunan mitolojisinden esinlenerek önce ilham perileri, Mousa’ların evi, sonra da bilimler mabedi anlamında kullanılmıştır (Çetin, 2002, s. 1).

Müze eğitimi; müzelerin ve okulların dünyasını birleştiren, yaşam boyu öğrenmenin temel prensiplerini kabul eden, müzede sergilenenler ile insanların bağlantı kurmasını sağlayan bir süreci ifade eder (Hooper-Greenhill’den çev. Evren ve Kapçı, 1999).

Yaratıcı drama; Katılımcı merkezli ve sahneleme amacı taşımayan, grup üyeleri tarafından şekillendirilen yapılandırılmamış, ezbere ve metinlere dayanmayan, düşünce, duygu ve olayların incelenip, geliştirildiği bir süreçtir. Yaratıcı dramada tekrarlanan canlandırmalardaki amaç ürünü sunmak değil, konunun derinlemesine ve farklı bakış açıları ile ele alınmasına fırsat tanımaktır (Kaf Hasırcıoğlu, 2016, s. 7-8).

Dramatizasyon; “Bir oyun metninin aynısının ya da öykünün, masalın hiçbir biçimde akışını değiştirmeden canlandırılmasıdır.” (Adıgüzel, 2015, s. 8).

Öğretmenin rolde olması; bu tekniğe Wagner (1976) “gölge rol”, Morgan ve Saxton (1978) “çaresiz rolü oynama” adını vermiştir. Öğretmen çeşitli amaçlara göre odaktan kaymayı önlemek için yüksek ya da düşük statüye sahip bir rol alarak çalışmayı yönlendirebilir (Akar Vural, W. Somers, 2016, s. 39-40).

Doğaçlama; beklenmedik bir durumla karşılaştığımızda ne yapmamız ve nasıl yapmamız gerektiği konusunda, çoğunlukla pek uzun uzadıya düşünmeden, doğrudan olayı yaşamaya

başlar ve olayın bitiminde, sonunda nasıl yaşadığımızın değerlendirmesini yaparız (Nickel'den aktaran Çalışkan ve Karadağ, 2014, s. 136).

Rol içinde yazma tekniği; Kemp ve Holyyord (1996)'a göre rol içinde yazma tekniği bir yaratıcı yazma tekniğidir (Akar Vural ve W. Somers, 2016, s. 36).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal bilgiler dersinde bireyin kendini anlaması ve kabul etmesinden hareketle toplumu anlaması ve ona uyum sağlaması önemlidir. Bireyin yakın çevresindeki kültürel değerlerden hareketle evrensel değerleri anlaması ve bulunduğu çağa uyum sağlayabilmesi için gereklidir. Ulu Kalın (2015)'a göre birey “Ben kimim?” sorusunu cevaplayabilmek için yaşadığı toplumu ve toplumun kültürünü bilmelidir. Sosyal bilgiler eğitiminin amacı üreten, kendini, kültürünü, sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersleri plânlanırken yakın çevre örneklerinden başlayarak kültürel mekânlardan faydalanmalı ve ders etkinliklerine eklemelidir (s. 313). Bu süreçte yaratıcı drama yöntemi duyu ve yaşantı temelli öğrenme imkânı sunar.

Türkiye’de sosyal bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıfların öğretim programlarında yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programları incelendiğinde sosyal bilgiler eğitimindeki temel çıkış noktasının etkin, üretken, evrensel değerleri benimsemiş ve çağa ayak uyduran vatandaş eğitimi olduğu görülür. Sosyal bilgiler eğitimi, bireyin demokratik değerleri benimseyip topluma ve dünyaya uyum sağlamasını ve bunu sağlayacak becerileri kazanmasını hedeflemektedir.

Sosyal bilgilerin okullara girişinde ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisi olmuştur. 1930 ve 40’lı yıllarda yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli yaklaşımı benimseyen eğitimciler sosyal bilgiler programının hayata geçirilmesi

için çaba göstermişlerdir (Erden, 2000, s. 6). ABD’deki bu yeni sosyal bilgiler akımı Türkiye’deki sosyal bilgiler çalışmalarını da etkilemiştir. Sosyal bilgiler dersi; bilgi verme odaklı anlayıştan uzaklaşarak; disiplinler arası ve yapılandırmacı bir yaklaşım ile ele alınmaya başlanmıştır. 2004-2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programındaki yeniden yapılandırma çalışmalarının da bu anlayış doğrultusunda yapıldığı görülmektedir.

1926, 1946, 1948 ilkokul programlarında sosyal bilgiler dersinin içeriğini oluşturan tarih, coğrafya, vatandaşlık derslerinin programları ayrı olarak hazırlanmıştır (Aslan, 2016). 2005 ve 2017 sosyal bilgiler öğretim programları arasında 2017’de eklenen “etkin vatandaşlık” öğrenme alanı dışında tematik bir fark bulunmamıştır. 2005 yılı programında 15 beceri, 20 değer, 2017 yılı programında 26 temel beceri, 18 değer vardır. 2017 yılında kazanım sayıları azalmıştır (Çoban ve Akşit, 2018, s. 480). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazanım sayısı 175 iken, 2017 programında bu sayı 136 olup, %22’ye yakın bir oranda azaltılmıştır (Tay, 2017, s. 473).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulması nedeniyle programda yer alan öğrenme alanları, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi açısından incelendiğinde aralarındaki ilişki ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Öğrenme Alanları

	2004	2015	2017 Taslak	2018
Sosyal Bilgiler Programında Öğrenme Alanları	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum	Birey ve Toplum
	Kültür ve Miras	Etkin	Kültür ve Miras	Kültür ve Miras
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Vatandaşlık	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	İnsan ve Mekân	Üretim Dağıtım ve Tüketim	Bilim, Teknoloji ve Toplum
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Kültürel Miras	Etkin Vatandaşlık	Etkin Vatandaşlık
	Güç, Yönetim ve Toplum	Küresel	Küresel Bağlantılar	Küresel Bağlantılar
	Küresel Bağlantılar	Bağlantılar	Bilim, Teknoloji ve Toplum	

Kaynak: (MEB, 2004), (MEB, 2015), (MEB, 2017), (MEB, 2018).

Tablo 2’ye göre 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 7 adet öğrenme alanı bulunmaktadır. Birey ve Toplum öğrenme alanında “ben” ve “biz” olma süreçlerini etkisi olan kültürel, tarihî, mekânsal faktörler incelenmektedir. Kültür ve Miras öğrenme alanı, kültürü ve kültürel mirası ön plâna çıkarır. Temelde coğrafya odaklı olan ve mekânsal bilgi, beceri ve değerleri öğretmeyi hedefleyen İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme

alanında ise nesne bulmaya yönelik tabiat ve doğa tarihî müzelerde eğitsel etkinlikler ve oryantiring çalışmaları son derece elverişlidir. Oryantiring çalışmaları sırasında; öğrencilerin rollere girerek çeşitli çatışma durumlarını çözmeye çalışmaları sağlanabilir. Bu çalışmalar bilişsel bilginin yanı sıra çeşitli becerilerin de kazandırılması açısından katkı sağlayacak etkinliklerdendir.

2004-2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda; 4. sınıf Kültür ve Miras; Bilim, Teknoloji ve Toplum; 5. sınıf Güç, Yönetim ve Toplum; 6. sınıf İnsanlar, Yerler, Çevreler öğrenme alanlarında hem müzede öğrenme ile ilişkilendirmeye hem yaratıcı drama etkinliğine yer verilmektedir (MEB, 2004).

2004-2005 Sosyal Bilgiler Öğretimi Programında, yaratıcı drama ve müzede öğrenme ile ilgili olarak; 7 kazanımın öğretiminde yaratıcı dramaya, 38 kazanımın öğretiminde de müze ile ilişkilendirmeye yer verildiği ve bir müze eğitimi programının bulunduğu görülmektedir. 2004-2018 yılları arasında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda kazanım sayılarındaki değişiklikler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Sayıları

Sınıf Seviyesi / Yıl	2004	2015	2017	2018
4. Sınıf	46	29	33	33
5. Sınıf	46	29	34	33
6. Sınıf	43	34	35	34
7. Sınıf	39	30	32	31
Toplam	174	122	134	131

Kaynak: (MEB, 2004), (MEB, 2015) (MEB, 2017), (MEB, 2018).

Tablo 3 incelendiğinde 2004 programında 174 olan kazanım sayısı 2018 programında 131'e düşmüştür. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlar müzede öğrenme ve yaratıcı drama yöntemi açısından incelendiğinde ise 4. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanında 1 kazanımın açıklamasında müze ve tarihî mekân gezisine yer verildiği görülmektedir. Yaratıcı drama, rol oynama, canlandırma, yaratıcı dramatizasyon ve rol oynama gibi kavramlara yer verilmemiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki değerler incelendiğinde müzede eğitimde ve yaratıcı dramada da kazandırılması hedeflenen ortak değerler olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki değerlere Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değerler

	2004	2015	2017	2018
Sosyal Bilgiler Programında Değerler	Programda 20 temel değer vardır: 1. Adil Olma 2. Aile Birliğine Önem Verme 3. Bağımsızlık 4. Barış 5. Bilimsellik 6. Çalışkanlık 7. Dayanışma 8. Duyarlılık 9. Dürüstlük 10. Estetik 11. Hoşgörü 12. Misafirperverlik 13. Özgürlük 14. Sağlıklı Olmaya Önem Verme 15. Saygı 16. Sevgi 17. Sorumluluk 18. Temizlik 19. Vatanseverlik 20. Yardımseverlik	Programda 25 temel değer vardır.	Programda 18 temel değer vardır.	Programda 18 temel değer vardır: 1. Adalet 2. Aile birliğine önem verme 3. Bağımsızlık 4. Barış 5. Bilimsellik 6. Çalışkanlık 7. Dayanışma 8. Duyarlılık 9. Dürüstlük 10. Estetik 11. Eşitlik 12. Özgürlük 13. Saygı 14. Sevgi 15. Sorumluluk 16. Tasarruf 17. Vatanseverlik 18. Yardımseverlik

Kaynak: (MEB, 2004), (MEB, 2015), (MEB, 2017), (MEB, 2018).

Tablo 4'e göre 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programında 2004 programından farklı olarak; adalet, eşitlik, tasarruf değerleri eklenmiştir. Temizlik, sağlıklı olmaya önem verme, misafirperverlik, adil olma değerleri çıkarılarak güncellendiği görülmektedir.

Müzedede eğitim sosyal bilgiler derslerinde hedeflenen gözlem becerisi, kanıt kullanma, mekânın algılama, araştırma gibi becerilerin geliştirilmesini hedeflemektedir. Benzer şekilde yaratıcı drama da yine sosyal bilgiler derslerinde hedeflenen eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme, empati, iş birliği gibi becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki beceriler müzedede eğitim ve yaratıcı drama açısından incelendiğinde bu üç alanın birbiri ile yakından ilişkili olduğu ve birbirlerini tamamladıkları görülmektedir. Sosyal bilgiler derslerinde hedeflenen beceriler Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Beceriler

	2004	2015	2017	2018
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Beceriler	15 temel beceri vardır: 1. Eleştirel Düşünme Becerisi 2. Yaratıcı Düşünme Becerisi 3. İletişim Becerisi 4. Araştırma Becerisi 5. Problem Çözme Becerisi 6. Karar Verme Becerisi 7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi 8. Girişimcilik Becerisi 9. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi 10. Gözlem Becerisi 11. Mekânı Algılama Becerisi 12. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi 13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi 14. Sosyal Katılım Becerisi 15. Empati Becerisi	26 temel beceri vardır.	26 temel beceri vardır.	27 temel beceri vardır: 1. Araştırma 2. Çevre okuryazarlığı 3. Değişim ve sürekliliği algılama 4. Dijital okuryazarlık 5. Eleştirel düşünme 6. Empati 7. Finansal okuryazarlık 8. Girişimcilik 9. Gözlem 10. Harita okuryazarlığı 11. Hukuk okuryazarlığı 12. İletişim 13. İş birliği 14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme 15. Kanıt kullanma 16. Karar verme 17. Konum analizi 18. Medya okuryazarlığı 19. Mekânı algılama 20. Öz denetim 21. Politik okuryazarlık 22. Problem çözme 23. Sosyal katılım 24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama 25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma 26. Yenilikçi düşünme 27. Zaman ve kronolojiyi algılama

Kaynak: (MEB, 2004), (MEB, 2015), (MEB, 2017), (MEB, 2018).

Tablo 5 incelendiğinde, 2018 yılında güncellenen sosyal bilgiler dersi öğretim programında 27 temel beceriye yer verilmiştir. Adıgüzel (2015)'in çalışması ve 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde yaratıcı dramının bireyde geliştirmeyi hedeflediği; iletişim kurma, iş birliği yapma, karar verme, problem çözme, sosyal katılım, yenilikçi düşünme, girişimcilik, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme, öz denetim sağlayabilme, gözlem ve empati yapabilme gibi beceriler ile sosyal bilgiler dersi öğretim programında hedeflenen bu becerilerin örtüştüğü görülmektedir. Müze eğitimi paket programı incelendiğinde ise yine sosyal bilgiler dersi öğretim programının temel becerilerinde yer alan; kanıt kullanma,

mekânı algılama, konum analizi, harita okuryazarlığı, tablo, grafik ve diyagram çizme yorumlama, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim etkinliklerinin ön plânda tutulduğu görülmektedir. Bu açıdan sosyal bilgiler öğretiminin, müzelerden faydalanılması ve müzelerde gerçekleştirilecek olan yaratıcı drama uygulamaları için oldukça elverişli olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

	2004	2015	2017	2018
Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı	Bireyselleştirilmiş, izlemeye, tanımaya ve sonuca yönelik değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. (Gözlem, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorular, performans değerlendirme, çoktan seçmeli sorular, proje ve poster hazırlatma vb.)	Bilginin birey tarafından yapılandırıldığı, süreçteki öğrenme güçlüklerinin belirlendiği bir yaklaşım benimsenmiştir. Sürece ve sonuca yönelik değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. (Gösteri, anekdot, görüşme, gözlem, sözlü sunum, öz değerlendirme, tutum ölçekleri vb.)	Sürecin izlenmesi, güçlüklerin belirlenmesi, geri bildirim sağlanmasına yönelik tanıma, izleme ve sonuç odaklı bir anlayış benimsenmiştir. (İzleme testleri, otantik görevler, puanlama anahtarı, gözlem, görüşme formları, projeler vb.)	İzlemeye, sürece ve sonuca yönelik ölçme değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme sonuçlarına tek seferde değil, izleme süreçleri sonucunda varılır.

Kaynak: (MEB, 2004), (MEB, 2015), (MEB, 2017), (MEB, 2018).

Tablo 6'ya göre 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ölçme ve değerlendirme yaklaşımı izlemeye, tanımaya ve sonuca yönelik olarak çok odaklı değerlendirme yöntemlerini benimsemiştir. Programda tek tip bilişsel değerlendirmelerin gerçeği yansıtmadığı çünkü eğitimin hem bilişsel, hem duyuşsal alanlara yönelik verildiği konusu vurgulanmıştır. Ölçme değerlendirme yaklaşımı ele alınırken her bireyin birbirinden farklı olduğunun göz önünde bulundurulması gerektiğine yer verilmiştir. Bireysel farklılıklardan hareketle, değerlendirme süreçlerinde öğretim programının değil, eğitimcilerin etkin olması önemsenmiştir. Ölçme değerlendirme yaklaşımında, azami çeşitlilik ve esneklik anlayışı ile hareket edilirken, gereken teknik ve akademik standartlara uyulması beklenmektedir (MEB, 2018, s. 6).

Yaratıcı drama alanı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda olduğu gibi eğitim süreçlerinde bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak hem bilişsel hem duyuşsal

alanlara yönelik bir anlayışla temellendirilmiştir. Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı öğrenme süreçlerine ait; tanımaya, izlemeye ve ürüne yönelik ölçme ve değerlendirme sonuçları bu yöntemin etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir. 2004 yılında sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirilmiş olan Müzede Eğitim Programı incelendiğinde de yaratıcı drama ile benzer şekilde izlemeye, tanımaya yönelik etkinliklerin ve alan gezilerinin yer aldığı görülmektedir. Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretiminin, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanları ölçme ve değerlendirme yaklaşımları açısından da birbirleri ile ilişkili olduğu söylenebilir.

2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzelerden Yararlanma

İlk müzeler eski Yunan uygarlığında görülmektedir. Orta Çağda Batı Roma İmparatorluğu yıkılınca eski ve kutsal eserler kiliselerde saklanmıştır. Yeniçağda Rönesans ve Reform hareketleri sanata ilgiyi artırmıştır. Eski eserleri toplamının ve sergilemenin bir güç göstergesi olması modern müzeciliğin atası sayılmaktadır (Çetin, 2010, s. 57)

Müze kelimesinin anlamına bakıldığında Grekçe’ de “Mouseion”, Latince’de “Museum” sözcükleri ile tanımlanmakta; Yunan mitolojisinden esinlenerek önce ilham perileri, Mousa’ların evi, sonra da bilimler mabedi anlamında kullanıldığı görülmektedir (Çetin, 2002, s. 1). Uluslararası Müzeler Komisyonu (ICOM) müzeyi; halka açık ve toplum gelişiminin hizmetinde insana ve çevresine tanıklık eden materyalleri araştırıp inceleyen, toplayıp, koruyan ve eğitim kaygısı ile toplumun estetik beğenisini geliştirmek amacı ile sergileyen özgür ve sürekli kurumlar olarak tanımlamaktır (Karadeniz, 2018, s. 65). İngiltere’de 1683 yılında müze kelimesi; bilginin ilerlemesine katkıda bulunan kurum anlamında ilk kez kullanılmıştır. Fransa’da 1789 devrimi sonrası müze eğitimi önem kazanmıştır. Ancak çağdaş anlamda müzede eğitiminin gündeme gelmesi 1970’li yıllardadır (Onur, 2013, s. 30).

Müzelerin eğitsel işlevinin kabul görmesi ile birlikte, müzeler yalnızca nesnelerin sergilendiği ve korunduğu binalar değil, aynı zamanda eğitim kurumları olmaktadır. Bununla birlikte müzeler, tarihsel birikimi gelecek nesillere anlamlı ve doğru bir şekilde anlatma görevini de üstlenmektedirler. Duncan’a göre müzeler ilk kez 1727 yılında önemli bir eğitim aracı olarak görülmüşlerdir ve bu durum Neickel tarafından aynı tarihte yazılan “Museographia” isimli eserde belirtilmiştir (Tezcan, Akmehtmet ve Ödekan, 2006, s. 48-49).

Müzelerin eğitim aracı olarak görülmesinin temelinde, bu mekânların öğrenme süreçlerinde verimli bir şekilde kullanılması vardır. San (2018, s. 227)’a göre; müze yoluyla öğretme konusu; müzelerin eğitim işlevini ifade etmektedir ve bu alan, her yaşta insan için müzelerin ve galerilerin verimli öğrenme ortamları olmasını, bunun sürdürülmesini amaçlamaktadır.

ICOM ve UNESCO gibi uluslararası organizasyonların kurulmuş olması, 19. yüzyılda müze eğitimine bilimsel bir yaklaşım kazandırmıştır. Ayrıca 1950’lere kadar öğrencilere yönelik olarak düzenlenen müze etkinliklerinin bu tarihten sonra yetişkinlere yönelik olarak da düzenlenmesi müzelere verilen önemi arttırmıştır (Çıldır, 2014, s. 180). UNESCO 18 Mayıs gününü “Müzeler Günü” ilân etmiştir. Ülkemizde de 1982 yılından beri 18-24 Mayıs tarihleri “Müzeler Haftası” olarak kabul edilmekte ve kutlanmaktadır. Code of Ethics for Museums (2006), ICOM’un 2005’te “Müzeler mevcut koleksiyonlarını toplumun ve toplumsal gelişimin hizmetine sunan kurumlardır.” maddesini yayınladığını belirtmektedir. Amerikan Müzeler Birliği (Association of American Museums, 2000) ise müzelerin eğitim enstitüsü olduğunu belirtmiştir (Aktaran Karadeniz, 2018). Bu yeni anlayışa göre müze; yaratıcı ve özgür fikir, öngörü ve özgün bakış açılarıyla işletilmektedir. Müzeler artık bir konu hakkında olmaktan çok bireyler için var olma konusunda değişim geçirmektedirler (Weil’den aktaran Karadeniz, 2018, s. 80). Bu gelişmeler müzelerin eğitim işlevinin 21. yüzyılda ön plâna çıktığını göstermektedir.

Türkiye’de Cumhuriyet’in ilânından beri eğitim şûralarında ve öğretim programlarında müzelerin eğitimde kullanılması gerekliliğine yer verilmiştir (Çetin, 2014, s. 18). J. Dewey, G. Stiehler, Sir Frey, Jung, Kühn, Mustafa Necati ve İsmail Hakkı Tonguç, Türkiye’de müze eğitiminin gelişiminde rol oynayan eğitim kuramcılarıdır (Çıldır, 2014, s. 181-182). Müze eğitimi; müzelerin ve okulların dünyasını birleştiren, yaşam boyu öğrenmenin temel prensiplerini kabul eden, müzede sergilenenler ile insanların bağlantı kurmasını sağlayan bir süreci ifade eder (Hooper-Greenhill’den çev. Evren ve Kapçı, 1999).

Tablo 7

Müze Eğitiminin Temel İlkeleri

Müze eğitimi, yaşam boyu eğitimidir.
Her müzenin sunduğu eğitim kendine özgüdür.
Müze koleksiyonu ile ziyaretçi ihtiyaçları ilişkilendirilmelidir.
Ön şart; koleksiyonları incelemek, eğitim için uygun olanları seçmek ve bağlantı kurmaktır.
Koleksiyon ile hedef kitle ilişkilendirilmez.
Ziyaretçi nesne ve çevre ile etkileşimde olmalıdır.
Bilgi aktarımından çok; duyu, düşünme gücü ve yaratıcılık önemsenmelidir.
Müzedeki öğrenme “nesnelerle öğrenmedir.” Duyu ve yaşantı temellidir.
Müze eğitimi zorunlu değildir, gönüllülük esastır.
Müzedeki öğrenmenin haz vermesi beklenir.
Müzedeki öğrenme, somuttan soyuta düşünme becerisini geliştirir.

Kaynak: Hooper Greenhill’den aktaran Onur, 2013, s. 47.

Ziyaretçilerin nesne ve çevre ile etkileşimde olmaları, duyu ve yaşantı temelli öğrenmelerin gerçekleşmesi müze eğitiminin temel ilkelerindendir. Öğrencinin insan ve çevre etkileşimini açıklaması, nesne, olay ve olgular arasında bağlantı kurması sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarındandır. Sosyal bilgiler dersinde müzede öğrenme, öğrenme süreçlerinin verimliliği ve bilgilerin deneyimlenmesi açısından bir gerekliliktir.

Öğrenmede Dewey’in vurguladığı gibi gerçek dünya ile ilişki ve bilginin gerçek olması varsayımıyla ilişkili olarak müze ve sanat galerileri gibi mekânlardan faydalanılması önem taşımaktadır (Horzum ve Keskin, 2016). Müze ortamları yalnızca eğlenerek öğrenmeyi sağlamaktadır ancak burada önemli olan bu deneyimin devamlılığı, öğrenilenlerle ilişki kurulabilmesi ve eğitimin niteliğinin artırılmasıdır. Bununla ilgili olarak Dewey’in görüşleri şu şekildedir:

“Dewey (1936) ilerlemeci eğitim ortamlarında deneyim kazanmanın önemine değinerek nitelikli deneyimler kazandırılması için sınıf ortamlarının düzenlenmesi gerektiğini savunur. Ona göre bireyin yaşadığı çevre ve kültür ona deneyim sunmaktadır. Eğitimciler bu ortamların önceki deneyimleri şekillendirdiğini de göz önünde bulundurarak var olan fiziksel ve kültürel çevrelerin sunduğu deneyimlerden yararlanmalıdır. Deneyimlerin sadece eğlenceli olması eğitim için yeterli olmamaktadır. Deneyimlerin devamlılığı, önceki ve sonraki deneyimlerle etkileşim kurabilme potansiyeline sahip olması onların eğitimsel niteliğini arttıracaktır” (Filiz, 2010, s. 21).

Günümüzde müzelerdeki tüm etkinlikler bir eğitim süreci olma özelliğine sahip olduğundan doğrudan eğitim plânları uygulanmakta ve geliştirilmektedir. Müzelerde gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri ağırlıklı olarak müzelerin eğitim birimleri ve müze eğitimcileri tarafından yürütülmektedir. Müze eğitimi hizmetlerinin temelini çoğunlukla programlı eğitim etkinlikleri oluşturmaktadır (Seidel ve Hudson’dan aktaran Şahan, 2005, s. 4). Bu nedenle

eğitim etkinlikleri ile ilişkilendirilmiş müze koleksiyonları anlamlı öğrenmelerin sağlanması bakımından önemlidir.

Hooper-Greenhill (1999)'e göre “Eğitim ile bütünleşmiş olan müzeler, 21. yüzyılın tahmin edilemeyen ortamında kalıcılığını sağlayabilecek en iyi müze modelidir” (Demir, 2015, s. 21). McLeod ve Kilpatrick (2000), sosyal bilgiler, fen bilgisi, sanat, matematik derslerinde müzelerin öğrencilere benzersiz keşfetme olanakları sağladığını ve müzelerden eğitim süreçlerinde kesinlikle yararlanılması gerektiğini açıklamaktadırlar (Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2014, s. 74). Harrison (1963)'e göre “Eğitim için müzeler vazgeçilmezdir. Müzede yapılan her türlü etkinliğin bir şekilde eğitici bir boyutu vardır. Verimli öğrenme için müzelerin eğitim işlevine başvurulmalıdır (Ustaoglu, 2012, s. 14). Müzelerin bu eğitsel boyutu onları pasif birer vitrin olma özelliğinden kurtararak ziyaretçi ile iletişime geçen etkileşimli mekânlar olmasını sağlamaktadır. Ata (2002) çalışmasında müzelerin eğitsel boyutu ile ilgili şu ifadelerle yer vermiştir:

“Chicago Üniversitesi profesörü Czikszentmihalyi'nin “Akış”(Flow) öğrenme kuramı müze eğitiminde kendini hissettirdi. Czikszentmihalyi, çocukluğunda II. Dünya Savaşı sırasında yaşadığı trajik olaylardan dolayı yıkılmış pek çok insan görmüş ama bazılarının cesaretlerini koruduğunu ve diğerlerine yardım ettiğini fark etmiştir. Araştırmalarını bu durumu açıklamaya yöneltmiştir. Katılımcıların, hoşlandıkları bir işi yaparken, kendilerini bir akıntıda gittiklerini hissettiklerini, bir haz alma süreci yaşadıklarını fark etti. Buradan hareketle Czikszentmihalyi bilincini kontrol etmeyi öğrenen kişinin “akıntıya kapılır gibi” kendini mutlu hissettiği bir duruma ulaştığını ileri sürdü. Czikszentmihalyi, eğer öğretmenler, öğrencilerinde içsel güdülenmeyi geliştirmeyi çalışırlarsa, onları öğrenmeden zevk almaya teşvik ederlerse, öğrenciler, öğrenmenin kendisinden, içsel bir haz duyarlar sonucuna ulaştı. İşte bu bağlamda müzelerin; çocukların, öğrenmenin ne kadar eğlenceli ve zevkli olduğunun farkına vardıkları bir yer olabileceğine işaret etti.” (Ata, 2002a, s. 80).

Müzede eğitim; öğrenmenin eğlenceli bir yoldur ve derse olan ilgiyi artırır. Müzeler yoluyla kitapların arasında yazılı olanlar gerçek yaşam nesneleri olarak karşımıza çıkar ve anlam kazanırlar. Sütçü (2008)'ye göre müze ile eğitim sürecinde öğrenciler gözlem yapabilir, nesnelerle bilişsel-fiziksel bağ kurabilir, izlenimlerini ve duygularını daha rahat ifade edebilir, müzenin bakış açısını ve vermek istediği mesajı anlamlandırabilirler. Kültürel değerleri anlama ve deneyimleri paylaşma konusunda daha istekli olabilirler. Bu nedenle öğrenme süreçlerinde müzelerden yararlanılması önemli ve gereklidir ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta yalnızca bilişsel bilginin kazandırılmasının amaç olmadığıdır. Çünkü öğrenciler öğrenme süreçlerinde farklı öğrenme yaşantılarını deneyimlemekte, çevresiyle etkileşim içinde olmaktadır. Bu durum bilişsel bilginin yanı sıra bir takım beceri ve değerlerin kazandırılıp geliştirilmesi bakımından da önemlidir. Konu ile ilgili olarak Ata (2002b)'nin çalışmasında öğrenme süreçlerindeki yaşantıların önemine yer verilmiştir.

“Tarih; öğrencide yararlı zihni alışkanlıkları ve yetenekleri geliştirmesi bakımından önemlidir. Çocuk, aldığı bilgiyi bir gün belki unutur. Ama o bilgiyi toplarken ve öğrenirken zihninin aldığı alışkanlıklar devam eder ve çocuğa yarar sağlar. Bu nedenle bir derse ait konuların işlenmesinde öğrenme önemli olduğu kadar o süreçteki yaşantılar ve kazandırılan alışkanlıklar da önemlidir.”

Müzede öğrenme konusu yalnızca sonuç odaklı değil öğrenme süreçleri açısından değerlendirildiğinde müzeler yaşantı merkezli alanlar oldukları için eğitimde verimli şekilde kullanılabilirler. Müze etkinlikleri bireylerin sanat ve estetik anlayışlarını geliştirmektedir. Müzeler bireye, yaşadığı toplumun kültürünü tanıma, toplumun bir parçası olduğunu fark etme, toplumsallaşma, nesneler ve olaylar arasında ilinti kurma açısından fırsat yaratmaktadır (Hamurculu, 2016). Özellikle geçmişe yönelik konularda görsel materyallere müzelerde ulaşılabilir olması konuların somutlaştırılmasında ve geçmiş, bugün, gelecek arasında ilişki kurulmasında önemlidir.

Hooper ve Greenhill ‘e göre; “Müze ziyaretleri müfredatı desteklemek için yapıldığında müzeler, çocukların öğrenme deneyimlerini ileriye taşımakta eşsiz değere sahiptir. Çoğu çocuk anne babasını da yanına alarak yeniden ziyarete gitmektedir” (Hooper Greenhill’den çev. Örgü Evren ve Gül Kapçı, 1999, s. 181). Özellikle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı disiplinler arası bir yapıya sahip olduğundan farklı temalarda oluşturulmuş pek çok müzeden bu kapsamda yararlanılması mümkündür.

Eğitim ve eğlenme birbiriyle ilişkilidir ve birlikte ele alınmalıdır. Müzeler temelde eğitsel nitelik taşırlar ve öğrenme olanağı sunarlar. Müzedeki eğlenme, öğrenmenin en iyi hoşlanma durumunda gerçekleşir ve bir eğitim yöntemi olarak kullanılmaktadır (Hooper-Greenhill’den aktaran Onur, 2013, s. 71). Söz gelimi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda tarih, coğrafya, iletişim, teknoloji gibi alanlardaki konuların iki boyutlu kitaplardan çıkarak müzeler gibi gerçek ortamlarda üç boyutlu hale gelmektedir. Bu durum öğrenmedi tek düze alışkanlıktan çıkarak farklı bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle eğitim ve eğlenme birbiri ile yakından ilişkili görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde tarih konularına da yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle tarih konularının öğretimi sürecinde de müzeler üç boyutlu derslik işlevi görmektedirler. Müzelerde sosyal bilgiler dersleri ile ilgili olarak savaşımlara, antlaşmalara, inkılaplara ve geçmiş medeniyetlere vd. ait pek çok gerçek nesne bulunmakta ve kitaplarda yer alan bilgilere kanıt sunarak onlara anlam kazandırmaktadır. Adıgüzel (2008)’e göre; müzeler barındırdıkları koleksiyonlar sayesinde sundukları deneyimlerle bir toplumun tarihini bugününü ve geleceğini değerlendirme olanağı verir. Müzelerin bu yanının, eğitim hedef alınarak geliştirilmesi, tarih konularının

öğretiminde önemli bir etkisinin ve yararının olduğunu göstermektedir. Müzede öğrenmek öğrenciler tarafından daha eğlenceli ve dikkat çekici bulunmaktadır. Tosun (2015)'un yaptığı bir araştırmada; öğrencilerin çoğunluğu müzede öğrenmeyi heyecan verici, dikkat çekici, eğlenceli, bilgilendirici bulduklarını ifade etmişlerdir. Falk (1999); müze gezileriyle öğrenmenin derinliğini ve genişliğini önemsemekte, iyi bir müze sergisinin uyarıcı yaşantılar sağladığını, öğrenme ve tutumlarda uzun süreli etkiler yarattığını açıklamaktadır (Ata, 2002, s. 80-81).

Birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanma; geçmişin daha iyi anlamlandırılmasını sağlar. Geçmiş ulaşılmazdır ancak kanıtlar aracılığıyla anlaşılabilir. Çocuğa yöneltilen anahtar bir soru onun geçmişe ilişkin öğrendiklerini yapılandırmasını sağlar (Aktın, 2016). Müzelerin bireylere birincil kaynakları sunması ve sosyal bilgiler dersinin antropoloji, etnografya, coğrafya, bilim, teknoloji gibi konuları disiplinler arası konuları birlikte içermesi bu derste etkin öğrenme süreçleri için müzelerden faydalanmayı gerekli kılmaktadır.

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama

Etkin vatandaş yetiştirme temelinden hareket eden sosyal bilgiler öğretiminde güncel olaylara ve günlük yaşam sorunlarına sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bireyin; eleştirel düşünmesini, karar verme ve kanıt kullanma becerisini geliştirmesi önemsenmektedir. Ayrıca bireyin öz denetim, problem çözme ve sosyal katılım becerilerinin geliştirilmesini amaçlanmaktadır. Öğrencilerin çevreyle etkileşim kurması hedeflenir ve bu süreçte yaşantısal öğrenmeler önemlidir. Burada amaç; yaratıcı dramada da hedeflendiği üzere öğrencinin problem çözme becerilerinin geliştirmesi, insan ve çevre etkileşimini fark etmesi, olay ve olguların analizini yapabilmesi gibi çıkış noktalarına dayanmaktadır. Bireylerde insan ve çevre etkileşimin fark edilmesi, iş birliği yapma becerilerinin gelişmesi sosyal gelişim süreçleriyle yakından ilgilidir. Çalışkan ve Karadağ (2014)'a göre yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve sosyal gelişimi destekler. Grup etkinliklerinde bireyler uyum içinde hareket etmeyi, farklı fikirleri dinlemeyi, kendine ve gruba güvenmeyi, işbirliği yapmayı öğrenir (s. 80). Çünkü grup etkinlikleri, sosyal ilişkilerde işbirliğini ve başkalarını da dinlemeyi gerektirir.

Yaparak yaşayarak öğrenmesi ile ilgili Merey (2014, s. 347)'e göre yaratıcı drama, sosyal bilgiler dersi öğretiminde, öğrencilerin dersle ilgili deneyim kazanmasını sağlayacak en

etkili yöntem ve tekniklerden biridir. Yaratıcı dramının sosyal bilgiler dersinde bir yöntem olarak kullanılması konusunda; New York Eyaleti'nde La Guardia Bölge Üniversitesi'nin Middle College Lisesi'nde görev yapan iki öğretmenin Echo Projesi önemli çalışmalarındandır.

Echo Projesi kapsamında fen ve sosyal bilgiler öğretmenleri için bir el kitabı niteliği taşıyan Bongo Kılavuzu kitabı hazırlanmış ve 1987'de yayımlanmıştır. Hazırlanan kılavuzdaki disiplinler arası ve işbirlikli öğrenmeye dayalı programın başarısı tanınmıştır. Kitapta çoğunlukla anlatılan yöntem yaratıcı dramadır (Özen; 2016, s. 265). Yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanıldığı yurt içi araştırmaların büyük çoğunluğu; öğrenilenlerin kalıcılığının ve öğrenci akademik başarısının artmasında, derse yönelik olumlu tutum geliştirilmesinde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu göstermektedir (Öztürk ve Sarı; 2018, s. 597). Dolayısıyla bu yöntemin sosyal bilgiler derslerinde kullanılması bir gerekliliktir. Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılması öğrencinin başarısını, derse katılımını, derse yönelik algısını olumlu yönde etkilemektedir. Sosyal bilgiler dersinde gözlem yapma, karar verme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Yaratıcı drama da bireyin yaşantılara dayalı öğrenmeyi geliştirmesini, bağımsız ve eleştirel düşünme becerisini kazanmasını, sorunlara farklı açılardan bakmasını ve yeni çözümler üretmesini, kültürler arası etkileşimde bulunmasını amaçlamaktadır. Aykaç ve Adıgüzel (2011, s. 304)'e göre; yaratıcı drama öğrenciyi aktif tutan, öğrenme sürecine katan, yaşantılara dayalı zengin bir öğrenme ortamı yaratan, etkin iletişimi sağlayan ve öğrencinin akademik başarısının artırılmasını sağlayan etkili bir yöntemdir.

Bu bilgiler ışığında denilebilir ki; sosyal bilgiler öğretiminde hedeflenen kazanım, beceri ve değerlere ulaşmada yaratıcı drama yöntemi kullanılabilecek etkili yöntemlerdendir. Öğrencilerin tarihî bir olayı anlaması, kültürel mirası benimsemesi, kitapta okudukları ve yaşanması mümkün olmayan şeyleri -mış gibi yaparak yaratıcı drama yöntemi ile deneyimlemesi, keşfetmesi, sorgulaması mümkündür. Sosyal bilgiler öğretim programları disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olduğundan müzeler, galeriler, antik kentler, gözlemevleri, millî parklar vd. sosyal bilgiler dersi için bir laboratuvar niteliği taşımakta ve yaratıcı drama yöntemi ile bu laboratuvarlarda sosyal bilgiler dersi için uygulamalı öğrenme süreçleri oluşturulmaktadır.

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi

Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel değerlerin anlaşılması, benimsenmesi ve devam ettirilmesi önemlidir. Hedeflenen değer ve becerilerin kazandırılması sürecinde öğrenmenin deneyimle desteklenmesi için kültürel, tarihî ve edebî mekânlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ulu Kalın (2015, s. 312).’a göre öğrenciler görerek, duyarak, dokunarak öğrendiklerini içselleştirebilir, konular ve kavramlar arasında bağlantılar kurabilir ve bunları sentezleyebilirler. Bu nedenle müzeler sosyal bilgiler öğretimi için elverişli mekânlardır. Müzelerin toplumun eğitimi için kullanılmaya ve geliştirilmeye başlanması ile müzede yaratıcı drama yöntemi gibi uygulamalı eğitim faaliyetleri de gelişmeye başlamıştır. Adıgüzel (2015)’e göre yaratıcı drama hem bir disiplin hem de bir yöntem olarak gelişen bir alandır. (s. 98). Okvuran (2012) “Müzede Yaratıcı Dramanın Bir Öğretim Yöntemi Olarak Türkiye’de Gelişimi” adlı çalışmasında müzede eğitiminin amacının öncelikle toplumda müze kültürü oluşturmak, müzelere eğitim işlevi kazandırılması ve müzede yaratıcı dramada temel konunun, yaratıcı drama yoluyla nesnelerinin incelenmesi olduğunu belirtmiştir. Seidel ve Hudson (1999)’a göre “Okul birincil amaç olarak öğrencilerin zihinsel kavrayışlarına katkı sağlarken, müze, öğrencilere kendi duygularını anlayabilme yeteneklerini arttıran duygu ve atmosferi sağlamaktadır” (Demir, 2015, s. 20). Kök (2010) araştırmasında 20 öğrenciden müzede yaratıcı drama deneyimleri sonunda görüş almıştır. Öğrencilerin müzelerde yapılan düz gezileri değil müzede yaratıcı drama yöntemiyle yapılan gezileri verimli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle okulların bilişsel bilginin kazandırılmasının yanı sıra öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfedebilecekleri, çevreyle etkileşim kurabilecekleri ortamlar sunmaları önemlidir. Bu noktada sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin rolü önemlidir. Yaratıcı dramada kullanılan teknikler ise müzede eğitim süreçlerinde kullanılabilmektedir. Sosyal bilgiler dersi; içerdiği konular ve çok disiplinli bir yapıya sahip olması nedeniyle müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılması için bir uygulama dersi olarak görülmektedir. Konu ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı’nın açıklaması şu şekildedir:

“Sosyal bilgiler öğretiminde bireyin; doğal çevre ve kaynakların sınırlılığını fark etmesi, farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılığı anlayıp değişim ve sürekliliği açıklaması, bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve sosyal yaşamdaki etkilerini anlaması amaçlanmaktadır. Yani sıra bireyin; millî manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmesi, ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavraması sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarındandır.” (MEB, 2018, s. 7).

Yaratıcı dramanın genel amaçları incelendiğinde müzede eğitim programlarının ve sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçları ile örtüştüğü görülmektedir. Kaf Hasırcıoğlu (2016, s. 6)'na göre bu amaçlardan bazıları; bireyin kendini tanıması ve ifade etmesi, eleştirel düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi, başka kültürleri ve kendi kültürel geçmişini anlaması ve değer vermesi, işbirliği yapma becerisi, yaratıcılığın ve estetik algının geliştirilmesidir. Sosyal bilgilerde kanıt kullanabilen, doğal çevreyi ve kaynakları bilinçli kullanan, bilim ve teknolojiyi verimli şekilde kullanan bireylerin yetişmesi gibi amaçlara en verimli şekilde ulaşılmasında müzede eğitimin ve yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının önemli bir rolü vardır. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersinde müzede öğrenme; öğrencinin derste etkin olmasında, değişim ve sürekliliği algılamasında ve anlamlı öğrenmeler sağlamasında olumlu bir etkidir. Müzeler; gerçek nesnelerle ve yaşantı temelli öğrenme süreçlerini deneyimleme fırsatı sunar. Sosyal bilgiler dersinde müzelerden eğitim amacıyla yararlanırken plânlama yapılması ve kullanılacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi önemlidir. “Yaşamın provası” olarak tanımlanan yaratıcı drama; müzede sosyal bilgiler öğretiminde dikkat çekici ve kolaylaştırıcı bir yol olmaktadır.

Fleming (1995), yaratıcı dramanın genel amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır (Fleming'ten aktaran Üstündağ, 1998, s. 30):

- “- Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama
- Eleştirel düşünme yeteneği kazandırma
- Sosyal gelişim ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırma
- Kendine güven duyma ve karar verme becerileri kazanma
- Sözcük dağarcığını geliştirme yoluyla dil ve iletişim becerileri kazanma
- İmgelem gücünü, duygularını ve düşüncelerini geliştirme
- Başkalarını anlama ve hissetme becerisini geliştirme (Empati kurma)
- Farklı olay, olgu ve durumlarla ilgili deneyim kazanma
- Moral ve manevi değerlerin gelişmesine olanak sağlama
- Problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla inceleme
- Kazanılan, değiştirilen ya da düzeltilen davranışlar hakkında bireye bilgi verme
- Hoşlanılmayan durum, olay ya da olgularla nasıl başa çıkılacağını gösterme
- İçinde yaşanılan dünyayı daha somut olarak görmeyi sağlama
- Soyut kavramları ya da yaşantıları somutlaştırma
- Bireyler arasındaki farklılıklara hoşgörüyle bakabilmeyi sağlama”

Yaratıcı dramada amaçlanan eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği, yenilikçi düşünme gibi beceriler müze ve sosyal bilgiler eğitiminde de hedeflenen temel becerilerden olup deneyim odaklıdır. Dewey deneyimi; çevre ile etkileşime girildiğinde sürekli meydana gelen şey olarak tanımlar. Uygulanabilir müze eğitiminde dinleme, yorumlama ve duyguyu kapsayan deneyimler bir bütünlük ve birlik hissi yaratmaktadır (Burnham ve Kai Kee'den

aktaran Onacak, 2015, s. 116-117). Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlenen bir konuda zengin duyuşsal öğrenme deneyimleri sunulmaktadır. Konu ile ilgili incelenen gerçek bir nesne hakkında; kukla, rol oynama, doğaçlama, sevgili günlük, mektup gibi pek çok yaratıcı drama tekniğinin uygulanması daha fazla öğrenme alanı ve daha fazla duyuşsal deneyimle birleştirilmektedir. Müzelerde sosyal bilgiler dersine ait konuların öğretiminde de faydalanılabilecek pek çok gerçek nesne bulunmaktadır. Öğrenciler bu nesneleri incelerken nesnenin ait olduğu konuyu, dönemi, mekânı da algılamaktadır. Yaratıcı drama yönteminin müzede kullanılması yoluyla öğrenilenler hakkında deneyimler yaşanır, bilgiler arasında bağlantılar kurulur ve anlamlar oluşturulur. Bu nedenle müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılması; nesneleri söz gelimi vitrinlere dizili eşyalar olmaktan çıkarıp yaşantılarla ilişkili, anlamlı ve etkileşim kurulan öğrenme materyallerine dönüştürebilmektedir. Bu bilgiler ışığında denilebilir ki; sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin ve yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanımı öğrencilere günlük yaşam deneyimleri sunmaktadır ve etkili bir yöntemdir. Öğrenmenin deneyimler ve duyular ile sıkı bir ilişkisi vardır. Ata (2002a, s. 80-81)'ya ait bir çalışmada, Viktor Lowenfeld (1975)'in öğrenmenin duyularla mümkün olabileceğini ve dokunma, görme, işitme, koklama gibi aktif katılımları içerdiğini belirtilmektedir. Yaratıcı drama yoluyla sağlanan deneyim odaklı öğrenme süreçlerinin müzede eğitim ile desteklenmesi, eğitimde hedeflenen amaçlara ulaşmada olumlu bir etkiye sahiptir. Çünkü müzeler; özellikle sosyal bilgiler dersine ait konuların öğretiminde gerçek nesnelerle öğrenmeyi sağlayacak zengin koleksiyonlara sahiptir. Meydan ve Akkuş (2014)'a ait bir çalışmada müze etkinlikleri ve ilgili mekânlara yapılacak olan gezi, gözlem çalışmalarının öğrencilerin derse olan ilgisinin arttırılmasında, öğrencilere tarihî ve kültürel değerlerin kazandırılmasında etkili ve önemli olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle sosyal bilgiler derslerinde müzeler gibi tarihî ve kültürel mekânlarda gerçek nesnelerle çalışılması konunun somutlaştırılması dolayısıyla daha kolay algılanması bakımından önemlidir. Söz gelimi nesli tükenmekte olan bitki ve hayvan türlerini incelenirken bir tabiat tarihi müzesine gidilmesiyle müze bir uygulama dersliği niteliği taşımaktadır. Ateşin bulunma anının canlandırılması, dinozorlarla karşılaşma anı ya da nesli tükenen canlıların korunması için sunulacak çözüm önerileri müzede yapılan canlandırmalar ile konunun ilgi çekici hale getirilmesi sağlanabilir. Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile hedeflenen beceri, değer ve kazanımların aktarımında daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Erdem Zengin (2014)'e göre; sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yöntemi geleneksel öğretim yöntemlerine

göre daha etkilidir ve sosyal bilgilerde değerler öğretiminde yaratıcı drama yöntemi başarılı bir yöntemidir

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Müze ile Eğitime ve Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu

“2004-2005 İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim” programında sosyal bilgiler dersinin müzeler ilişkilendirildiği 21 adet kazanıma yer verildiği görülmektedir. Bu programda yapılabilecek örnek etkinlikler, gidilebilecek birkaç müze ismi bulunmaktadır. Bu müze ile eğitim programında Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi ve TBMM Müzesi müzede öğrenme ile ilişkilendirilen mekânlardandır. “Müze ile eğitim kavramında yalnızca müzelerin değil tabiat ve kültür varlıklarını kapsayan mekânların da anlaşılması gerekmektedir” (MEB, 2004) ifadesi yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanması başlığı altında “Öğretmen sınıfta ya da müzede yaratıcı drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2004). 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda müzede eğitime yer verilmemiştir ancak Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar’ başlığında “kazanım ve açıklamalar” başlıklarında, dolaylı da olsa yer verildiği görülmektedir.

2004-2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda müze ve yaratıcı drama yöntemine yer verilme durumu Tablo 8’de bulunmaktadır.

Tablo 8

2004-2005 Programında Kazanımların Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu

Sınıf Düzeyi	Öğrenme Alanı	Ünite	Etkinlik Önerisi	Açıklama
4. Sınıf	Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Yaratıcı Drama ve Müze ile Eğitim	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
4. Sınıf	Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	Yaratıcı Drama	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
5. Sınıf	Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	Yaratıcı Drama	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
5. Sınıf	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	Müze Gezisi	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
5. Sınıf	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
5. Sınıf	Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	Müze Gezisi	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
6. Sınıf	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	Yaratıcı Drama	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
6. Sınıf	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	Yaratıcı Drama	
6. Sınıf	Kültür ve Miras	İpek Yolunda Türkler		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
6. Sınıf	Bilim, Teknoloji, Toplum	Elektronik Yüzyıl		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
7. Sınıf	Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşayan Demokrasi	Yaratıcı Drama	
7. Sınıf	Kültür ve Miras	Türk Tarihine Yolculuk		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
7. Sınıf	Bilim Teknoloji Toplum	Zaman İçinde Bilim	Müze ile Eğitim	Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
7. Sınıf	Üretim, Dağıtım, Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme
7. Sınıf	Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler		Müze ile Eğitimle İlişkilendirme

Tablo 8'e göre 4, 5, 6 ve 7. sınıf olmak üzere sosyal bilgiler derslerinin işlendiği kademelerde müzede öğrenme ve yaratıcı drama yöntemine yer verilmektedir. Yalnızca 5. sınıf düzeyinde yaratıcı drama ile ilişkilendirme yapılmadığı görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanımlarında müzede eğitimin yer alma durumu 2018-2019 programı açısından Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarında Müzede Eğitime Yer Verilme Durumu

Sınıf Düzeyi	Öğrenme Alanı	Ünite	Açıklama	Kazanımlar
4. sınıf	Kültür ve Miras	Millî Kültür Öğelerimiz	Müze ile Eğitim	4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır.
5. sınıf	Kültür ve Miras	Uygarıkları Öğreniyorum Çevremizdeki Güzellikler	Müze ile Eğitim	5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder. 5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.

Tablo 9’a göre 2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda 4 ve 5. sınıf düzeyinde Kültür ve Miras öğrenme alanlarında müze ile eğitime yer verildiği görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde 4. ve 5. sınıflarda toplam 3 kazanımın müzede eğitim ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir. 4. sınıfta 2 numaralı kazanımda müze kavramına doğrudan yer verilmiştir. Diğer kazanımlarda ise somut kalıntılar, tarihî mekânlar ifadelerinden hareketle; müzelerden de etkin şekilde yararlanılabileceği anlaşılmaktadır.

MEB, (2018); “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar” bölümünün 7. Maddesinde; “Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan ve bu kapsam müzede öğrenme konusunun da yer verilmektedir. Ayrıca MEB (2018), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları” bölümünde ise “Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları” açıklamasına yer vermektedir.

Sosyal bilgiler ders kitaplarında yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerine yer verilme durumu Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

2018-2019 Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yaratıcı Drama Yöntemine Yer Verilme Durumu

Sınıf	Kavram	Öğrenme Alanı
6. Sınıf	Rol Oynama	Birey ve Toplum

Tablo 10’a göre 6. sınıf ders kitabında rol oynama kavramının yer aldığı belirlenmiştir. Bunun dışında 2018-2019 sosyal bilgiler ders kitaplarında yaratıcı drama kavramına, yaratıcı dramanın yöntem ve tekniklerine yer verilmediği görülmektedir. Ancak yapılan alan yazını incelemelerinde sosyal bilgiler dersi içerik bakımından yaratıcı drama yönteminin etkin olarak kullanılabileceği derslerin başında gelmektedir ve yaratıcı drama yöntemi öğrencilerde akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Bununla ilgili olarak Yalçinkaya (2010), Sarı (2017), Pektezel (2017) ve Aksüt (2016) çalışmalarında sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarının olumlu etkilediğini belirtmektedirler.

Sosyal bilgiler ders kitaplarında yaratıcı drama yönteminin gerçek nesnelerin bulunduğu müze ortamları ile desteklenmesi önemlidir. Bu kapsamda ders kitaplarında adı geçen müzeler incelenmiş ve Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11

2018-2019 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Adı Geçen Müzeler

Sınıf	Müzeler	Bulunduğu Öğrenme Alanı ve Bölümler
4. Sınıf	Isparta Etnografya müzesi, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi	Kültür ve Miras
5. Sınıf	Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, Bursa Arkeoloji Müzesi, Van Müzesi, Van Akdamar Kilisesi “Anıt Müze”	Kültür ve Miras
5. Sınıf	Mevlana Müzesi, Victoria ve Albert Müzesi	Küresel Bağlantılar
6. Sınıf	Petersburg Hermitage Müzesi	Kültür ve Miras
6. Sınıf	Hatay Arkeoloji Müzesi, Ayasofya Müzesi, Bodrum Kalesi ve Sualtı Arkeoloji Müzesi, Hacı Bektaş Veli Müzesi,	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
6. Sınıf	Harbiye Askeriye Müzesi, Manisa Arkeoloji Müzesi	Görsel Kaynakçada yararlanılmıştır.
7. Sınıf	Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi	Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Sınıf	Mevlana Müzesi, Şanlıurfa Müzesi	Görsel Kaynakçada yararlanılmıştır

Tablo 11 incelendiğinde 4., 5., 6., ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında toplam 18 adet müzeye yer verildiği belirlenmiştir. Müzelere 4. ve 5. sınıflarda “Kültür ve Miras” öğrenme alanında, 7. sınıflarda “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer verildiği belirlenmiştir. 6. sınıflarda Harbiye Askeriye Müzesi’ne ve Manisa Arkeoloji Müzesi’ne; 7. sınıflarda Mevlana Müzesi’ne ve Şanlıurfa Müzesi’ne görsel kaynakça bölümünde yer verildiği belirlenmiştir. Bu görsellerden Şanlıurfa Müzesi’nden alınan mağarada yaşamı temsil etmekte diğeri ise Mevlana’nın temsili çizimi şeklindedir.

2.6. Sosyal Bilgiler Öğretimi ile İlgili Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Çalışmaları

Müzelerde uygulamalı öğrenme çalışmaları önem kazanmaya ve yaygınlaşmaya devam etmektedir. Sosyal bilgiler öğretimi ile ilişkilendirilebilecek müzede öğrenme çalışmalarında; Brooklyn Çocuk Müzesi, Berkeley Çocuk Müzesi, Boston Çocuk Müzesi vd. örnek gösterilebilmektedir.

Floransa’da; Fila Giotto eğitim birimi, çocuklarla müzelerde atık nesnelerden materyal tasarımı, 15. ve 16. yy. fresklerinin işlendiği resim atölyeleri ve “Yelkenli Kaplumbağa’nın Hikâyesi” kitabının oluşturulması gibi etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Diğer müze eğitimi birimlerinde yaratıcı drama, yazma, dokuma, tiyatro gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir (Hepdinç Hagüler, 2012, s. 33-44). 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında Millî Kültür Öğelerimiz konusunda taş duvar süslemesi, Türk motifleriyle süslü el dokuması halı, el oyması çeyiz sandığı, ipek kumaştan sırma işlemelere ve fotoğraflarına yer verilmektedir. Bu konuya yönelik bir etnografya müzesi veya diğer tarihî, kültürel mekânlar uygun öğrenme ortamları olmaktadır.

ABD’de, Brooklyn Çocuk Müzesi 1899’da dünya tarihinde çocuk müzesi adı ile kurulan ilk kurumdur. Boston Çocuk Müzesi’nde büyütülmüş nesnelerle “Gulliver Devler Ülkesinde” masalı canlandırılmıştır. Berkeley Çocuk Müzesi’nde ise, büyük insan vücudu maketlerinin içinde gezilebilmektedir. Indianapolis Çocuk Müzesi’nde, ziyaretçiler kendi mobilyalarını üretebilmekte, Los Angeles Çocuk Müzesi’nde; bir çizgi film yaratıp izleyebilmektedir. (Zilcioğlu, 2008). Sosyal bilgiler dersinde tarihî ya da coğrafi değişmelerin işlendiği bir konu basitçe animasyonlar oluşturularak somutlaştırılabilir.

Brooklyn Çocuk Müzesi’nde Çin sanatı ve kültürü müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlendi. Boston Çocuk Müzesi, Queens Sanat Müzesi, Teksas Üniversitesi’ndeki Huntington Galerisi, Philadelphia Sanat Müzesi, New York’taki Lower East Side Göçmen Evleri Müzesi ve Adams Smith Müzesi eğitim programlarında yaratıcı dramaya yer vermiş müzelerdendir (Akkocaoğlu Çayır, 2016, s. 356-358). Bu müzelerde farklı kültürlerle ait oyunlar, ritüeller ve efsaneler canlandırılmakta, okul-müze işbirliğinde dersler ile birleştirilmiş programlar uygulanmakta, hareketin kısıtlı olduğu ortamlarda ise kukla çalışmaları, gölge oyunları hazırlanıp canlandırılmaktadır.

Ankara’da Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi’nde kukla ve yaratıcı drama çalışmalarına yer verilmekte, kültürel miras eğitimi kapsamında çamur, keçe, geleneksel

çocuk oyunları atölyeleri düzenlenmektedir. Ankara’da Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Rahmi M. Koç Müzesi, Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi yaratıcı drama uygulamaları yapan ve eğitim atölyeleri bulunan müzelerdendir. Altınköy Açık Hava Müzesi’nde çocukların, buradaki köy yaşantısını, dönemin kültürünü, sosyal yaşamını, tarihini deneyimleyerek öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Japonya’da; Kyoto Bilim Merkezi’nde fizik, kimya, biyoloji deneyleri yapılmakta, Tokyo Bilim Müzesi’nde; staj imkânları, gezici sergiler ve film festivalleri bulunmaktadır. Avrupa’da; Amsterdam Het Çocuk Müzesi’nde çocuklar rol oynama çalışmaları, Victoria ve Albert Müzesi’nde ise oyuncak tasarımı yapmaktadır (Zilcioğlu, 2008, s. 16-28). Bu müze ve bilim merkezlerindeki çalışmalar sosyal bilgiler dersleri için kullanılabilecek pek çok kültürel ve tarihî öğenin işlenmesine yönelik örnek teşkil etmektedir.

Fransa’da; Poitiers-Charantes Bölgesindeki Thauras Henri-Barre müzesinde kâğıt yapımı, taş yontma, origami, kale maketi, kil heykel ve arma yapımı, hayvan tablosu oluşturma, kakmacılık gibi eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Müzelerin okul ve kreşlere giden eğitim servisleri mevcuttur. Çeşitli eşyalar sergilenmekte, bilimsel ve kültürel gösterimler ve uygulamalar yapılmaktadır (Özdemir, 2015, s. 223-232). Londra Doclands Müzesi’nde II. Dünya Savaşı’nı konu alan nesne dokunma ve tanıma atölyeleri, British Müzesi’nde Maya ve Aztek tanrıalarının akıllı tahtalarda mozaik maskeleri yapılmakta, Horniman Müzesi’nde dokun-yap ve orijinal nesnelerle dene-giy-tak etkinlikleri yapılmaktadır (Çıldır ve Karadeniz, , 2014, s. 103-177). Kil çalışmaları, taş yontma, kakmacılık, mozaik atölyeleri sosyal bilgiler derslerinde tarih öncesi çağların, sanat eserlerinin somutlaştırılması bakımından önemlidir.

New York şehir merkezinde bir öğretmen, Şükran Günü geleneğinin nasıl başladığını ve geleneklerin zaman içerisinde nasıl değişim gösterdiğini anlatmak için yaratıcı drama yöntemini kullanmıştır. Bu süreçte yaratıcı drama yoluyla sosyal bilgiler, fen ve matematik eğitim programlarının hedeflerine ulaşılmıştır (Özen; 2016, s. 266). Sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler tarafından kültürel mirasın korunması ve devam ettirilmesi, değişim ve sürekliliğin algılanması hedeflenen beceriler arasındadır.

İtalya Siene, Santa Maria Della Scala (SMS) Çocuk Müzesi’nde dünya müziklerini ve müziğin temel kavramlarını öğretmeye, enstrüman çalma becerilerini geliştirmeye yönelik atölyeler, dans ve fotoğrafçılık kursları yer almaktadır (Onur, Çakır İlhan, Artar, Karadeniz, 2010). Şarkılar, türküler, mâniler, enstrümanlar çeşitli kültürel, siyasi, ekonomik, tarihî

unsurları barındırmaktadır. Söz gelimi sosyal bilgiler derslerinde Çanakkale Türküsü, ilgili dönemin farklı açılardan anlaşılması ve konunun gerçek nesnelerle bir bütün olarak ele alınması bakımından ilişkili çalışmalar arasındadır.

Sosyal bilgiler, disiplinler arası bir ders olması nedeniyle İtalya, Newyork, Fransa gibi yerlerde sunulan örnek müze çalışmalarında olduğu gibi pek çok müze çalışması ile ilişkilendirilebilmektedir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında bir müze çalışması plânlanırken müzik, resim, heykel gibi alanlardan yararlanılarak bütüncül bir yaklaşımla ele alınması önemlidir. Bu disiplinler arası ve bütüncül yaklaşım ile öğrenilenler arasında anlamlı ilişkiler kurulması amaçlanmaktadır.

2.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulanırken Dikkat Edilmesi Gereken Temel İlkeler

Sosyal bilgiler öğretimi süreçlerinde geçmiş bugün gelecek bağlantısı, zaman, süreklilik, değişim ilişkisi kurulmalıdır. Bu nedenle öğrenme süreçlerinde müzelerden, tarihî ve kültürel mekânlardan yararlanılması önemlidir. 2018-2019 sosyal bilgiler dersi öğretim programında; Programın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar Bölümü madde 7’de; okul dışı ortamlardan faydalanma konusuna önem verilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (MEB, 2018, s. 9). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan anlaşılması gereken okul bahçesi, pazaryeri, fabrikalar, sergiler, arkeolojik kazı alanları, atölyeler, müzeler, savaş alanları, müze kentler, anıtlar, sanal müzeler gibi tarihî, kültürel ve sosyal mekânlardır.

Müze gezileri, öğrencilerin derse olan ilgisini uyandırmak için etkileyici bir yoldur. Müzeler ve tarihî yerler; geçmişin konuklarını, onların seslerini, görüntülerini öğrencilere yeniden getirir. Öğrenciler, müzedeki nesneleri kimlerin yaptığını okudukları ile ilişkilendirerek öğrenebilirler (Hensley’den aktaran Yeşilbursa, 2009, s. 218). Müzede eğitim kavramından yalnızca müze mekânındaki eğitim anlaşılmalıdır. Sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanırken; mekânın konu ile ilişkili olmasına, müze ziyareti öncesinde, sırasında ve sonrasında eğitsel çalışma yapılmasına dikkat edilmelidir. Müzelerden eğitim amaçlı yararlanma konusunda kullanılacak yöntem ve tekniklerin önceden belirlenmesi ve hazırlıkların tamamlanmış olması önemlidir. Müzede yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılacağı bir atölyede; gerekli materyaller önceden temin edilmelidir. Söz gelimi

canlandırma için yaratıcı dramatik durum kartları, grup heykelleri için görseller ve rol içinde yazma için kalem, kâğıt gibi kırtasiye malzemeleri kullanılacaksa bunlar önceden hazırlanmış olmalıdır.

Sosyal bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi gibi sosyal bilimlerle insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle konular disiplinler arası bir yaklaşımla işlenmelidir. Müzede yaratıcı drama yöntemi aynı zamanda bir sanat eğitimi sürecini de içermektedir. Çünkü müzeler; tarih, coğrafya, edebiyat, el sanatları, matematik, kimya gibi pek çok alan ile ilgili koleksiyonu aynı anda bünyesinde barındırır. Müzede öğrenme süreçlerinde, eserlerin üretildiği dönem, dönemin sanat anlayışı, ekonomik ve sosyal koşullarının öğrenciler tarafından incelenmesine ve fark edilmesine fırsat verilmelidir. Plânlanan atölye süresinin dışında öğrencilere müzeyi gezmeleri için serbest zaman tanınmalıdır. Müze ziyareti sonrasında öğrencilere en çok dikkatlerini çeken nesne ve bilgilerin neler olduğu sorularak bunlar hakkında değerlendirme çalışması yapılmalı ve öğrencilere ilgi ve beğenilerini keşfetmeleri için düşünme fırsatı verilmelidir. Müzede yaratıcı drama yöntemini kullanacak eğitimcinin; bir müze ziyareti için gerekli temel hususları, yaratıcı dramanın temel ilkelerini ve tekniklerini bilmesi gerekmektedir.

Müzelerin eğitim ortamı olma kimliklerinin yanı sıra her müze; kalabalık grup ziyaretleri ve yaratıcı drama uygulamaları için uygun olmayabilir. Söz gelimi müzenin fizikî şartları, müzenin uygulamaya yer veremeyecek kadar yoğun olması bunlardan bir kaçıdır. Bir müze gezisi; gezi öncesi, gezi sırası ve sonrası olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Ülkemizde bazı müzelerin eğitim atölyeleri, müze eğitim programları, yaratıcı drama ve müze eğitimcileri bulunmaktadır. Ziyaret öncesinde müze yetkilileri aranarak; müzenin plânlanan eğitsel çalışmalara ne ölçüde yer verebileceği durumu belirlenmelidir.

2.7.1. Yaratıcı Drama Açısından Dikkat Edilmesi Gerekenler

Sosyal bilgiler öğretiminde müzelerde yaratıcı drama yöntemini kullanırken yaratıcı dramanın unsurlarına ve aşamalarına dikkat edilmelidir. Yaratıcı dramanın aşamaları ve bileşenleri hakkında Adıgüzel (2015) çalışmasında bilgi vermektedir. Adıgüzel (2015)'e göre yaratıcı drama; hazırlık-ısınma, canlandırma ve değerlendirme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

Hazırlık - Isınma Aşaması: Atölyenin temel basamağını oluşturan aşamadır. Adıgüzel (2015)'e göre bu aşamada mekân, grup, lider arasında iletişimin başlamasına yönelik çalışmalar yapılır (s. 103).

Burada katılımcıların konuya hazırlanması, konu ile ilgili fikir edinmesi, mekâna ve gruba uyum sağlaması amaçlanır. Hazırlık-ısınma aşamasındaki etkinlikler; konun amacına uygun olmalı ve diğer aşamalara bir geçiş niteliği taşımalıdır. Söz gelimi; “Millî mücadele döneminin özelliklerine örnek verebilir” kazanımı olan bir atölyenin ısınma etkinliğinde; ilgili dönemin kahramanlarının isim ve fotoğraflarına yer verilmesi, dönemi anlatan bir türkünün dinlenmesi ya da dönemle ilgili bir şiirin bölümlerinin donuk imgelerinin yapılması konuya uygun bir ısınma aşaması sürecidir.

Canlandırma Aşaması: Hazırlık-ısınmadan sonra konunun daha açık bir şekilde ele alındığı aşamadır. Rol oynama ve doğaçlama teknikleri ağırlıktadır. Adıgüzel (2015)'e göre bu aşamada konu biçimlenip ortaya çıkar ve diğer katılımcılara sergilenir (s. 104) Konu daha detaylı ve derinlemesine işlenir. Isınma aşamasında Millî Mücadele Dönemi'ne ait bir resmin, objenin donuk imgeleri yapılmışsa, canlandırma aşamasında bu şiirin anlattığı olayın canlandırılması ısınma aşamasıyla birbirlerini tamamlayıcı özelliktedir.

Değerlendirme-Tartışma Aşaması: Atölyede işlenen konunun genel olarak ne ifade ettiğinin, ne hissettirdiğinin, ne düşündürdüğünün, sebep ve sonuçlarının ortaya konduğu aşamadır. Adıgüzel (2015)'e göre yaratıcı drama atölyesinin önemi, özü, niteliği hakkında düşünce ve duygular bu aşamada paylaşıp tartışılır (s. 104). Burada söz gelimi sosyal bilgiler dersinde Millî Mücadele Dönemi işlenmişse konu ile ilgili şiirlerin yazılış anlarının canlandırılmasının ne hissettirdiğinin konuşulması bir değerlendirme aşaması örneğidir. Çizim yapmak, rol içinde yazmak, çemberde oturup konuşmak değerlendirme aşaması çalışmalarındandır.

Yaratıcı dramının temel bileşenleri; katılımcılar, yaratıcı drama eğitmeni, fikir, mekân ve tekniklerdir (Adıgüzel, 2015, s. 70). Yaratıcı drama eğitmeni; atölye sürecini plânlar ve lider olarak eşlik eder. Atölyenin gerçekleştiği yer; mekândır. Bir yaratıcı drama atölyesinde amaçlanan kazanımların oluşturduğu genel çerçeve, konuyu ifade eder. Yaratıcı dramada tiyatro tekniklerinden faydalandığı gibi yaratıcı dramının yöntem ve tekniklerinden de faydalanılmaktadır. Özetle denilebilir ki; bir yaratıcı drama atölyesi bir eğitmen eşliğinde, bir konu çerçevesinde, bir mekânda, belli yöntem ve teknikler kullanılarak gerçekleştirilir. Söz gelimi bir sosyal bilgiler dersi için mekân müze, konu Anadolu Medeniyetleri, hedef

Anadolu medeniyetlerinin tanınması, katılımcılar geziye katılan öğrenciler, öğretmen de öğretmendir.

Bir müze gezisi için plânlama önemlidir. Müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılacağı bir sosyal bilgiler dersi için temel hazırlık plânına Ek 6'da yer verilmiştir.

2.7.2. Müzede Eğitim Açısından Dikkat Edilmesi Gerekenler

Müze gezilerinin verimli geçmesinde öğretmenlerin müze gezisi için yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları, gerekli hazırlıkları yapmış olmaları gerekmektedir. Işık (2016)'ın çalışmasına göre, sosyal bilgiler öğretmenleri müze ve tarihî mekânlar için eğitim programları hazırlayabilmeli, müzeler ile eğitim amaçlı ilişkiler kurmalı, müze koleksiyonlarını derslerinde kullanabilmeli, bu mekânlarda öğretim yöntem ve tekniklerini uygulayabilmeli, okulun çevresindeki müzeleri ve koleksiyonlarını bilmelidirler.

Müze gezisi öncesinde müzenin fiziki ve sosyal şartları belirlenmelidir. Geziyi düzenleyecek öğretmen tarafından, hazırlıklara başlarken müzeye bir keşif gezisinin yapılması plânlamayı kolaylaştırabilecek bir başka yoldur. Öğretmenin müzeyi önceden ziyaret etmesinin mümkün olmadığı durumlarda, sanal müze gezileri tercih edilebilecek bir yoldur.

Müze gezilerinde, öğrencilere gezi öncesi ve sonrasında ön anket ve son anket yapılması çalışmanın değerlendirilebilmesi için önemlidir. İlk kez müzeye gidiliyor ise müze öncesi ve sonrasında gezi grubuna sorulabilecek sorular şu şekilde örneklendirilmiştir:

“Gezi öncesi;

Müze ne demektir?

Hangi tür müzeler vardır?

Müzelere eserler nereden gelmektedir?

Daha önce hiç müze gezdiniz mi? Hangilerini?”

Gezi sonrası;

Gezdiğiniz müzenin türü nedir?

İncelediğiniz eserlerin türü nedir?

Eserler nasıl ve nereden sağlanmıştır?

Daha çok hangi tür eserlerden hoşlandınız?

Bu müze gezisinde önemli olarak neleri ilk defa öğrendiniz?

Müzede neleri görmek isterdiniz?

Gezide sizce eksik ve aksayan şeyler nelerdi?

Bu gezi sizce daha iyi ve yararlı nasıl olabilirdi?” (Özsoy, 2002).

Müzede eğitim plânlamaları için, gerekli resmi izinlerin ve randevuların alınmış olması, geziye kaç öğrencinin katılacağı, kimlerin görev alacağı konuların belirlenmesi, ön koşulu

oluşturmaktadır. Müzede eğitim konusu; gezi öncesini, sırasını ve sonrasını da kapsayan bir öğrenme sürecini kapsayacak şekilde düşünülmelidir. Bu noktada öncelikle hangi müzeye gidileceği, sürecin kazanımları belirlenmeli ve buna yönelik bir ders plânı hazırlanmalıdır. Ders plânı hazırlanırken öğrenci sayısı, yaş grubu, müzenin fiziki şartları göz önünde bulundurulmalıdır. Müzede eğitim ile uygulanacak ders plânlarının öğretim programları ile ilişkilendirilerek hazırlanması; öğrenme kalıcılığının artırılmasında ve öğrenilenler arasında bağlantı kurulup öğrenilenlerin anlamlandırılmasında önemli rol oynamaktadır. Müze gezisi öncesi yapılan eğitsel etkinlikler hazır bulunuşluk düzeyini arttıracığından; zamanın verimli kullanılması ve anlamlı öğrenme süreçlerinin oluşturulması açısından yararlı olacaktır.

Müze gezisinin yapılacağı gün hakkında bir duyuru yapılmalı, öğrencilerin yanlarına alacakları malzemeler, hava şartları, su ve yedek kıyafet ihtiyaçları belirlenmeli; genel hatları ile müze gezisi, süresi ve etkinlikleri hakkında bilgi verilmeli, öğrenciler tarafından kullanılacak ve getirilmesi plânlanan materyal listesi, gerekli durumlarda aranacak telefon numaraları yer almalıdır. Gezi esnasında yapılacak etkinlikler müze içeriği ve ders kazanımları ile ilişkili, öğrencilere serbest zaman tanınacak şekilde plânlanmalıdır. Gezi sonrası değerlendirme çalışmalarının koşullara göre okul bahçesinde, sınıflarda ya da okul koridorları gibi farklı mekânlarda tasarlanan afişlerin sunumu, nesnelerin imitasyonu yapılarak okulda bir müze oluşturulması gibi etkinliklerle yapılması mümkündür.

Çocuklarla gerçekleştirilecek okul dışı eğitim süreçlerinde su içme, kıyafet değiştirme gibi bir takım ihtiyaçlar oluşabilir. Müze etkinlikleri sırasında öğrencilerin yanında bulundurması gereken basit birkaç materyale gerek duyulabilir. Olası ihtiyaç durumlarında mekâna hazırlıklı ve plânlı gelinmiş olunması zamanın verimli kullanılmasını sağlayacaktır. Yaşanma olasılığı düşük olsa bile, muhtemel bir iletişim kopukluğu durumunda öğrencilere önceden verilmiş olan bilgi kartlarında gerekli numaraların ve okul bilgilerinin yer alması önemlidir ve sürecin güvenli yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bilgi kartlarına kolay ulaşılabilmesi için öğrencilerin bu kartları yakalarına takmaları sağlanabilir. Müzelerin geçmişin görsel bir hafızası oldukları söylenebilir. “Bu mekânlar geçmişte yaşamış insanların ne gibi şeyler yaptıklarına dair bilgi ve belgeyi bünyelerinde barındırırlar. Buralarda çocukların çevresi bütünüyle tarihle kuşatılmıştır. Müzeler aynı şekilde tarihin görsel hafızalarıdır” (Çulha Özbaş, 2006, s. 757). Bu doğrultuda geziden önce öğrencilerin süreçle ilgili bilgi sahibi olması için hazırlanabilecek bir bilgi kartı örneği EK 5’te yer almaktadır.

Derslerde müzeler gibi tarihî ve kültürel mekânlardan faydalanma konusunda ABD’de TWHP’nin (*Teaching with Historic Places*) hazırladığı bir program bulunmaktadır. TWHP çalışmalarına göre tarihsel mekânlardan bir plân doğrultusunda faydalanılmalıdır. Çulha Özbaş (2014, s. 755-756), söz konusu plânın aşamalarını şu şekilde göstermektedir; mekânı seçme, mekânın tarihinin araştırılması, üzerinde durulacak bir ana konunun seçilmesi, gezinin plânlanması, öğrenciler için çalışma kâğıtlarının hazırlanması, öğrencilerin mekân hakkında kendi değerlendirmelerini yapmaları, okulda devam eden tartışma.

Müze gezilerinin plânlanması, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi sürecinde yapılması gerekenler şu şekilde özetlenebilir:

Gezi öncesi

- Müze hakkında bilgi edinilir ve mümkünse müze öğretmen tarafından önceden ziyaret edilir.
- Gerekli resmi izinler ve randevular alınır.
- Geziye katılacak görevliler belirlenir.
- Ulaşım koşulları ve saatleri belirlenir.
- Gezi günü için duyuru yapılır ve hazırlanan bilgi kartları öğrencilere dağıtılır.
- Müze etkinlik plânı hazırlanır.
- Müze hakkında öğrencilerle hazırlık etkinliği yapılır (sanal müze gezisi, müzenin ders ile ilişkilendirilmesi vb.)

Gezi Günü/Gezi Sırası

- Gezi kuralları öğrencilere hatırlatılır ve olası durumlar için (öğrencinin kaybolması, servis aracının bulunamaması vb.) her öğrencinin bir bilgi kartı edinmesi sağlanır.
- Gezi süreci hakkında bilgi verilir, öğrencilerin su içme, tuvalete gitme gibi ihtiyaçları kontrol edilir.
- Gezi etkinlik plânı uygulanır.
- Koşullara göre öğrencilere müzeyi keşfetmeleri için serbest zaman tanınır.
- Değerlendirme çalışması yapılır bu aşama okulda da tamamlanabilir.
- Öğrenci sayısı ve ihtiyaçları kontrol edilerek gezi tamamlanır.

Gezi Sonrası

- Müze gezisi hakkında duygu ve düşüncelerin paylaşılması, tartışılması, konu ile ilgili üretim, tasarım, sunum gibi çalışmaların yapılmasını içeren etkinlikler yapılır.

Müze gezisi hakkında öğrencilerin olası durumlarda yapılması gerekenler hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilendirme için hazırlanan kartların öğrencilerde bulunması gezi sürecinin daha güvenli ve plânlı ilerlemesi amaçlanmaktadır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretiminde müzede eğitim ve yaratıcı drama konulu araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Ay ve Fidan (2014)'ın “Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Müzelerden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmalarında; öğretmen adayları sosyal bilgiler dersinin müzelerden yararlanarak işlenmesi için en uygun derslerden biri olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye’de eğitim ortamı olarak müzelerden yeterli ölçüde ve verimli faydalanılmadığını, müzelerin ilkokul öğrencileri düzeyinde hizmet ve eğitim vermede yetersiz olduklarını belirtmişlerdir.

Oruç ve Altın (2008)'ın “Müze Eğitimi ve Yaratıcı Drama” başlıklı çalışmalarına göre; Müzede eğitim gerçek nesnelerle öğrenme sağlanması, yaratıcı drama ise yöntemi yaparak-yaşayarak öğrenmeyi temele alması ve duyuşsal, bilişsel, devinişsel öğrenmeleri desteklemesi açısından önemlidir. Müzede eğitim programlarında yaratıcı dramadan bir yöntem olarak faydalanılması öğrenme süreçlerinin verim ve kalıcılığını olumlu yönde etkilemektedir.

Egüz ve Kesten (2012) “Sosyal Bilgiler Dersinde Müze ile Eğitimin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Samsun İli Örneği” başlıklı çalışmalarında, eğitim ortamı olarak müzelerin kullanılmasındaki temel sınırlılığın bürokratik işlemlerin uzun sürmesi olduğunu belirtmişlerdir. İzin ve işlem süreçlerinin müze gezisi tercihlerini olumsuz etkilediği, öğretmenlerin müze eğitim programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve öğretmenlerin müze eğitimi hakkında destek almaları gerektiği belirtilmiştir.

Meydan ve Akkuş (2014)'un “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin Tarihi ve Kültürel Değerlerin Kazandırılmasındaki Önemi” başlıklı çalışmalarında; sosyal bilgiler dersine duyulan ilginin müze gezileri ile arttığı, öğretmen adaylarının öğretmen olduklarında müze gezilerine sıklıkla yer vermeyi plânladıkları yer almaktadır. Sosyal bilgilerde, tarih konularının öğretiminde tarihî mekânlara yapılacak gezi-gözlem çalışmalarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yalçinkaya (2010)'nın sosyal bilgiler dersinde kullanılan yaratıcı drama yöntemine ilişkin öğrenci görüşlerini incelediği çalışmada 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasında öğrenci görüşlerini almıştır. Çalışmada, 42 öğrencinin yaratıcı drama yöntemi ile konuları daha iyi anladıklarını ve bu yöntemle ders işlenmesine olumlu baktıkları sonucuna varılmıştır.

Peker (2014)'in, 197 öğretmen adayının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarını incelediği çalışmada; öğretmen adayları derslerde sanal müze kullanımının faydalı olacağını ve müzelerin ziyaretçi sayılarının artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Üztemur (2017)'un 36 öğrenciyle yaptığı tarihî mekânlar ve müze ile eğitim etkinliklerinin geliştirildiği çalışmada; öğrencilerin bu şekilde sosyal bilgiler dersini daha çok sevdikleri, kendilerini daha başarılı ve özgür hissettikleri, derse yönelik meraklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aktaş (2017)'in 126 öğretmenle yaptığı çalışma sonucunda; öğretmenler sanal müze ve müze eğitimi konusunda zayıf algıya sahiptir. Eğitim fakültelerinde müzede eğitim ve sanal müze derslerinin verilmesi gerektiği ve Sosyal bilgiler dersi için “Müze ve Sanal Müze” konulu bir kitabın hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Güngör (2016)'ün Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerden yararlanma durumlarını incelediği araştırma sonuçlarına göre; 104 öğretmenin büyük bir kısmının müzelere bireysel olarak ilgi duyduklarını ancak öğrencileriyle birlikte müze ziyareti yapma oranlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Kamçı (2015)'nin öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede eğitime yönelik görüşlerini incelediği çalışmada; öğretmen adayları müzelerin sosyal bilgiler dersinde öğrenilenlerin kalıcı olmasında ve somutlaştırılmasında etkili olduğunu, müzede eğitime yönelik derslerin uygulama olarak verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Karakaya (2015)'ın 22 okulda 1224 ortaokul öğrencisiyle yaptığı çalışmada öğrencilerin müze alışkanlıkları incelenmiştir ve sosyal bilgiler dersinde müze ziyaretleri ile sanal müze kullanım oranının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yorulmaz (2014) sosyal bilgiler dersinde okul dışı mekânların kullanımını incelediği çalışmada öğrencilerde Yatılı Çorum Arkeoloji Müzesi'nde bir gün kalmışlar ve yatılı müze ziyaretinin derse yönelik ilgi ve meraklarını arttırdığını ve keyif alarak öğrenmeyi sağladığını belirtmiştir.

Coşkun (2014)'un sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirildiği çalışmasında; öğrencilerin müze gezileri sonrasında sosyal bilgilere yönelik konulara ilgilerinin arttığı ancak müze öncesi ve sonrası etkinliklerin yapılmadığı, öğretmenlerin öğrencilerin önbilgilerini yoklamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çetin (2014) 7 bölgeden 272 sosyal bilgiler öğretmen adayının müzede eğitime ilişkin görüşlerini incelemiştir. Adaylar; müzelerin sosyal bilgiler dersinde faydalı olacağını ancak müze ziyareti sorumluluğunu almak istemedikleri, müze gezilerine yönelik kendilerini yetersiz gördükleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze etkinlikleri plânlaması ve müzede uygulamalı projeler yapması öneriler arasındadır.

Kısa (2012) müze gezilerine katılan 577, katılmayan 423 öğrenci ve 65 sosyal bilgiler öğretmenin müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini bilgi toplama formları yoluyla incelemiştir. Öğrenciler müzeleri öğretmenleriyle ve müze rehberiyle gezdiklerinde daha verimli bulmaktadır ve öğretmenlerin gezilerde yaşadığı en büyük sorun kalabalık sınıflarla gezi yapılmasıdır.

Sönmez (2011) anket yoluyla sosyal bilgiler dersinde müzelerin önemini ve karşılaşılan sorunları incelediği tez çalışmasında; öğretmenlerin müze gezilerinde daha çok güzel havaları tercih ettiği, Müzeler Haftası'nda müze gezisi yaptıkları, gezi öncesi ön bilgilendirme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gökkaya ve Yeşilbursa (2009)'nın 6. sınıf öğrencileriyle Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ünitesinde geleneksel yöntemlerle birincil kaynaklardan faydalanılmasının etkililiği ortaya koyan araştırmalarının sonucunda; sosyal bilgiler öğretiminde tarihî alanlardan faydalanılan, birey merkezli ve daha fazla duyuya hitap eden öğretim yöntemlerinin geleneksel yöntemlere göre daha başarılı olduğu belirtilmektedir.

Çerkez (2011) müzede eğitime dayalı uygulamaların sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına algılarını incelemiştir. Müze eğitime ve sınıf içi öğrenmeye dayalı öğrenme yaklaşımlarının kullanıldığı deney ve kontrol grubundan oluşan toplam 56 öğrenciyle çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre; müzeye dayalı öğrenme öğrencilerin akademik başarılarını ve derse yönelik tutumlarını olumlu etkilemektedir.

Dündar (2018) Ömer Halis Demir Üniversitesi'nde 183 sosyal bilgiler öğretmen adayının yaratıcı dramayı uygulama yeterliği ve derse yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmada; yaratıcı drama dersine yönelik tutum ile uygulamaya yönelik yeterlik arasında pozitif yönlü olumlu bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci akademik başarısına, tutumuna ve öğrenme kalıcılığını incelendiği bir araştırma Sarı (2017) tarafından yapılmıştır. Araştırmada ünite başarı ve tutum testi ve sosyal bilgiler tutum ölçeği kullanılmıştır. Aynı testler 4 haftalık uygulamadan 1 hafta ve 3 ay sonra tekrar uygulanmıştır; yaratıcı dramanın söz konusu üç değişkeni olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer bir araştırma Pektezel (2017) tarafından yapılmıştır. 45 6. sınıf öğrencisi ve velilerinin katıldığı çalışmada sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılmıştır. Ön ve son algı anketlerinin de kullanıldığı eylem araştırmasına göre; yaratıcı drama verimli ve etkili bir yöntemdir, yöntemle ilişkin öğrenci ve veli tutumları olumludur.

Aksüt (2016)'ün araştırmada; çalışma grubunu 5. sınıfta öğrenim gören 38 deney 33 kontrol grubu olmak üzere toplam 71 öğrenciden oluşturmaktadır. Çalışmada “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesi yaratıcı drama yöntemi ile işlenmiştir. Çalışma sonucuna göre; yaratıcı drama yöntemiyle çalışılan öğrencilerin akademik başarısı, derse olan tutumu ve öğrenme kalıcılığı kontrol grubundaki öğrencilerden yüksektir.

Uygungöl (2016)'ün araştırmasında öğrenme stillerine göre yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci akademik başarısına, derse yönelik tutuma ve öğrenilenlerin kalıcılığını belirlemeye yöneliktir. İlköğretim 4. sınıfta öğrenim gören toplam 82 öğrenciyle yapılan çalışma sonucuna göre; yaratıcı drama öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirmektedir ve günlük iletişimde kullanılan kavramlara yönelik farkındalık kazandırmaktadır.

Saraç (2015) tarafından yapılan araştırmasında 4.sınıfta öğrenim gören 23 deney 25 kontrol grubundan oluşan toplam 48 öğrenciyle çalışılmıştır. Uygulamadan bir ay sonra yapılan kalıcılık testinde anlamlı bir fark görülmesi de yaratıcı drama yöntemi kullanılan grubun öğretmenlerine ve sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirdikleri, eğlenerek öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. “

Nayci (2011) 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesini yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır. Deney grubunda ders yaratıcı drama yöntemiyle işlenirken kontrol grubunda soru-cevap, tartışma, örnek olay gibi teknikler kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu yönde anlamlı bir fark oluşturmaktadır.

Akkaya (2012) sosyal bilgiler dersinde “Ülkemizde Nüfus” ünitesinin işlenmesinde yaratıcı drama yöntemini kullanarak akademik başarı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma grubu olarak; 7. sınıfta öğrenim gören 65 öğrenci deney ve kontrol grubunu oluşturmaktadır. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada çift yönlü varyans analizi, ön test-son test, göç testi başarı puanları gibi teknikler uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yaratıcı drama yöntemi öğrenci başarısını olumlu etkilemiştir. Öğrenciler yaratıcı drama dersi ile eğlenerek öğrendiklerini belirtmişlerdir. Gürültünün grup çalışmalarını olumsuz etkilemesi araştırmanın sınırlılığı olarak belirtilmiştir.

Koç (2013) 85 sosyal bilgiler ve 135 sınıf öğretmeniyle yaptığı araştırmada; öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini uygulamada karşılaştıkları sorunlar arasında; öğrencilerin sınav kaygıları, yöntemi kullanmaya ilişkin bilgi eksikliği, araç gereç eksikliği, ders konularının yetiştirilememesi gibi nedenlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci başarısına ve tutumuna olan etkisini araştırıldığı bir başka çalışmada Karataş (2011) Deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılan 4. ve 5. sınıfta okuyan toplamda 86 öğrenciye belli aralıklarla ünite başarı testi ve tutum ölçeği uygulamıştır. Araştırma sonucuna göre; yaratıcı drama yöntemi derse yönelik öğrenci başarısını ve tutumunu arttırmaktadır.

Aykaç (2008) araştırmasında öğrenciler yansızlık yoluyla kura ile belirlenmiş, deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Araştırma sonucuna göre; öğrenci değerlendirme formları frekans analiziyle değerlendirilmiştir. 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “Hep Birlikte”

temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına olumlu yönde etki etmektedir.

Kartal (2009) tarafından “İlk Çağ Tarihi” konularının öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi araştırılmıştır. Deney ve kontrol grubu olarak ikiye ayrılan toplamda 72 öğrenciyle çalışılmıştır. Yaratıcı drama yöntemi sosyal bilgiler dersinde akademik başarıyı ve derse olan tutumu olumlu yönde etkilemektedir.

Hamurculu (2016) araştırma sonuçlarına göre; Ankara’daki müzelerde yapılan yaratıcı drama çalışmalarına katılan grupların büyük kısmının okul öncesi, ilk ve ortaokul öğrencilerinden oluştuğunu, müzelerin büyük kısmının geri dönütleri sözlü olarak aldığı ve rapor tutmadığı, öğretmenlerin müze ziyaretlerine hazırlıksız geldiğini belirlenmiştir.

Ekelik (2010) çalışmasına göre; sosyal bilgiler konularının öğretiminde müze gezileri; yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân tanıdığından bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlamaktadır.

Çağır ve Oruç (2018), sosyal bilgiler dersinde eğitimde yaratıcı drama yöntemine yönelik 5. Sınıf öğrencilerinin görüşlerini almışlardır. Öğrenciler eğlenirken öğrendiklerini, daha kolay anladıklarını ve kendilerini daha iyi ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Güven (2010)’e göre, yaratıcı drama yöntemi sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde kullanımı faydalı ve gereklidir.

Adıgüzel ve Aykaç (2011) sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin etkisini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi ile daha iyi öğrendiklerini ve konuyu daha iyi anladıklarını, öğrenme sürecinde merak, heyecan, mutluluk ve derse istek duyma gibi duyguları yoğun olarak yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Yalçinkaya (2010) 7. sınıf öğrencileriyle sosyal bilgiler dersini yaratıcı drama yöntemi ile işlemiştir. Öğrenci görüşleri yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı konuları daha iyi anladıklarını ifade etmiştir.

Oğuz Namdar ve Camadan (2016) Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan 45 öğretmen adayıyla yapılan 10 oturumluk yaratıcı drama atölyesi sonucunda; yaratıcı dramanın sosyal becerilerin geliştirilmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Çelikkaya ve Koç (2015) Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni olan 219 kişinin yaratıcı drama yöntemini plânlama, gerçekleştirme ve değerlendirme konularında Karadağ, Çalışkan,

Korkmaz ve Yüksel (2008)'in geliştirdiği ölçekleri kullanarak öğretmenlerin kendilerini yeterli bulup bulmadıklarını inceledikleri çalışmada öğretmenlerin bu konuda kendilerini yeterli buldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Zayimoğlu Öztürk (2013), 6. sınıf öğrencileriyle sosyal bilgiler dersinde “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlemiştir. Deney ve kontrol gruplarından; yaratıcı drama ile ders işlenen öğrencilerin bilgi düzeyinde olumlu anlamda farklılık olduğu ve yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olduğu belirtilmiştir.

Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2014) 22 sosyal bilgiler öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yaratıcı drama yöntemini kullanma durumlarını inceledikleri çalışmada; öğretmenlerin yöntemi yeterli düzeyde kullanmadıkları ve uygulamaya yönelik sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Öztürk ve Sarı (2018) tarafından 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin etkisi incelenmiştir. Ön test- son test ve MEB tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” ve ünite başarı testi uygulanmıştır. Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersinde başarı, tutum ve kalıcılığa olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik ve Buluç (2018) tarafından yaratıcı drama yönteminin bilimsellik, duygu ve düşüncelere saygı ve hoşgörü değerlerine etkisi incelenmiştir. 4. sınıfta öğrenim gören deney ve kontrol gruplarından; deney grubu öğrencilerinin disiplinler arası değer öğretiminde söz konusu değerlere ilişkin tutum puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Altıkulaç (2010)'ın yaptığı bir araştırma sonucunda da yaratıcı drama yönteminin etkililiği ve gerekliliği belirtilmektedir. Geçmişteki olaylar öğrenciler için soyut ve uzaktır. Yaratıcı drama yöntemi tarihsel olayların kavranmasında, derse yönelik olumlu tutum geliştirilmesinde ve öğrencinin derste aktif olmasında önemli bir yöntemdir.

Adıgüzel (2016) Yaratıcı dramanın kalıcı öğrenmeyi sağladığını ve etkin katılım gerektirdiğini belirtmektedir. Yaratıcı drama; çok yönlü bir işlevselliği olduğu için okul dışı ortamlarda yaşantıya dayalı öğrenme süreçlerinde etkili bir yöntem ve disiplindir.

Başbuğ ve Adıgüzel (2019) araştırmalarında sosyal bilgiler dersi kapsamında 44 öğrenci ile müzede yaratıcı drama yöntemi ile çalışılmış ve öğrencilerin akademik başarılarındaki değişiklik belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre müzede yaratıcı drama etkinlikleri öğrenci başarısını anlamlı şekilde arttırmaktadır.

Müzeler de okul dışı ortamlardan yararlanılan mekânlar arasındadır. Müzelerin etkin şekilde kullanılması için öğretmenlerin müzelere ilişkin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmasını gerektirmektedir. Tosun (2015) tarafından yapılan bir araştırmaya göre; öğretmenler müzede öğrenmenin kalıcı ve etkili olduğunu söylediklerini ancak öğretmenlerin müzelere ilişkin yeterli ve doğru bilgiye sahip olmadığını, ön hazırlık yapılmadığını ve soru ve cevap yöntemi dışında müze uygulaması öncesi, sırası ve sonrasında yeterli etkinliğe yer vermediği sonucuna ulaşmıştır.

Yaratıcı drama yöntemini uygulayacak öğretmenlerin bu yöntemi bilmesi ve uygulamaya yönelik bir takım temel becerilerinin de gelişmiş olması gerekmektedir. Kara ve Çam (2007) 37 öğretmen adayıyla yapılan 12 haftalık yaratıcı drama çalışmaları sonucunda öğretmen adaylarının ilişkiyi başlatma, sürdürme ve kendini kontrol etme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

Koç (2013) 83 sosyal bilgiler ve 135 sınıf öğretmeni ile yaptığı araştırmada yöntemi; yaratıcı drama yöntemine yönelik bilgi düzeyi arttıkça, kullanma sıklığının da arttığını belirtmektedir.

Kırtay (2007) sosyal bilgiler programının uygulanmasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerilerini konu alan çalışmasında sosyal bilgiler derslerinde gerekli materyallerin ve öğrenme ortamlarının sağlanamamasının, kazanımlara ulaşmayı engellediğini belirtmektedir.

Yavuz (2010)’un sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptığı bir araştırmada öğretmenlerin derse yönelik bilgilerinin olduğunu ancak ders için yapılacak hazırlıklara ve derste kullanılacak yöntem ve teknikleri uygulamaya ve gerekli materyallere ulaşmaya ilişkin güçlük yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıflar, yöntem ve tekniklerin uygulanması için elverişli bulunmamıştır.

Bulut (2014) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kavram yanlışlarını tespit etmeye yönelik çalışmasında adayların coğrafya konularında çok sayıda kavram yanlışına sahip olduğu belirlenmiştir. Derslerin gerçek ortamlarda işlenmesi, sınıf içi etkinliklerin yapılması öneriler arasındadır.

Karasoy (2004) sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan güçlükleri incelediği çalışmasında, öğretmenler dersi plânlamaya göre uygulama ve değerlendirme aşamalarında daha fazla

güçlük çektiklerine yönelik görüş bildirmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulama ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitim verilmesi sunulan öneriler arasındadır.

Yağcı (2008) çalışmasında; sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik farklı etkinlikler yapmadığını, öğretmenlerin uygulama yapılacak ortam konusunda, materyal temininde ve konuları yetiştirmekte zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlere öğrenme ortamlarını daha verimli kullanmalarına yönelik seminer verilmesi öneriler arasındadır.

Kömürcü (2002)'ye göre tarih konularının işlenmesinde kavram öğretimi çok önemlidir. Yaşanacak kavram yanlışları ileri aşamalarda hedeflenen öğrenmelerin de gerçekleşmesini engellemektedir.

Alataş (2008)'ın araştırmasında sosyal bilgiler derslerine giren öğretmenlerin %63'ü araç gereç kullanımının disiplini bozduğunu, %43'ü materyal temin edemediğini, %83'ü ulaşım ve barınma problemi yaşadığını, %55'i derste çabuk kızdığını, %62'si ders sırasında yöntem ve teknikleri uygularken sorun yaşadığını ve %80'i soru cevap tekniğini kullandığını belirtmiştir.

Öğün (2010) tarafından sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin coğrafya konularına yönelik kavram yanlışlarının yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin gerçek ortamlarda, somut materyallerle öğrenmesi, gezilerin düzenlenmesi sunulan çözüm önerileri arasındadır.

Yazıcıoğlu (2010) sosyal bilgiler derslerinde 7. sınıf sosyal bilgiler öğrencileriyle yaptığı araştırmada tarihî mekânlarla ve müzeler öğrenmenin, öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı ve geleneksel yöntemlere kıyasla daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Solmaz (2015) sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerine yönelik görüş ve tutumlarını incelediği çalışmasında öğretmenlerin müze gezilerine yeterli düzeyde yer vermediği, müze eğitimi kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı vermediği ve ders uygulamalarının geleneksel yöntemlerle işlendiği sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, kapsamı ve sınırlılığı, veri toplama araçları, verilerin analizinde kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel özellikte bir çalışmadır. Nitel araştırmalar ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalardır (Karataş, 2017). Strauss ve Corbin, 1990'e göre nitel araştırmalar insanların yaşam şekilleri, davranışları, hikâyeleri, örgütsel yapıları ve toplumsal durumları anlamaya çalışır ve bu süreçten bilgi üretilir (Özdemir, 2017, s. 325). Nitel araştırmalarda; gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemler kullanılarak konu bütünsel bir yapı çerçevesinde ortaya konulur (Yıldırım, 2006, s. 39). Çalışmanın deseni ise temel yorumlayıcı nitel araştırmadır. Marriam (2018)'a göre bu desen insanların bir konuyu nasıl yorumladıklarını anlamayı amaçlar ve eğitim bilimlerinde yaygın şekilde tercih edilir. Araştırmada bu deseninin seçilme nedeni görüşme grubunun araştırma kapsamındaki sorulara ilişkin yorumlarının incelenmek istenmesi, çalışmanın hedeflerine ulaşmada kolaylık sağlaması, kullanılması tercih edilen yöntem ve teknikleri barındırması ve nitel araştırmalarda yaygın şekilde kullanılmasıdır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılığı

Araştırmanın kapsamını sosyal bilgiler öğretiminde müzede eğitim, yaratıcı drama ve sosyal bilgiler konularında uzman olan alan uzmanlarının görüşleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda,

bu araştırma müzede eğitim, yaratıcı drama ve sosyal bilgiler alanlarının en az birinde uzman olan 12 uzmanın görüşü ve ilgili alan yazını ile sınırlıdır.

4.3. Çalışma Grubu

Çalışmada belirlenen ölçütlere göre seçilen alan uzmanlarıyla görüşülmüştür ve bu nedenle çalışma grubu amaçlı örnekleme ve onun alt basamağı olan ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Büyüköztürk (2012)'e göre amaçlı örnekleme, bir çalışma için zengin bilgi içeren örneklerin seçilmesidir. Ölçüt örnekleme ise Yıldırım (2006)'a göre önceden belirlenen bir takım ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasıdır. Söz gelimi 10 günden fazla devamsızlık yapan öğrencileri inceleyen bir nitel çalışmada örneklem 10 günden fazla devamsızlık yapan öğrencilerdir (s. 112).

Araştırma kapsamında görüşme grubunun belirlenmesindeki ölçüt; görüşme yapılan uzmanların sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarında lisansüstü eğitim almış olmaları ya da ilgili konularda uluslararası düzeyde eğitmen yetiştiren kurum ve kuruluşlardan eğitim almış en az beş yıl tecrübeye sahip eğitmenler olmalarıdır. Eğitimcilerin, müze, yaratıcı drama ve sosyal bilgiler alanlarında tecrübe (çalışma süresi) bilgilerine Tablo 12'de yer verilmiştir.

Tablo 12

Uzman Grubunun Müzede Eğitim, Yaratıcı Drama ve Sosyal Bilgiler Alanlarında Çalışma Sürelerine İlişkin Veriler

Tecrübe (Yıl)			
	Sosyal Bilgiler	Müzede Eğitim	Yaratıcı Drama
U1	25-30	25-30	25-30
U2	15-20	15-20	15-20
U3	10-15	10-15	10-15
U4	10-15	10-15	10-15
U5	20-25	20-25	-
U6	10-15	10-15	-
U7	10-15	10-15	10-15
U8	5-10	10-15	10-15
U9	25-30	10-15	15-20
U10	10-15	10-15	10-15
U11	15-20	5-10	5-10
U12	15-20	10-15	10-15
Toplam Uzman Sayısı:	12		

Tabloya göre 12 uzmanla görüşülmüştür. Görüşme yapılan uzmanlarının 11'i sosyal bilgiler alanında 10 yıl ve üzeri tecrübeye sahiptir. Müzede eğitim alanında 10 uzman 10 yıl ve üzeri tecrübeye sahiptir. Yaratıcı drama alanında 9 uzman 10 yıl ve üzeri tecrübeye sahiptir. U5 ve U6 yaratıcı drama alanında çalışmamışlardır ancak müzede eğitim ve sosyal bilgiler alanında 10 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olmaları nedeniyle konu hakkındaki görüşleri önemlidir.

Görüşme yapılan uzmanların cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, mesleklerine, çalıştıkları kurum bilgilerine ilişkin veriler Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13

Uzmanların Cinsiyet, Meslek, Eğitim Durumları ve Çalıştıkları Kurumlara İlişkin Bilgiler

Demografik Bilgiler		Katılımcı	f
Cinsiyet	Kadın	U2, U3, U7, U8, U9, U10,	6
	Erkek	U1, U4, U5, U6, U11, U12	6
Eğitim Durumu	Lisans	U4	1
	Yüksek Lisans	U2, U8	2
	Doktora	U1, U3, U5, U6, U7, U9, U10, U11, U12	9
	Müze Eğitimi Alanlar	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	12
	Yaratıcı Drama Eğitimi Alanlar	U1, U2, U3, U4, U5, U7, U8, U9, U10, U11, U12,	11
Meslek	Öğretmen	U2, U9	2
	Akademisyen	U1, U3, U5, U6, U7, U8, U10, U11, U12	9
	Yaratıcı Drama Eğitmeni	U4, U8, U1, U2, U3, U9, U11, U12, U7, U5	10
	Müze Eğitimcisi	U8, U5, U6	3
Çalıştığı Kurum	Özel	U4, U8	2
	MEB	U2, U9,	2
	Üniversite	U1, U3, U5, U6, U7, U10, U11, U12	8
Toplam		U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	12

Tablo 13'e göre görüşme yapılan uzmanların meslek bilgileri incelendiğinde mesleklerin öğretmen, akademisyen ve yaratıcı drama eğitmeni olarak üç grupta toplandığı görülmektedir. 12 uzmanın tümü müzede öğrenme ile ilgili eğitim almıştır. 11 uzman yaratıcı drama eğitimi almıştır. Uzmanların 8'i akademisyen olup görüşme yapılan meslek

grubunun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Alan uzmanlarının 9'u doktora, 3'ü yüksek lisans, eğitimini tamamlamıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2017-2019 yılları arasında toplanmıştır. Alan yazınla ilgili literatür taraması yapılarak araştırmanın amacı doğrultusunda uzman görüşleri incelenmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmede detaylı veri elde edebilmek amacıyla açık uçlu sorular kullanılmıştır. Bogdan ve Biklen (1972)'e göre, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan güçlü bir yöntemdir (Yıldırım, 1999, s. 10). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ise Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2016)'e göre sabit seçenekli cevaplamayı ve derinlemesine veri elde edebilmeyi bir arada sağlar. Bu doğrultuda çalışmada uzmanlardan derinlemesine bilgi alabilmek ve araştırma kapsamındaki soruları daha net açıklayabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Tüknüklü (2000)'ye göre yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde; araştırmacı sorularını önceden hazırlar, görüşmede bazı soruların yanıtları diğerlerinin içinde yer almışsa araştırmacı bu soruları sormayabilir. Bu teknik; belli bir seviyede barındırdığı standartlık ve esneklik açısından eğitim bilimleri için uygun bir tekniktir.

Görüşme soruları ilgili alan yazın taranarak araştırmanın alt problemleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Soruların amaca uygunluğunu ve çalışma alanını kapsama durumunu belirlemek amacıyla; müze eğitimi, yaratıcı drama, sosyal bilgiler alanında 3 uzmanın ve ölçme değerlendirme alanında 1 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Hazırlanan görüşme formuna Ek-1'de yer verilmiştir. Görüşme formunun birinci bölümünde araştırmaya katılan uzmanların yaş, cinsiyet, görev yeri ve süresi, eğitim durumu gibi bilgilerinin öğrenilmesine yönelik sorular, ikinci bölümünde ise araştırmanın alt problemlerine ilişkin sorular almaktadır.

Görüşme verileri; 12 uzmanla e-posta ve telefon ve yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Yüz yüze görüşmede verilerin desteklenmesinde ses kayıt cihazlarından, anlık yazılı notlardan ve araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşme formu, demografik bilgilerin ve görüşme sorularının yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Yüz yüze görüşme yönteminin mümkün olmadığı uzmanların görüşlerine e posta yoluyla iletilen yazılı formlar aracılığıyla ulaşılmıştır. 7 uzman ile yüz

yüze görüşme yapılmış, 3 uzman ile e-posta aracılığıyla yazılı formlar kullanılarak görüşülmüş, 2 uzman ile telefonla görüşme sağlanmıştır. Yüz yüze görüşme yapılan 7 uzmandan 1 tanesi ile teknik sorunlardan dolayı görüşmenin bir kısmı yazılı bir kısmı yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlarken; ses kayıt cihazının kullanılmasının bir sakıncası olup olmadığı sorulmuş, araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiş ve görüşmeler uzmanların çalışma odalarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme ortamının gürültüsüz olmasına dikkat edilmiştir.

4.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma nitel bir çalışma olduğundan ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanıldığından derinlemesine bilgi alabilmek için verilerin analizinde betimsel analiz analiz kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2016)'e göre içerik analizi belirli kurallarla yapılmış kodlamalarla metindeki bir takım sözcüklerin daha küçük kategorilerle özetlendiği sistematik tekniktir. Creswell'e göre nitel araştırmalarda kod ve temalardaki veriler betimlenip sınıflandırılır, yorumlanır ve görselleştirilerek sunulur. Araştırmacı tercihe göre bu kodların sıklığını hesaplayabilir. (Creswell'den çev. Bütün ve Demir, 2016, s. 184-187). Araştırmanın betimsel analiz basamağını verilerin betimlenmesi ve sınıflandırılarak aralarındaki ilişkinin açıklanması oluşturmaktadır. Betimsel analiz; "...Verilerin organize edilmesi, özetlenmesi ve verilerin tümünü temsil edecek frekans, yüzde, ortalama, standart sapma gibi değerlerin bulunmasını içeren tekniklerdir" (Erdem, 2011, s. 143-144). Bu doğrultuda çalışmada oluşturulan temalar alt temalara ayrılmış ve daha küçük birimlere ayrılarak kodlar oluşturularak çalışma incelenmiştir. Betimsel analiz yönteminde birinci basamakta araştırmacının sorularından hareketle genel çerçeve çizilmektedir. Elde edilen veriler, temalarla ilişkilendirilir. İkinci basamak verilerin okunarak düzenlenmesi ve ilişki kurularak bir araya getirilmesidir. Üçüncü basamakta veriler tanımlanır ve doğrudan alıntılara yer verilir. Son basamakta bulgular açıklanır ve nedensellik ilişkisi kurularak karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Çalışmada görüşme sonucunda elde edilen verilerin metne dökümü yapılmıştır. Daha sonra bu veriler, soruların temaları referans alınarak ilgili tema kapsamında ilişkiler kurularak yorumlanmıştır. Bu işlem yapılırken müzede yaratıcı drama alanında uzman olan 2, akademisyenin görüşü alınmıştır. Analiz sırasında veriler ilişkilendirilerek bu temalar

altında toplanmıştır. Veriler tablolar hâlinde sunulmuş, açıklanmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Çalışma grubundaki uzmanlar “U1, U2, U3...” şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için, uzman görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Veri toplama aracında oluşturulan temalar ise şu şekilde listelenmiştir;

- Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki hakkındaki görüşler,
- Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı yönteminin kullanılmasına ilişkin görüşler,
- Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşler,
- Yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik kaynakların yeterliliğine ilişkin görüşler,
- Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımında öğretmen yeterliliğine ilişkin görüşler,

Araştırmada veriler, belirlenen temalar altında yorumlanmıştır, ifade edilme sıklıkları ve yüzdeleri hesaplanarak, tablolar hâlinde sunulmuştur. Nitel araştırmalarda ölçme aracı araştırmacının kendisi olduğundan geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak için Yıldırım (2010)’ın çalışmasında yer verilen; Maxwell (1992)’in nitel geçerliği arttırma ölçütleri, Twycross ve Shields (2005)’den uyarlanan nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği arttırmada denetleme stratejisi dikkate alınmıştır. Bu kapsamda veriler orijinal şekilde kaydedilmiş, analiz yöntemleri göz önünde bulundurularak kodlanmış, analiz süreci açıklanmış, her bölümle ilgili toplanan veriler yeniden kontrol edilmiş ve çözümlenmiştir. Daha sonra elde edilen veriler farklı araştırmacılar tarafından gözden geçirilmiştir.

Marvasti (2004)’ye göre geçerlik; incelenen konunun tüm gerçekliği ile ortaya konulmasıdır. Güvenirlik ise; aynı sonucun farklı araştırmacılar tarafından elde edilebilmesidir (Yıldırım, 2010, s. 81-84). Araştırmanın betimsel geçerliğini arttırmak için; çalışma konusu araştırma sorularına uygun olarak betimlenmiştir. Yorumlayıcı geçerliğini arttırmak için; çalışma konusunu içeren konularda insanların nasıl yer aldığını; farkındalıkları vd. araştırmalar sunulmuştur. Kuramsal geçerliği (iç geçerlik) arttırmak için; araştırmada ulaşılan sonuçların bir bütünlük oluşturmaya ve aralarındaki ilişkiye dikkat edilmiştir. Genellenebilirliği (dış geçerliği) arttırmak için; örneklem araştırma yapılan konuya uygun seçilmiştir. Değerlendirmeci geçerliği arttırmak için; araştırmanın alan yazına ve konu ile ilgili karşılaşılan sorunlara getirdiği çözümler bakımından değerlendirilmiştir. Uygunluğu

arttırmak için; bulgular ve sonuçların benzer durumlara uygulanabilmesi için diğer uygulayıcıların karşılaştıkları problemlere de çözümler sunulmuştur.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği arttırmak için Twycross ve Shields (2005)'in kısa yoldan denetleme stratejisi aşamalarına uygun olarak; veriler kopyalanmıştır ve düzenli olarak düzeltmeler yapılmış, kontrol edilmiştir. Veriler çözümleme kriterlerine göre kodlanmıştır, veri toplama ve çözümleme süreçleri açıklanmıştır. Araştırma verileri; uzman görüşlerine göre ve orijinal metinlerle (öğretim programı, ders kitapları, görüşme kayıtları vd.) yeniden karşılaştırılmıştır. Çalışma konusu uzman görüşleri çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma; alan uzmanı olan farklı araştırmacılar tarafından da incelenmiştir.

Geçerliği ve güvenilirliği artırmak için geliştirilen bir takım stratejiler vardır. Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993)'e göre bunlar; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık, teyit edilebilirliktir (Yıldırım, 2006, s. 264-273). Bu kapsamda çalışmanın inandırıcılığını artırmak için tutarlı bilgiler sunulmuş olup, tez konusunu destekler nitelikte olan araştırmalar da sunulmuştur. Aktarılabilirlik; ek örnekleme yapma ve verilerin doğasına sadık kalınarak verileri sunmayı gerektirmektedir. Araştırmada doğrudan alıntılarla veri örnekleri sunulmuştur. Görüşme sonuçları ve toplanan diğer veriler açıkça sunulmuştur. Tutarlığın arttırılmasında; araştırma sürecindeki çalışmaların tümünün birbiriyle ilişkili ve uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Toplanan veriler araştırma sürecinde ve sonrasında farklı araştırmacılar tarafından kontrol edilmiştir. Teyit edilebilirliğin arttırılması için de alan uzmanları tarafından tez çalışmasının konusunu içeren yorum, öneri ve veriler kontrol edilmiştir. Tüm süreç objektif ve ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Analiz sürecinde veriler; belirlenen alt problemler doğrultusunda oluşturulan temalar altında gruplandırılmıştır. Bu temalar altında gruplandırılan veriler her bir soru ve cevap için ayrı ayrı analiz edilmiş ve ilişkilendirilerek tablolar hâlinde sunulmuştur.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci alt problem kapsamında sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı arasındaki ilişkiye yönelik sorulara yanıt aranmış ve ulaşılan yanıtlar “Sosyal Bilgiler Öğretimi, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular” başlığı altında sunulmuştur.

5.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorum

Uzman görüşleri doğrultusunda bu üç kavram arasındaki ilişkinin “sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitim, sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama, müzede eğitim ve yaratıcı drama, sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama” şeklinde gruplandığı belirlenmiştir. Bu kapsamda uzman görüşleri belirtilen bu dört başlık altında incelenmiştir.

Tablo 14’te sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitim ilişkisine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 14

Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Müzede Eğitim Arasındaki İlişki

Alanlar Arası İlişki	İlişki Türü	Uzmanlar	Örnek İfadeler	f	%
Sosyal Bilgiler ve Müzede Eğitim	İçeriğin/konuların uygunluğu açısından	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	Tüm konuların uygun olduğunu düşünüyorum. (U2)	12	100
	Öğrenme ortamı açısından ilişkilendirme	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12.	En önemli uygulama alanlarıdır (U7)	12	100
	Somut-nesnelerle öğrenme açısından ilişkilendirme	U1, U2, U3, U8, U9 U10, U11, U12	Somut bir şekilde müzede öğreniyoruz (U3) Somutlaştırma ihtiyacı hissedilmektedir. (U10)	8	66,6
	Amaçlar açısından	U1, U2, U4, U5, U11, U12	Amaç ve kazanımlara müzelerde ulaşılabilir. (U5)	6	50
	Kazanımlar açısından	U2, U5, U10, U11	Müze ortamında ulaşılabilir. (U5)	4	33,3
	Beceri Eğitimi Açısından	U2, U7, U12	Çocuklar müzede problem çözmeyi öğrenebilir. (U2)	3	25
	Değer Eğitimi Açısından İlişkilendirme	U7 U9	Evrensel değerlere ulaştırabilecek bir derste müze kullanılmalı. (U9)	2	16,6
	Öğrenme kalıcılığı açısından ilişkilendirme	U9, U10	Kalıcılığı artırma (U10)	2	16,6

Tablo 14’te yer alan araştırma verilerine göre “Sosyal bilgiler ve Müzede Eğitim” kavramları arasındaki ilişki açıklanırken 12 alan uzmanının tümü ($f=12$, %100) bu kavramları ilişkili bulunduğunu belirtmiş, sosyal bilgiler konularının müzelerde işlenmek için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Tablo 14’e göre alan uzmanlarının tümü ($f=12$, %100), sosyal bilgiler ve müzede eğitim ilişkisi hakkında görüş bildirirken “ders içeriğinin uygunluğu” ve “öğrenme ortamı” açısından ilişkilendirme yapmışlardır. 8 alan uzmanı ise ($f=8$, %66,6) sosyal bilgiler dersinde müze kullanımını somut-nesnelerle öğrenmeye imkân sağlaması bakımından uygun olduğunu belirtmiştir. 6 alan uzmanı ($f=6$, %50) konuyu “amaçlar” bağlamında değerlendirirken; 4 uzman ($f=4$, %33,3) “kazanımlar” bağlamında değerlendirmiştir.

Uzmanların, sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitime yönelik açıklama yaparken en az “değer eğitimi” ($f=2$, %16,6) ve “öğrenme kalıcılığı”($f=2$, %16,6) bakımından görüş bildirdiği belirlenmiştir.

Öğrenme ortamı olması açısından, müzeleri sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendiren U12’nin ifadeleri şu şekildedir: “*Sosyal bilgilerde neredeyse tüm konuların uygun olduğunu düşünüyorum. Öğrenme ortamları açısından birçok tema müzeyle bütünleştirilebilir.*” (U12) U12 bu ifade ile sosyal bilgiler dersine ait konuların, müzeler için uygun olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersi için tüm müzelerin kullanılabileceğine ve onun çok disiplinli yapısına dikkat çeken U6 görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “*Sosyal bilgiler yapısı gereği disiplinler arası bir yapıya sahiptir. Çok disiplinlidir. Birçok farklı ders kapsamında kullanılır. Bu şu demek oluyor, sosyal bilgilerde müze sınırlaması yoktur. Sosyal bilgiler öğretiminde birçok müze türünden faydalanırız. Öğrencilerimizi neredeyse tüm müze türlerine geziye götürebiliriz.*” (U6) şeklinde açıklamıştır. Müzeleri okul dışı öğrenme ortamı olarak değerlendiren U10, her türlü konuda ve müzede uygulamama yapılabileceğini belirtmektedir. “*Bilim teknoloji, etnografya, arkeoloji... Aklınıza gelebilecek her türlü müzede, kazanım bağlamında ve öğretmenin uygulama becerisine de bağlı olarak her türlü müzede ve konuda uygulama yapılabilir.*” (U10) Alan uzmanlarından U7 müzeleri okul dışı öğrenme ortamı olarak şu ifadelerle açıklamıştır:

“Sosyal bilgiler birçok disiplinden oluşur. Bu nedenle öğrencilere bu kadar önemli disiplinleri sınıf içinde dört duvar içinde öğretmek çok zordur. Bu bir süre dersi monotonlaştırır ve sıkıcı hale getirir. İşte o nedenle sosyal bilgiler dersinde, mümkün olduğunca okul dışı öğrenme ortamı kullanmak gerekir. Bu okul dışı öğrenme ortamı içinde en önemli uygulama alanları müzelerdir.”
(U7)

Bu açıklamaya göre müzeler yalnızca öğrenme ortamı değil, dersi sıkıcılıktan ve monotonluktan kurtaran mekânlar olma özelliği de taşımaktadırlar. 8 alan uzmanı müzelerde bulunan koleksiyonların somut-nesnelerle öğrenmeye olanak sunduğunu belirtmişlerdir. Buna yönelik U3 tarafından “*Sosyal bilgiler öğretimi içerisinde tabii ki müzeler yer alıyor. Müzeye giderek geçmişte yaşayan insanların yaşam şekillerini somut bir şekilde müzelerden öğreniyoruz.*” (U3) şeklinde görüş bildirilmiştir. Bu görüşe göre, müzeler sosyal bilgiler öğretimi içerisinde yer almaktadır ve geçmiş somut öğrenme yoluyla anlamlandırılabilir.

6 alan uzmanı sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarına müzelerde ulaşılabileceğine, müzede eğitim için uygun olduğuna yönelik görüş bildirmişlerdir. 4 alan uzmanı da kazanımlar açısından ilişkilendirmeye yer vermiştir. Bununla ilgili olarak U5 “*Bunlar birbirini çok güzel tamamlar, sosyal bilgilerin genel amaçlarına kazanımlarına pek âlâ müzelerde ulaşılabilir.*” (U5) diyerek

sosyal bilgilerin genel amaç ve kazanımlarının müzede eğitim açısından uygunluğunu dile getirmiştir. Bu ifade müzelerin hem öğrenme ortamı olarak kullanımına hem de sosyal bilgiler dersinin genel amaç ve kazanımlarına müze ortamlarında ulaşılabileceğine yönelik diğer uzman görüşlerini (U1, U2, U5...) destekler niteliktedir. Dersin genel amaçlarının müzedeki çalışmalar için uygunluğuna yönelik U4'ün ifadesi şu şekildedir “*Sosyal bilgiler dersi genel amaçları itibariyle müzede yapılan çalışmalara uygundur.*” (U4) 4 alan uzmanı sosyal bilgiler dersine ait kazanımların müzelerde gerçekleştirilebileceğine yönelik görüş belirtmişler. Alan uzmanlarından U1, bu derse ait genel amaçların müze ortamlarında gerçekleştirilebileceği yönünde görüş belirtmiştir. “*Sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarından hemen hepsi müze ortamında müze yoluyla gerçekleştirilebilir.*”(U1)

3 alan uzmanı ise konuyu “beceriler” bağlamında ele almıştır. Müzede öğrenmenin sosyal bilgiler dersine ait bir takım becerileri geliştirebileceğini ifade etmişlerdir. Buna yönelik U2'nin görüşü şu şekildedir: “*Meselâ sınıfta demokrasi ile ilgili konularda nasıl ki sorun çözüyorsak çocuklar aynı şekilde benzer konularda müzede problem çözmeyi öğrenebilir.*” (U2) U2'nin görüşüne göre problem çözme becerisi müzede geliştirilebilir.

Sosyal bilgiler ve müzede eğitim ilişkisi açıklanırken öğrenme kalıcılığı bakımından ilişki kurulmuştur. 2 alan uzmanı, müzelerin sosyal bilgiler dersinde kalıcılığı arttırdığına yönelik görüş bildirmiştir. Buna yönelik U10'un açıklaması şu şekildedir: “*Sosyal bilgiler dersinin içeriği disiplinler arası bir içerik olduğundan, soyut konuları da barındırdığından bu derste öğrenmenin kalıcılığını artırma ve somutlaştırma ihtiyacı hissedilmektedir. Bu nedenle müzede eğitim bizim için kaçınılmaz oluyor.*” (U10) Müzelerin öğrenme süreçlerinde kalıcılığı arttırdığına yönelik bir başka görüş ise şu şekildedir: “*Farklı mekânların öğrenmeye etkisi olduğu için sosyal bilgilerde müze gibi farklı mekânların kullanılması daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirecektir, derse daha bağlı hale getirecektir, motivasyonu arttıracaktır. Her şeyden önce müze bir derse farklı bir ortam sunuyor.*” (U9) U9 bu ifade ile, kalıcı öğrenmenin yanı sıra, müzede öğrenmenin motivasyonu arttırdığı ve derse bağlı hâle getirdiğini de belirtmektedir.

2 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitim ilişkisini açıklarken değer eğitimi konusuna yer vermiştir. U9 aynı zamanda, görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

“Yaratıcı drama o tarihteki ve yaşantılardaki durağanlığı harekete geçiren ve müzeyi renklendiren, o soğuk hâlden uzaklaştıran bir yöntemdir. O yüzden sosyal bilgilerde tarihi, kültürü, sosyal yaşantıyı ve bununla ilgili temel noktalara ve evrensel değerlere ulaştırabilecek bir derste yaratıcı drama ve müze olmazsa olmaz diye düşünüyorum.” (U9)

U9'un ifadesine göre sosyal bilgiler dersi evrensel değerlere ulaştırabilecek bir ders olarak görülmektedir ve bu noktada yaratıcı drama ve müzelerde faydalanılması gerektiği

belirtilmektedir. Alan uzmanları sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitim ilişkisini açıklarken en çok, müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımı ve ders içeriğinin müzeler için uygunluğu açısından görüş belirtmişlerdir. Bu sıralamayı müzelerin somut öğrenmeye olanak tanınması, sosyal bilgiler dersinin amaç ve kazanımlarının müzelerde daha kolay kazandırılabilmesi, müzelerde becerilerin geliştirilebilmesi, değer eğitiminin yapılabilmesi ve müzelerin kalıcı öğrenmeyi arttırması yönündeki görüşler takip etmektedir. En az ilişkilendirme değer eğitimi ve kalıcı öğrenme yönünden yapılmıştır. Ulaşılan bulgular sosyal bilgiler alanında 25-30 yıl süre ile çalışmış U1 ve U9'un da aynı doğrultuda görüş bildirmesi bakımından önemlidir. Müzede eğitim konusunda 25-30 yıl tecrübeye sahip U1'in ve 20-25 yıl tecrübeye sahip U5'in de benzer şekilde görüş bildirenler arasında olması önemlidir. Yaratıcı drama alanında 15-20 yıl arası bir tecrübeye sahip olan U2 ve U9 da sosyal bilgilerin müzede yaratıcı drama yolu ile işlenmeye uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Alan uzmanları, sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama ilişkisi kapsamında da görüş belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15

Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişki

	İlişki Türü	Uzmanlar	Örnek İfadeler	f	%
Sosyal Bilgiler ve Yaratıcı Drama	Sosyal bilgiler dersi içeriğinin/konularının yaratıcı dramaya uygunluğu	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	Birçok konuda müzeye gidilebilir. (U7)	12	100
	Öğrenme süreçlerine olumlu etkisi	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	Deneyimlemesini sağlıyor (U11) Yaşantısal deneyimler sunar (U2) Aktif kılınabilecek yöntem (U6)	12	100
	Ortak amaçların olması	U1, U7, U4, U12	Doğrudan örtüşüyor (U4) Birebir bağ var. (U1)	4	33,3
	Ortak kazanımların olması	U7	Kazanımlar birbiri ile örtüşüyor. (U7)	1	8,3

Tablo 15'e göre "sosyal bilgiler ve yaratıcı drama" arasındaki ilişki "amaç ve kazanımların örtüşmesi, ders içeriğinin yaratıcı drama yöntemi için uygunluğu ve yöntemin öğrenme süreçlerine olumlu etkisi" gibi konular bağlamında açıklanmıştır.

12 alan uzmanı (f=12, %100), sosyal bilgiler dersi konularının yaratıcı drama yöntemi için uygun olduğunu ve öğrenciyi aktif kılması bakımından yaparak yaşayarak öğrenmeyi

sağladığı yönünde görüş bildirmiştir. 4 alan uzmanı (f=33, 3) sosyal bilgiler ve yaratıcı dramanın ortak amaçları olduğunu belirtmiştir. 1 alan uzmanı (f=1, %8,3) ise açıklama yaparken ortak kazanımlar konusuna yer vermiştir.

12 alan uzmanı sosyal bilgiler dersi içeriğinin/konularının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesine uygun olduğunu belirtmişlerdir (F12=%100). Konu sınırlaması olmaksızın sosyal bilgilerin, yaratıcı drama için uygun bir ders olduğunu belirten U2'nin ifadesi şu şekildedir: *“Sosyal bilgiler dersi kapsamında tüm konular müzede yaratıcı drama yöntemiyle işlenebilir.”* (U2) Aynı şekilde alan uzmanlarından U7, ders kapsamında birçok konuda yaratıcı drama yönteminin kullanılabileceğini ve bu kapsamda müzelerden yararlanılabileceğini belirtmiştir. *“Sosyal bilgilerde birçok konuda müzeye gidilebilir. Meselâ 5. sınıflarda Kültür ve Miras var Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne gidilebilir.”* (U7) Tablo 15 verilerine göre alan uzmanlarının tümü sosyal bilgiler ders konularının yaratıcı drama yöntemi için uygun olduğunu belirtmektedirler.

12 alan uzmanı sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenme süreçlerini olumlu etkilediğini ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığını belirtmişlerdir (f=12, %100). Bu olumlu etki *“öğrenciyi aktif kılar, yaşantısal deneyimler sunar”* gibi örneklerle ifade edilmiştir. Buna yönelik U11, U2, U6'nın görüşlerine yer verilmiştir. Sosyal bilgiler dersini topluma uyum süreciyle ilişkilendiren U11, yaratıcı dramanın deneyimlemeye olanak sağladığını belirtmektedir. *“Sosyal bilgiler dersi zaten bireyin topluma uyum sağlamasını amaçlayan bir ders. Yaratıcı drama da doğrudan öğrencilerin kendi yaşantılarından yola çıkarak deneyimlemesini sağlıyor.”* (U11) Dersin yaşantı ile ilgili olduğunu ve yine yaratıcı dramanın buna yönelik deneyimler sağladığını belirten U2'nin görüşü şu şekilde ifade edilmiştir: *“Sosyal bilgiler yaşantıyla çok ilgili. Yaratıcı drama da yaşantısal deneyimler sunar ve müzede de bununla ilgili nesneler ve gerçek ortamlar var.”* (U2) U2 bu ifadesi ile sosyal bilgiler ve yaratıcı dramayı “deneyim” bağlamında açıklarken, müzelerin konuyla ilgili gerçek nesneler ve ortamlar barındırdığı konusuna da yer vermiştir. Alan uzmanlarından U6, yaratıcı drama yöntemi ile öğrencinin aktif olduğunu bir başka deyişle süreci deneyimleyebildiği yönündeki görüşünü şu şekilde aktarmaktadır: *“Sosyal bilgiler öğretimindeki en etkili, en kullanışlı ve öğrenciyi en aktif, üretken kılacak yöntemlerin başında yaratıcı drama gelmektedir.”* (U6) Bu ifade sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi ile öğrencinin aktif olmasının yanı sıra, yöntemin etkili ve kullanışlı olduğu yönüne de açıklık getirmektedir.

12 alan uzmanından 4'ü sosyal bilgiler ve yaratıcı dramayı ortak amaçlar bağlamında değerlendirmiştir ($f=4$, %33,3). Sosyal bilgiler dersinin üretken vatandaş yetiştirme amacını yaratıcı dramanın üretken bireyler yetiştirme gibi amaçlarıyla bağdaştıran alan uzmanı U12, görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal bilgiler dersinin amacı etkili ve üretken vatandaşlar yetiştirmektir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler, bireyin yaşadığı topluma ve kültüre uyum sağlaması açısından önemli yararlar sağlama yanında topluma yararlı kişilerin yetiştirilmesinde ve kişilik gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Yaratıcı Dramanın genel amaçlarına bakıldığında da yaratıcı ve hayal gücü gelişmiş kendisini iyi ifade eden üretken bireyler yetiştirmektir.” (U12)

Yaratıcı drama ve sosyal bilgiler ilişkisine genel amaçların uyumu bağlamında yer veren U4'ün görüşü şu şekildedir: *“Sosyal bilgilerin genel amaçları yaratıcı dramanın genel amaçları ile doğrudan örtüşüyor.”(U4)* Alan uzmanlarından U1' yaratıcı drama ve sosyal bilgilerin amaç bağlamındaki ilişkisini açıklamaktadır: *“Sosyal bilgiler eğitimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasında hem amaç, hem içerik hem yöntem açısından birebir bağ vardır.” (U1)* Bu ifade aynı zamanda, söz konusu iki alanın içerik ve kullanılacak yöntemler bakımından da ilintili olduğunu belirtmektedir.

12 alan uzmanından 1'inin kazanım boyutu ile değerlendirme yaptığı belirlenmiştir ($f=1$, %8,3). Alan uzmanlarından U7, sosyal bilgiler ve yaratıcı drama arasındaki ilişkiyi kazanım bağlamında açıklarken bunu şu şekilde belirtmiştir: *“Bir öğretmenin hedefi, kazanıma en kestirme yoldan, en kalıcı ve zevkli şekilde ulaşmaktır. Yaratıcı drama bunun için önemli (bence tek) yoldur.”(U7)* Bu görüş kazanıma götüren yaratıcı drama yönteminin, öğrenmeyi kalıcı ve eğlenceli hâle getirdiğini de belirtmektedir.

Sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki 12 alan uzmanı tarafından çeşitli bağlamlarda açıklanmıştır. Bu ilişki açıklanırken en çok sosyal bilgiler dersinin içerik/konu bakımından yaratıcı drama yöntemi için uygunluğuna yönelik görüş bildirilmiştir. Bu sıralama yaratıcı drama yönteminin öğrenme süreçlerine olumlu etkisi, söz konusu iki alanın ortak amaçlarının olması şeklinde devam etmektedir. Yaratıcı drama ve sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili en az ilişkilendirmenin kazanım boyutu ile yapıldığı görülmektedir.

Alan uzmanlarına göre müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasında öğrenme süreçlerine olumlu etkisi bakımından da ilişki kurulmuştur. Müzede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisine yönelik uzman görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16

Müzedede Eğitim ve Yaratıcı Drama İlişkisine Yönelik Uzman Görüşleri

Alanlar Arası İlişki	İlişki Türü	Uzmanlar	Örnek İfadeler	f	%
Müzedede Eğitim ve Yaratıcı Drama	Öğrenme süreçlerine olumlu etkisi açısından.	Yaparak yaşayarak Öğrenme.	U1, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U11, U12	Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlar. (U3)	10 83,3
		Etkili yöntem	U1, U2, U3, U5, U6, U7, U10, U11	En etkili yöntemlerden biridir. (U1)	8 66,6
		Kalıcı öğrenme.	U1, U5, U6, U8, U9, U10	Aradan yıllar geçti hâlâ unutamam. (U1)	6 50
		Eğlenerek öğrenme.	U3, U6, U7	Zevkli öğrenmeyi sağlar. (U7) Eğlenerek öğrenmeyi sağlar. (U3)	3 25

Tablo 16’da 12 alan uzmanının 12’si ($f=12$, %100), müzedede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisini açıklarken, öğrenme süreçlerine olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu ilişki açıklanırken en çok; yaratıcı drama yönteminin müzedede eğitimde kullanılmasının yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığı belirtilmiştir ($f=10$, %83,3). 8 uzman; yaratıcı dramanın müzedede eğitimde etkili bir yöntem olduğu ($f=8$, %66,6), 6 uzman kalıcı öğrenmeyi sağladığı ($f=6$, %50), 3 uzman ise eğlenerek öğrenmeyi sağladığı yönünde görüş bildirmiştir ($f=3$, %25).

Müzedede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisi açıklanırken 10 alan uzmanı yaratıcı drama yönteminin müzedede yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağladığı yönünde görüş bildirilmiştir. U3’ün ifadesi şu şekildedir: “Sosyal bilgiler dersinde müzeyi gezerken sadece bakıp geçmiyoruz. Etkili yöntemleri kullanıyoruz. Bu etkili yöntemlerden biri de yaparak yaşayarak ve eğlenerek öğrenmeyi sağlayan yaratıcı drama.” (U3) U3’ün bu ifadesi, yöntemin deneyim boyutunu açıklamakla birlikte etkili olduğuna ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getirdiğine de yer vermektedir.

8 alan uzmanı, müzedede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiyi açıklarken yöntemin müzedede kullanılabilecek etkili bir yol olduğunu ifade etmiştir. Bu doğrultuda alan uzmanlarından U1, görüşünü şu şekilde aktarmıştır: “Müzedede yaratıcı drama etkileşimli yöntemlerde kullanılabilecek en etkili yöntemlerden biridir.” (U1) 6 alan uzmanının müzedede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisini kalıcı öğrenme bağlamında ele aldığı belirlenmiştir. Alan uzmanlarından U5, bulunduğumuz yıldan yaklaşık 25 yıl önce bir müzedede yaratıcı drama deneyimini şu şekilde ifade etmektedir: “Ömer Adıgüzel’den yaratıcı drama dersi alırken bizi II. Meclis binasına

götürmüştü ve orada yaratıcı drama yöntemi ile müzeyi gezmiştik. Orada ikili gruplar olmuştuk. Bir kişi gözlerini bağlıyordu diğeri ona müzeyi gezdiriyordu, mükemmel bir deneyimdi. Aradan yıllar geçti onu hâlâ unutamam.” (U5) Bu ifade müzede yaratıcı drama yöntemini deneyimleyen bir birey için öğrenmenin kalıcılığına etkisinin ve yöntemin etkililiğın açıklandığı örneklerden biridir.

12 alan uzmanı tarafından müzede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisi açıklanırken 10 uzman yaparak yaşayarak öğrenme bağlamında açıklama yapmıştır. En çok yaparak yaşayarak öğrenme konusunda ilişkilendirme yapıldığı belirlenmiştir. Bu sıralamada 8 uzmanın ifadesi ile “etkili öğrenme”, 6 uzmanın ifadesi ile “kalıcı öğrenme” yer almaktadır. En az ilişkilendirmenin eğlenerek öğrenme konusunda yapıldığı belirlenmiştir. 3 alan uzmanı müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemini “eğlenerek öğrenme” bağlamında açıklamıştır.

Alan uzmanlarının görüşleri sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki bağlamında ele alınmış ve konuya ilişkin bulgulara Tablo 17’de yer verilmiştir.

Tablo 17

Sosyal Bilgiler, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Arasındaki İlişki

Alanlar Arası İlişki	İlişki Türü	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı drama	Alanların birbiri ile uyumu bakımından.	İçeriğın birbiri ile uyumlu olması.	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	“Çok yakın bir ilişki var.” (U11)	12 100
		Amaçların uyumlu olması.	U1	“Amaç, içerik ve yöntem bakımından bağ vardır.” (U1)	1 8,3
	Öğrenme süreçlerine olumlu etkisi bakımından.	Deneyimler (Yaparak yaşayarak)	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	“Yaşantısal deneyimler sunar.” (U2) “Yaparak yaşayarak öğrenme sağlar.” (U3)	12 100
		Etkili	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U10, U11, U12	“En etkili yöntemdir.” (U2) “Etkili yöntemlerden biridir.” (U3)	10 83,3
		Kalıcı öğrenme	U1, U5, U6, U7, U8, U9, U10	“Daha akılda kalıcı kılıyor.” (U5)	7 58,3
		Eğlenceli	U3, U4, U5, U6, U7	“En eğlenceli.” (U6) “Daha eğlenceli kılıyor” (U5)	5 41,6
		Beceri gelişimi	U1, U6	“Zamanı algılama gibi beceriler geliştirilir.” (U1)	2 16,6
		İlgi uyandırıcı	U12	“İlgi uyandırıcıdır. (U12)	1 8,3
		Faydalı	U6	“Faydalıdır.” (U6)	1 8,3
		Kullanışlı	U6	“Kullanışlı bir yöntemdir.” (U6)	1 8,3

Tablo 17’de görüldüğü gibi 12 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasındaki üçlü ilişkiyi açıklarken; uzmanların tümü, alanların birbiri ile ortak noktaları olduğunu ve öğrenme süreçlerine olumlu yönde etki ettiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunu açıklarken 12 uzmandan 1’i, amaçlar ($f=1$, %8,3) bakımından ilişkileri olduğunu, 12’si ($f=12$, %100) yaparak yaşayarak öğrenme bakımından, 10’u etkili öğrenme ($f=10$, %83,3) bakımından ilişki kurmuştur. 5 alan uzmanı eğlenceli öğrenme bağlamında ilişki kurarken, 7 uzman kalıcı öğrenmeler ($f=7$, %58,3) gerçekleştirilmesi bakımından, 2’si beceri eğitimi ($f=2$, %16,6) bakımından, 1’i ($f=1$, %8,3) bu üç alanın birbiri için kullanışlı, faydalı ve ilgi uyandırıcı olması bakımından ilişki kurmuşlardır.

Tablo 17’ye göre sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisi açıklanırken en çok alan içeriklerinin birbiri ile uyumlu olması ve yaparak yaşayarak öğrenme sağlanması açısından ilişki kurulmuştur. 12 alan uzmanı üç alanı içerik bakımından birbiri ile ilişkili bulmaktadır. Buna yönelik U11’in görüşleri şu şekildedir:

“Çok yakın bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Sosyal bilgiler dersi zaten bireyin topluma uyum sağlamasını amaçlayan bir ders. Yaratıcı drama doğrudan zaten öğrencinin kendi yaşantılarından yola çıkarak deneyimlemesini sağlıyor. Müzede öğrenme özellikle sosyal bilgiler eğitiminde, tarih eğitimi boyutunda düşündüğümüzde çocukların geçmişteki yaşantıları, toplumları anlamlandırmalarını kolaylaştırıyor. Bunların arasında çok sıkı bir bağ olduğunu düşünüyorum.” (U11)

12 alan uzmanı sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiyi açıklarken deneyimleme, yaparak yaşayarak öğrenme konusuna yer vermiştir. Yarak yaşayarak öğrenmenin sağlanmasını ifade eden görüşler şu şekilde örneklendirilebilir: “Müzelerde doğaçlama ve canlandırmalar yaparak, afiş hazırlayarak ve resim yaparak tarihteki yaşam kültürünü günümüz kültürüyle ilişkisi olup olmadığını yaparak yaşayarak yaratıcı drama ile daha iyi öğrenebilirler.” (U12) Alan uzmanlarından (U2) sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin deneyimleme imkânı vermesi ve müzelerin de bununla ilgili gerçek ortamlar sunması yönüyle görüşünü açıklamaktadır. Sosyal bilgiler gerçek yaşam konularını içerir, müzelerde ise bu konular ile ilgili gerçek nesneler bulunmaktadır. Yaratıcı drama konuları ve nesneleri aktif yöntemlerle birleşmekte ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlamaktadır. U2’nin görüşleri şu şekildedir: “Yaratıcı drama ile toplum, duygular, düşünceler müzede yeniden yorumlanır ve sosyal bilgiler dersinin içine girer. Sosyal bilgiler yaşantıyla çok ilgili ve yaratıcı drama da yaşantısal deneyimler sunar ve müzede bununla ilgili nesneler ve gerçek ortamlar var.” U2’nin konu ile ilgili olarak bir başka ifadesi ise şu şekildedir:

“Yaratıcı dramayla da o yaşantı birikimiyle o yaşantıya yeniden entegre oluruz, yeniden yorumlarız. Sosyal bilgiler ile de orada birleştirebiliriz. Yaratıcı drama ile toplum, duygular, düşünceler müzede yeniden yorumlanır ve sosyal bilgiler dersinin içine girer. Sosyal bilgiler yaşantıyla çok ilgili ve yaratıcı drama da yaşantısal deneyimler sunar.” (U2)

9 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama ilişkisini açıklarken yaratıcı dramanın sosyal bilgiler ve müzede öğrenme konusunda etkili bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda, yöntemin kullanımına yönelik etkililiğini U2 şu şekilde belirtmektedir: *“Birçok yöntem kullanılabilir ve yaratıcı drama bunlardan birisi ve çok etkileyici. Diğer yöntemlerden gözlem, araştırma, yazma, çizme, nesneleri yeniden oluşturma, bunu bir sanat formuyla yeniden ortaya koyabilirsiniz. Ama ben etkili yöntemin yaratıcı dramanın olduğunu düşünüyorum.”* (U2) Söz konusu üç alanın ilişkisini açıklamaya yönelik kullanılan bu ifade, yaratıcı drama yönteminin müzede eğitim ve sosyal bilgiler ile ilişkilendirilmesinin etkili bir yol olduğunu belirtmektedir. Sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiyi açıklarken yaratıcı dramanın bu noktada etkili bir yöntem olacağını ifade eden U3’ün görüşleri şu şekildedir: *“Bu etkili yöntemlerden biri de bireyin, yaparak yaşayarak ve eğlenerek öğrenmesini sağlayan yaratıcı drama. Yani bu üçü arasında böyle sarmal bir ilişki olduğunu düşünüyorum.”* (U3)

İfadeye göre bu üç alan birbiri ile iç içedir ve bu noktada yaratıcı drama yönteminin kullanımı da etkili olacaktır. Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasındaki ilişkiyi açıklarken 7 alan uzmanı kalıcı öğrenme konusuna yer vermiştir. Alan uzmanlarından U7, bu ilişkiyi açıklarken şu ifadeleri kullanmıştır: *“Kesinlikle müze için en etkili yol. Y yaparak yaşayarak öğretme ilkesiyle yaratıcı drama bir önceki soruda bahsettiğim hedeflere kalıcı bir şekilde ulaşmayı sağlar.”* (U7) Bu aktarılanlara göre, sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın kullanımı müze ortamları için etkili bir yol olarak görülmektedir. Müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılması sosyal bilgiler öğretiminde kalıcı öğrenme sağlayabilmektedir. Öğrenilenlerin unutulmaması, yaparak yaşayarak öğrenme süreçleri ile ilişkilendirilmektedir.

“Sosyal bilgiler öğretimindeki en etkili, en kullanışlı ve öğrenciyi en aktif, üretken kılacak yöntemlerin başında yaratıcı drama gelmektedir. Bu nedenle yaratıcı drama hem sosyal bilgiler içerisinde kendi başına bir yöntem hem de müze eğitiminde kullanılabilecek en eğlenceli, öğretici, kalıcı iz bırakacak yöntemlerin başında geliyor.” (U6)

4 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi, müzeler ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiyi açıklarken eğlenceli öğrenme süreçlerinin sağlanması konusuna yer vermiştir. Bununla ilgili U5 görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Yaratıcı drama teknikleri sosyal bilgiler, tarih derslerini daha eğlenceli kılıyor ve daha akılda kalıcı kılıyor. Şimdi düşünün diyecek ki öğrenci yıllar sonra ben şu fotoğrafta şunu canlandırmıştım. Şimdi düşünün Çanakkale’de bir sahne var diyecek ki ben Atatürk ün arkasındaki Kara Ali’yim. Bence bu çok etkili ve iyi bir yöntem. Sınıfta da kullanılabilir müzede de kullanılabilir.” (U5)

Bu ifadede öğrenme süreçlerinin eğlenceli kılınmasının yanı sıra öğrenmede kalıcılık açısından ve uygulanan yolun etkili bir yöntem olması açısından da ilişkilendirme yapılmıştır. 2 alan uzmanı görüşlerini açıklarken beceri eğitimi konusuna yer vermişlerdir. Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı dramayı bir takım becerileri geliştirmesi bakımından ilişkilendiren U2, şu şekilde açıklama yapmıştır: “Müzede eğitime baktığımızda; düşünme becerisini, yaratıcılığı geliştirme, empati kurma, zamanı algılama gibi becerilerin geliştirilmesi var aynı şeyi yaratıcı drama ve sosyal bilgiler için de söyleyebiliriz.” (U2)

Yaratıcı drama yönteminin problem çözme becerileri geliştirebileceği belirten U6, bu yöntemin müzede ve sosyal bilgiler eğitimi kapsamında uygulanabileceğini ve yöntemin kullanışlı olması boyutuna da yer vermiştir. Bu ifade şu şekildedir: “Eğer biz öğrencileri aktif, etken, etkili, buluş yolu stratejisine göre özelden genele doğru kendi problemlerini çözebilecek bireyler yetiştirmek istiyorsak yaratıcı drama sosyal bilgiler ve müze eğitimi içerisinde oldukça kullanışlı yöntemlerden biridir.” (U6)

Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasındaki ilişki açıklanırken en az amaçlar, kullanışlılık ve ilgi uyandırıcı olması açısından ilişki kurulduğu belirlenmiştir. 1 alan uzmanı, söz konusu üç alan arasında amaç bakımından ilişki olduğunu açıklamıştır. Bu ifade şu şekildedir:

“Müzede yaratıcı drama dediğimiz alan Türkiye’de müze eğitiminin gelişmesini de sağlamıştır. Türkiye’de müze eğitimi Antalya’da yapılan Dünya Çocukları Tiyatrosu Festivali’nde üç tane yabancısı uzmanın müzede uygulamalı olarak yaratıcı drama çalışması yapmasıyla başlamıştır. Ardından müzede yaratıcı drama çalışmaları ile müze eğitimi gelişmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler eğitimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama arasında hem amaç, hem içerik hem yöntem açısından birebir bağ vardır.” (U1)

Bu ifade içerik ve yöntem açısından da söz konusu üç alanın ilintili olduğunu göstermektedir. Yaratıcı dramanın hem sosyal bilgiler öğretiminde hem müzede eğitimde kullanışlı bir yöntem olması konusuna 1 alan uzmanı yer vermiştir.

“Eğer çağımız eğitim yaklaşımları göz önünde bulundurulduğunda eğer biz öğrencileri aktif, etken, etkili, buluş yolu stratejisine göre özelden genele doğru kendi problemlerini çözebilecek bireyler yetiştirmek istiyorsak yaratıcı drama sosyal bilgiler ve müze eğitimi içerisinde oldukça kullanışlı yöntemlerden biridir. Kaldı ki müze eğitimi de sosyal bilgiler eğitiminde popülaritesi giderek artan hem bir yöntem hem bir öğrenme alanı olarak geçmektedir. Bunu yaratıcı drama ile ilişkilendirdiğimiz zaman öğrenciler için oldukça faydalı olduğunu bilimsel araştırmalar bize göstermektedir.” (U6)

Alan uzmanlarından U6’nın bu ifadelerine göre sosyal bilgiler dersleri müzede eğitim ve yaratıcı drama ile ilişkilendirildiğinde kullanışlı bir yöntemdir. Yanı sıra kalıcı öğrenme sağlayabilecek, faydalı, etkili ve problem çözme becerilerini geliştirebilecek bir yol da olabilmektedir. Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki kurulurken 1 alan uzmanının ilgi uyandırıcı olma konusuna yer verdiği

belirlenmiştir. Alan uzmanlarından U12 buna yönelik şu ifadeleri kullanmıştır: “*Yaratıcı drama, öğrenimi sıkıcı, durgun, ilgi uyandırmayan ve çekici olmayan bir sınıftan kurtararak, müze ve sergilerle bütünleştirmiş, öğrenim sürecini öğrenciler için eğlenceli, ilgi uyandırıcı, katılımcı ve etkili bir eğitsel bir ortama dönüştürebilir.*” (U12) Bu ifade aynı zamanda müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımının eğlenceli ve etkili bir yol olduğunu da belirtmektedir.

12 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı dramayı öğrenme süreçlerine olumlu etkisi bağlamında ilişkilendirerek açıklamıştır. Bu ilişkilendirme yapılırken konu çeşitli bağlamlarda ele alınmıştır. Alan uzmanlarının tümü söz konusu üç alanın birbiri ile uyumlu olduğu ve yaşantısal deneyimlere olanak sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. 10 alan uzmanı bu üç alan arasındaki ilişkiyi açıklarken etkili öğrenme konusuna, 7 alan uzmanı kalıcı öğrenme, 2 alan uzmanı beceri eğitimi konusuna yer vermiştir. Müzede eğitimi ve yaratıcı drama yöntemini sosyal bilgiler dersi için ilgi çekici olarak 1, kullanışlı olarak 1, ilgi uyandırıcı olarak değerlendirerek ifadesinde yer veren 1 alan uzmanı olduğu belirlenmiştir. Alan uzmanlarının bu ifadelerinden sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkinin özellikle aktif, etkili, kalıcı, eğlenerek öğrenme açısından kurulduğu yorumu yapılabilmektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında oluşturulan sorular uzmanlara yöneltilmiş ve ulaşılan veriler “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Uzman Görüşlerine İlişkin Bulgular” başlığı altında sunulmuştur.

5.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Uzman Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

12 alan uzmanına sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müzelerden faydalanırken hangi yöntem ve tekniklerin tercih edilebileceği sorulmuştur. Alan uzmanlarının görüşlerine ilişkin bulgular tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18

Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretimi Sürecinde Kullanılması Önerilen Yöntem ve Teknikler

	Yöntem / Teknik / Uygulama	Uzmanlar	f	%
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşler	Yaratıcı Drama ve Teknikleri	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	1 2	100
	Canlandırma aşaması	U1, U2, U3, U4, U5, U8, U9, U10, U12	9	75
	Tüm yöntem ve teknikler	U1, U5, U6, U8, U11	5	41,6
	Donuk imge	U1, U4, U5, U7	4	33,3
	Altı şapka	U3, U11	2	16,6
	Rol oynama, doğaçlama	U4, U12	2	16,6
	Gözlem	U1, U2	2	16,6
	Gezi	U1	1	8,3
	Görüş geliştirme	U11	1	8,3
	Geriye dönüş	U4	1	8,3
	Kavram haritası	U1	1	8,3
	Rol içinde yazma	U1	1	8,3
	Toplantı tekniği	U1	1	8,3
	Fotoğraf anı	U1	1	8,3
	İstasyon, örnek olay incelemesi	U3	1	8,3
	Araştırma	U2	1	8,3
	Yazma-çizme	U2	1	8,3
	Nesneleri yeniden oluşturma	U2	1	8,3
	Sunum	U10	1	8,3
	Ara bul, birbirine anlatma	U8	1	8,3
	Kroki çizme	U12	1	8,3
	Hikâye yazma	U12	1	8,3
	İkili grup gözler kapalı müzeyi gezme	U12	1	8,3
	Nesne fotoğrafları	U12	1	8,3

12 alan uzmanı sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müzelerden yararlanırken kullanılabilecek yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müzede eğitime yer verilirken kullanılabilecek tekniklere örnek verirken en fazla “yaratıcı drama ve tekniklerine” yer verildiğini belirlenmiştir. 12 alan uzmanı yaratıcı drama ve teknikleri ifadesine yer vermiştir ($f=12$, %100). Müzede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde canlandırma ifadesine yer veren uzman sayısı 9’dur ($f=9$, %75). Tüm yöntem ve tekniklerin kullanılabileceğini 5 alan uzmanı ifade etmiştir ($f=5$, %41,6). Donuk imge alan uzmanı 4 ($f=4$, %33,3), altı şapka 2 ($f=2$, %16,6), rol oynama-doğaçlama 2 ($f=2$, %16,6), soru-cevap 2 ($f=2$, %16,6), gözlem 2 ($f=2$, %16,6) alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir. Görüş geliştirme, geriye dönüş, kavram haritası, rol

içinde yazma, toplantı tekniği, fotoğraf anı, istasyon, örnek olay incelemesi, araştırma, yazma-çizme, nesneleri yeniden oluşturma, sunum, ara bul, birbirine anlatma teknikleri de her biri için 1 alan uzmanı tarafından yer verilen tekniklerdendir ($f=1$, %8,3). Kroki çizme, hikâye yazma, ikili grup gözler kapalı müzeyi gezme, nesne fotoğrafları 1 alan uzmanı tarafından yer verilen diğer tekniklerdendir ($f=1$, %8,3). Alan uzmanlarının ifadelerine Tablo 18’de doğrudan alıntılar bölümünde yer verilmektedir. Tüm alan uzmanları yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerine yer verirken bu teknikler arasında en çok donuk imgeye yer verildiği belirlenmiştir. En çok yer verilen etkinlik ise canlandırma olmuştur. Yaratıcı drama yönteminin ve tekniklerinin önerildiği görüşler şu şekildedir:

“Birçok yöntem kullanılabilir ve yaratıcı drama bunlardan birisi ve çok etkileyici.” (U2)

“Aklınıza gelebilecek öğretim ilke ve yöntemleri içerisinde yer alan hemen her tekniğin kullanılabileceğini düşünüyorum. Tercih ettiğimi sorarsanız elbette yaratıcı drama.” (U1)

“Yaratıcı dramada kullanılan teknikleri müzede kullanabiliriz.” (U3)

Tüm yöntem ve teknikler ve tekniklerin uygulanabilir olduğuna ilişkin U3’ün görüşleri şu şekildedir: *“Öğrencinin aktif olduğu tüm yöntemler tercih edilebilir meselâ istasyon yöntemi altı şapkalı düşünme tekniği ne kullanabiliriz.” (U3)* Alan uzmanlarından U7 öneriler arasında yaratıcı dramanın teknikleri arasında yer alan donuk imgeye yer vermiştir. *“Yaratıcı dramanın pek çok tekniği var. Donuk imge meselâ müze etkinliklerinde etkili oluyor.” (U7)* Bu ifadelerde yaratıcı drama yönteminin diğer teknikleri de önerilmekle birlikte donuk imge örnek olarak verilmiştir.

Alan uzmanları sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müzelerden yararlanırken kavram haritası, fotoğraf anı, toplantı tekniği gibi uygulamalara da ifadelerinde yer vermişlerdir.

“Kavram haritası, soru cevap, rol içinde yazma, toplantı tekniği, fotoğraf anı, donuk imge, gezi gözlem tekniği kullanılabilir.” (U1)

“Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi kullanılmalı mı? Kullanılmalıysa nedeni nedir?” sorularına yönelik uzman görüşlerine ilişkin bulgular ise şu şekildedir: Tüm alan uzmanları sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı dramanın kullanılabileceğini belirtmiş ve öğrenme süreçlerine olumlu etkilerine yer vermiştir ($f=12$, %100). Bu etkiler deneyimleyerek, yaparak yaşayarak, kalıcı, kullanışlı, eğlenceli, ilgi uyandırıcı ve faydalı öğrenme süreçleri sağlanması, çeşitli becerilerin gelişimi açısından değerlendirilmektedir. Bu görüşler Tablo 19’da *“Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama İlişkisine Yönelik Uzman Görüşleri”* isimli tabloda gösterilmiştir.

“Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi yeterinde kullanılıyor mu?” Sorusuna yönelik uzman görüşlerine ilişkin bulgular şu şekildedir:

Tablo 19

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılma Durumuna Yönelik Görüşler

	Uzman Görüşü	Uzmanlar	f	%
Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılma durumuna ilişkin görüşler	Yeterince Kullanılmıyor	U1, U2, U3, U4, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	11	91,6
	Buna Yönelik Bir Gözlemim Olmadı	U5	1	8,3
	Yeterince Kullanılıyor	-	-	-

Tablo 19’da alan uzmanlarına göre sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin yeterince kullanılıp kullanılmadığına ilişkin görüşler yer almaktadır. Buna ilişkin 11 alan uzmanı yeterince kullanılmadığını belirtirken ($f=11$, %91,6), 1 alan uzmanı bunun hakkında yanıt verecek bir gözlemi olmadığını belirtmiştir ($f=1$, %8,3). “Kullanılmıyorsa, sizce yöntemin kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik ne gibi çalışmalar yapılabilir?” sorusu uzmanlara yöneltilmiştir. Konuya ilişkin incelenen görüşlere ait bulgular ise Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımının Yaygınlaştırılmasına Yönelik Görüşler

Yaygınlaştırılmasına Yönelik Önerilen Çalışmalar	Uzmanlar	f	%
Hizmet İçi Eğitim/ Öğretmen Eğitimi	U1, U2, U4, U6, U7, U12	6	50
Lisans Döneminde Müze ve Yaratıcı Drama Eğitimleri/ Yaratıcı Drama ve Müze Eğitimine Yönelik Ders Saatlerinin Arttırılması vb.	U2, U3, U9, U10	4	33,3
Proje Çalışmaları	U1, U6, U11	3	25
Müze Kadrolarına Farklı Mesleklerden İnsanların Alınması	U1, U5	2	16,6
S.B. Öğretim Programlarında Müze, Yaratıcı Drama İlişkilendirmesinin Yapılması	U9	1	8,3
Akademisyenlerin Eğitimi	U3	1	8,3
Veli Eğitimi	U9	1	8,3
Okul İdarecilerinin Eğitimi	U9	1	8,3
Müze Personellerinin Eğitimi	U9	1	8,3
Okul Müze Arası Ulaşım Araçlarının Temin Edilmesi	U11	1	8,3
Bürokratik İşlemlerin Kolaylaştırılması	U11	1	8,3
Yapılan Etkinliklerin Paylaşımı	U4	1	8,3

Tablo 20’de 12 alan uzmanının, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müzede yaratıcı drama yönteminin yaygınlaştırılmasına yönelik önerileri incelendiğinde 12 uzmandan 6’sının hizmet içi eğitim yapılmasını önerdiği belirlenmiştir ($f=6$, %50). 4 alan uzmanı yaratıcı drama ve müze eğitimlerinin zorunlu olması, ders saatlerin arttırılması gibi lisans döneminde verilen derslere yönelik öneride bulunmuştur ($f=33,3$, %25). 3 alan uzmanı proje çalışmalarının yapılabileceği yönünde öneride bulunmuştur ($f=3$, %25). Müze kadrolarına farklı mesleklerden kişilerin de atanmasını 2 uzman önermiştir ($f=2$, %16,6). 1 alan uzmanı müze personellerinin eğitimi, okul idarecilerinin eğitimi, veli eğitimi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda müze ve yaratıcı ilişkisinin kurulması yönünde görüş bildirmiş olup aynı kişidir ($f=1$, %8,3). Bürokratik işlemlerin kolaylaştırılmasını, ulaşım araçlarının temin edilmesini, akademisyenlerin eğitimini, etkinlik paylaşımı 1 alan uzmanı önermiştir ($f=1$, %16,6).

12 alan uzmanı sosyal bilgiler dersleri kapsamında müzelerin kullanımının ve bu süreçte yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanımına yönelik görüş bildirmiştir. Bu görüşler bu eğitim süreçlerinde yöntemin yaygınlaştırılmasına yönelik önerilerden oluşmaktadır. 6 alan uzmanı öğretmen eğitimlerine yer vermiştir. Alan uzmanlarından U4 görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Öğretmen eğitimleri arttırılabilir. Tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine bu alanda hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir. Yapılan örnekler paylaşılabilir”* (U4) Burada yapılan uygulamaların duyurulması ve paylaşılmasını da öneren bir ifade bulunmaktadır. Öğretmen eğitimi, müze ve yaratıcı drama kullanımının yaygınlaştırılmasında en çok önerilen konu olmuştur. Buna yönelik: *“Hizmet içinde öğretmenlere bilgi verilebilir.”* (U7) Hizmet içi eğitimlerin alan uzmanları tarafından verilmesi gerekliliğine de değinilmiştir: *“Bu konuda öğretmenlere sınıf dışı ile ilgili özellikle de müze ve yaratıcı drama konusunda uzman kişiler tarafından uygulamalı hizmet içi seminerler verilmelidir.”* (U12)

4 alan uzmanı lisans döneminde müzede eğitim ve yaratıcı drama derslerinin olması gerektiğine yönelik öneride bulunmuştur. Alan uzmanlarından U4 bu derslerin zorunlu olması gerektiğini belirtirken üniversitelerde ilgili dersleri veren akademisyenlerin de müze ve yaratıcı drama eğitimine yönelik eğitim almaları gerektiğini ve lisans derslerinde uygulamaya da yer verilmesi gerektiğini ifade etmektedir:

“Lisans döneminde müze eğitime yönelik dersler zorunlu olmalı. Yaratıcı drama derslerinin de zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. Lisans döneminde bu dersleri veren akademisyenlerin de hem müzede eğitime yönelik hem de yaratıcı dramaya yönelik eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum. Derslerin yalnızca kuramsal değil uygulamalı olarak da verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (U3)

3 alan uzmanı proje çalışmalarının yapılmasına yönelik öneride bulunmuştur. Ancak bu süreçte öğretmenlerin bunun için zaman ayırması ve projelendirme basamağının zor olması gibi sınırlılıklara değinmiştir:

“Proje çalışmaları yapılmalı. Meselâ bu sene MEB şöyle bir şey başlattı, üniversiteden hocanı kendin bul bulamıyorsan kendi okulunda öğretmeninin yeterliliği varsa ona eğitim verdir. Her okul üç eğitim verecek bunlardan birisi için ben müze eğitimi seçtim kendi okulumda. Hazıranda okuldaki öğretmenlerle müzede eğitim yapacağız ve Ankara’daki okullarla eğitim yapacağız. Bunlar beni mutlu eden şeyler. Projelendirmeden bunun yapılması kolay bir şey değil, öğretmenler için de o zamanı ayırmak kolay değil. Örneğin Çağdaş Drama Derneği’nde müze biriminde biz müzelerde çalıştık öğretmenler eğitimleri takip etti.” (U2)

Müze personellerinin eğitimi, okul idarecilerinin eğitimi, veli eğitimi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda müze ve yaratıcı ilişkisinin kurulması yönünde U9 geniş perspektifli bir öneride bulunmaktadır:

“Birincisi müzelerdeki personellerin önce bir müze eğitiminden geçmeleri gerekiyor beraberinde yaratıcı drama eğitiminden geçmeleri gerekiyor. Ve bunlar müzelerin de politikası olmalı. Doğrudan Kültür Bakanlığı’nın ya da müzelerle ilgili kurumların olmazsa olmaz politikalarından olmalı diye düşünüyorum. Diğer taraftan sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın ve müzede eğitimin kullanımına yönelik son dönemlerde yapılan çalışmalar ve öneriler var. Ancak ben müzede yaratıcı drama ile yapılmasına yönelik bir şeye rastlayamadım. Müzede eğitim yer almış örneğin Kurtuluş Savaşı’nın şu bölümü müzede işlenebilir gibi. Ancak müzede eğitimi yaparken şu yöntemi uygulayın ifadesi yer almıyor. Müzede eğitimi yaparken hangi yöntemlerin kullanılması gerektiğine yer verilmemiş. Millî Eğitim Bakanlığı’nın programlarda bu çalışmayı yaparken, kesinlikle müze eğitiminde yaratıcı drama yöntemine dair önerilerde bulunması iyi olur. Bu konuda kesinlikle velilerin, okul idarecilerinin, öğretmenlerin müze, müzede eğitim, müzede yaratıcı drama konularında eğitim alması şart. Bunun da plânlı programlı örgütlü bir şekilde gitmesi çok önemlidir.” (U9)

U9’un görüşleri sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımının yaygınlaştırılmasının hem müze, hem okul, hem öğretim programı gibi farklı açılardan ele alındığını göstermektedir. U11 alan uzmanı okul müze arasındaki ulaşımın ve bu süreçteki bürokratik işlemlerin kolaylaştırılmasının müzede yaratıcı drama çalışmalarını yaygınlaştıracağını ifade etmiştir. Proje çalışmaları, öğretmenlere müzede gönüllü ve profesyonel çalışma şartlarının sunulması da sunulan diğer önerilerdendir. Bu ifadeler şu şekildedir:

“Ankara’da çok fazla müze var. Müzelerle, turizm bakanlığı ve MEB arasında protokol imzalanıp bürokratik işlemler kolaylaştırılabilir. Ekonomik anlamda sosyoekonomik olarak daha alt seviyedeki okullar için ulaşım için gerekli araçların temin edilmesi, teşvik edilmesi, yaratıcı drama ve müze eğitimi üzerine çalışan öğretmenlerin hem gönüllü hem profesyonel olarak en az her dönemde bir kez uygulama fırsatı verilerek uygulamalar yapılabilir. Bu şekilde nasıl yapılacağına yönelik öğretmenler için bir farkındalık sağlanabilir ve uygulamaların devamı getirilebilir. Bence kurumlar arası projelendirme yapılarak hayata geçirilmeli diye düşünüyorum.” (U11)

Müze kadrolarına farklı branşlardan çalışanların da atanması gerektiğini belirten U1 bu görüşünü tarih, sosyal bilgiler öğretmenliği gibi bölümleri bitirenlerin de müzelerde

çalışabilecek potansiyelde olduğunu ve aslında bu alanların müzelerden ayrı alanlar olmadıklarını belirterek düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Akademik anlamda örgün eğitim kurumlarında bu tür programların olması, derslerin uygulamaya dayalı yapılması, kültür bakanlığı ve müzelerin, müze eğitimi ve müzelerde sanat tarihçileri ve arkeologların dışında da başka meslekten insanların kadrolu olarak çalışamayacağı anlayışının değişmesi gerekiyor. Tabi bu bir kültür politikası işidir. Aynı zamanda sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve adaylarının kuramsal ve uygulamalı olarak çok ciddi bir yaratıcı drama eğitimi alması gerekiyor.”(U1)

Tablo 21’de sosyal bilgiler dersi kapsamında müze ortamlarında hangi konuların müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlenebileceğine yönelik olarak alan uzmanlarının görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 21

Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenebilecek Konular

Konulara İfadeler	İlişkin	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Tüm konular		U1, U2, U3, U4, U5, U6, U8, U9, U10, U12	<i>“Disiplinler arası bir alan olduğu için her konuda uygulama yapmak mümkün. (U10) Tüm konuların müzelerde işlenebileceğini düşünüyorum.” (U1)</i>	10	83,3
Müzenin çeşidine göre değişir.		U7	<i>“Bu müzenin çeşidine göre değişir. Arkeoloji müzesi ise Anadolu uygarlıkları, kurtuluş savaşı müzesi ise inkılap tarihî konuları işlenebilir.” (U7)</i>	1	%8,3
Birçok konuda (insanlar yerler çevreler, kültür ve miras, bilim teknoloji ve toplum)		U11	<i>“İnsanlar, yerler, çevreler öğrenme alanı kapsamında coğrafi şekilleri gözlemleyip öğrenebilecekleri çalışmalar yapabilirler. Bilim ve teknoloji ve toplum ünitemiz var, teknolojinin zaman içindeki değişimini gösteren müzelere gidilebilir.” (U11)</i>	1	%8,3

Tablo 21’e göre 10 uzman tüm konular ifadesini kullanırken ($f=10$, 83,3), 1 uzman müzenin çeşidine göre değişebileceğini belirtmiştir ($f=1$, %8,3). 1 uzman birçok konuda müzede uygulama yapılabileceğini belirtmiştir ($f=1$, %8,3). Tablo incelendiğinde genel olarak alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi sürecinde müze ortamlarından yararlanırken pek çok konunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenebileceğini belirttiği görülmektedir. Konuyla ilgili çeşitli örnekler vermişlerdir. Bu örnekler ders kapsamındaki konuların hangi müzelerle ilişkili olabileceği ve müzede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde ne tür uygulamaların yapılabileceği ile ilgilidir.

Alan uzmanları sosyal bilgiler derslerinde yararlanılabilecek müzelere ve ilişkili olabilecek konulara örnek vermişlerdir. Bu görüşler Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22

Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Çalışma Yapılabilecek Konular ve Müzeler

Konu Örnekleri	Müzeler	Uzmanlar	f	%
Anadolu Medeniyetleri	Anadolu Medeniyetleri Müzesi.	U3, U4, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	9	75
Kurtuluş Savaşı Dönemi, Cumhuriyet ve Atatürk konuları	I. Meclis Binası (Kurtuluş Savaşı Müzesi) II. Meclis Binası	U1, U4, U6, U8, U9, U10	6	50
Kültür ve miras konuları	Etnografya	U2, U3, U7, U9, U12	5	41,6
Bilim Teknoloji konuları	Çengel Han Rahmi Koç Müzesi	U2, U3, U4, U6	4	33,3
İlgili konularda	Atatürk Müzesi	U1, U6, U9	3	25
İlgili konularda	Oyuncak Müzesi	U1, U7, U12	3	25
İletişim, teknoloji konuları	Türk Telekomünikasyon Müzesi	U4, U12	2	16,6
Sanat ve estetik	Resim Heykel Müzesi	U2, U12	2	16,6
İlgili konularda	Çankaya Köşkü	U6	1	8,3
	Alagöz Karargâh Müzesi.	U6	1	8,3
Üretim, dağıtım, tüketim konuları	Polatlı Tarım Müzesi	U6	1	8,3
İletişim, haberleşme	PTT Pul Müzesi	U1	1	8,3
Tarih ve arkeoloji konuları	Arkeoloji-Tarih Müzeleri	U1	1	8,3
İlgili konular	İtfaiye Müzesi	U1	1	8,3
Roma tarihi	Erimtan Müzesi	U2	1	8,3
Havacılık tarihi	Havacılık Müzesi	U2	1	8,3
Vakıfların önemi	Vakıf Eserleri Müzesi	U2	1	8,3
Frigyalılar	Gordion	U12	1	8,3
Hititler	Çorum Müzesi	U1	1	8,3
Frigyalılar	Polatlı Müzesi	U1	1	8,3
Bilim teknoloji konuları	Bilim Teknoloji Müzesi	U11	1	8,3
Üretim, Dağıtım, Tüketim	Ziraat Bankası Müzesi	U7	1	8,3

Tablo 22'ye göre, alan uzmanları sosyal bilgiler derslerine dâhil olan konularla müze ilişkilendirmesi yaparak çeşitli örnekler vermişlerdir. 12 alan uzmanının 8'i bu kapsamda Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ($f=8$, %66,6) örnek vermiştir. Diğer müzelerin dağılımı ise şu şekildedir: I. ve II. Meclis 6 alan uzmanı ($f=6$, %50), Çengel Han Rahmi Koç ve Etnografya Müzesi 4 alan uzmanı ($f=4$, %33,3), Atatürk Müzesi 3 alan uzmanı ($f=3$, %25) tarafından örnek verilmiştir. Oyuncak Müzesi ve Türk Telekomünikasyon Müzesi 2 alan

uzmanı ($f=2$, %16,6) tarafından ifade edilmiştir. Diğer müzeler ise her bir müze için 1 alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir ($f=1$, %8,3). Bu müzeler: Çankaya Köşkü, Alagöz Karargâh Müzesi, Polatlı tarım Müzesi, PTT Pul Müzesi, İtfaiye Müzesi, Erimtan müzesi, Havacılık Müzesi Gordion, Çorum Müzesi, Polatlı Müzesi, Vakıf Eserleri Müzesi Bilim Teknoloji Müzesi'dir. Uzmanlardan U1 ise "tarih ve arkeoloji müzeleri, bütün müzeler" gibi genel ifadelere de yer vermiştir.

Sosyal bilgilerin, disiplinler arası bir ders olması nedeniyle arkeoloji, tarih, teknoloji, iletişim, tarım gibi pek çok farklı konuda çeşitli müzelerle ilişki kurulabildiği görülmektedir. Buna yönelik U6'nın görüşleri şu şekildedir:

"Bunu şehir bazlı düşünmek lâzım. Yaşanılan şehir için daha kolay olduğunu düşünürsek bilim teknoloji konularında Çengel Han Rahmi Koç Müzesine öğrencilerimi götürürüm, Öğrencilerin etkinlik yapabileceği uygun mekân ve hazır eğitim etkinlik kitapları var. Anadolu medeniyetlerini işlerken Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Kurtuluş savaşı için I. Meclis, II. Meclis, Atatürk'ün kaldığı ev, Alagöz Karargâh Müzesi. Üretim, dağıtım, tüketim konuları ile ilgili Polatlı Tarım Müzesi var. Cumhuriyetle ilgili bir konu işlerken Çankaya Köşkü kullanılabilir." (U6)

Alan uzmanlarından U1 ise Hitit ve Frigya dönemi konularının Çorum Müzesi ve Polatlı Müzesi için uygun olduğunu, Atatürk'le ilgili konular için Kurtuluş Savaşı Müzesi ve Cumhuriyet Müzesi ile bağlantı kurulabileceğini belirtmektedir. Aynı zamanda müzede yaratıcı drama yönteminin önemine de dikkat çekmektedir:

"Tüm konuların müzelerde işlenebileceğini düşünüyorum. Hititlerin her şeyini sınıfta anlatacağımıza Çorum müzesine götürüp kültürünü, yemeğini orada işlerim. Frigyalıyı işleyeceksem Polatlı müzesine götürürüm. Atatürk ilkelerini işleyeceksem Atatürk Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi, Cumhuriyet Müzesi var. Anadolu Medeniyetleri konusunu işleyeceksem her müzede Anadolu Medeniyetinin bir kalıntısı var. Roma dönemini işleyeceksem arkeoloji müzeleri var. Sosyal bilgiler ve hayat bilgisi konularının hemen hemen hepsi müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlenebilir." (U1)

Kültür ve miras konuları kapsamında geleneksel çocuk oyunlarını ve mimariyi Etnografya Müzesi ile ilişkilendiren U9, aslında müzeye olan bakış açısına ve müzeyi ne amaçla kullanacağınıza bağlı olarak çalışılabilecek konuların çeşitliliğini ifade etmektedir. Müze mimarisinden yola çıkarak mimari ile ilgili konuları işlenmesi buna örnek verilebilir. U9'un ifadeleri şu şekildedir:

"Meselâ kültür ve değerler konusunu bir etnografya müzesinde rahatlıkla işleyebiliriz. Oyunlarımız, çocuk oyunları bildiğimiz geleneksel oyunlar için o zaman etnografya müzesini tercih ediyorsun. Orada aynı zamanda mekânın sanatsal özelliklerine bakıldığında mimariyi de işleyebilirsin. Benim Etnografya Müzesi'nde mimari özellikler, geleneksel oyunlar konusunu yaratıcı drama yöntemiyle uygulamalar yaptım. Kurtuluş savaşı tarihi ile ilgili ilk meclisi önerebilirim" (U9)

Hava Kuvvetleri Müzesi'nde havacılık tarihini, Resim Heykel Müzesi'nde sanat ve estetik ile ilgili konuların çalışılabileceğini belirten U2'nin ifadeleri de sosyal bilgiler dersi

kapsamında çok sayıda müzeden yararlanılabileceği yönündeki U9, U1 ve U6 gibi diğer uzmanların görüşlerini desteklemektedir. U2'nin ifadeleri ise şu şekildedir: “*Hava Kuvvetleri Müzesi’nde havacılık tarihini işlemek mümkün, resim heykel müzesinde sanat ve estetik algısı üzerine çalışılabilir. Bazen ben sanal müze kuruyorum okulda.*” (U2)

Tablo 22 incelendiğinde alan uzmanları en çok Anadolu Medeniyetleri Müzesi, I. ve II. Meclis Binası, Etnografya Müzesi ve Çengel Han M. Rahmi Koç yer almaktadır. Kurtuluş Savaşı Dönemi, Anadolu Medeniyetleri, Kültür ve Miras gibi daha çok tarih konularının örnek verildiği görülmektedir.

Alan uzmanları müzede eğitim sürecinde gerçekleştirdikleri etkinlikler hakkında görüş bildirmişlerdir. Tablo 23’te uzmanların örnek verdiği etkinlikler ile ilgili detaylı bilgi yer almaktadır.

Tablo 23

Alan Uzmanlarının Uygulama Örnekleri

Etkinlikler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntılar	f	%
Yaratıcı drama	U1, U2, U7, U8 U9, U10	“ <i>Hemen hemen her yaş gurubuyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde, Kurtuluş Savaşı Müzesi’ne, arkeoloji müzelerinden, bilim müzelerine kadar hemen her müzede müzede eğitim ve müzede yaratıcı drama çalışmaları yaptım. Çok fazla örnek sayabilirim.</i> ” (U1)	6	50
Canlandırma aşamasına yönelik çalışmalar	U3, U4, U5, U8, U11	“ <i>Ömer Adıgüzel’den aldığım eğitim çok etkili oldu. Ben müze öncesi yaptığım uygulamalardan örnek vereyim. Atatürk’ün hayatına ilişkin albümlerini sınıfta canlandırmalar yapıyorduk öğretmen adaylarıyla.</i> ” (U5)	5	41,6
Eser tamamlama, nesne okuma gibi nesne odaklı çalışmalar	U2, U3, U5, U6, U12	“ <i>Eser bulma, eser tamamlama, varsa müzelerin eğitim programlarından yararlanma, eser ve nesne okuma, inceleme, belge inceleme gibi öğrenciyi aktif kılacak etkinlikler yapıyoruz.</i> ” (U6)	5	41,6
Tartışma	U4, U8	“ <i>Rahmi Koç Müzesi’nde esnaf sokağı var orada unutulmaya yüz tutmuş mesleklerin tanıtılması ve yeniden konuşulup tartışılması için çalışma yapmıştık. Orada meslekler hakkında canlandırmalar yapmıştık.</i> ” (U4)	2	16,6
Hikâye yazma	U3, U12	“ <i>Müzedeki önemli nesnelerden yola çıkarak hikâyeler hazırlanarak canlandırılabilir.</i> ” (U11)	2	16,6
Afiş hazırlama, sunum, kroki çizimi, yaratıcı dramatizasyon, gözler kapalı müzeyi gezme	U3	“ <i>Müzedeki objelerle ilgili bilgi topladıktan sonra bir hikâye yazıp daha sonra yazılan hikâyeleri canlandırdılar. Bu etkinliklerin sonunda müzeyi tanıtan bir afiş hazırlamalarını istiyorum ya da istasyon tekniğini de uygulayabiliyorum.</i> ” (U3)	1	8,3
Problem çözmeye yönelik deneyimleme ve çözüm önerileri bulma çalışmaları	U11	“ <i>Bir öğrenci grubunu Çanakkale’ye götürdük. Bir kitaptan yola çıkarak askerlerin başından geçen olayları canlandırmaları ve canlandırmalardan yola çıkarak kitaba bağlı kalmadan farklı yaşantıları deneyimlemeleri ve çözüm önerileri bulmaları şeklinde çalışmalar yapmıştık.</i> ” (U11)	1	8,3
Sanal Müze	U2	“ <i>Bazen ben sanal müze kuruyorum okulda.</i> ” (U2)	1	8,3

Tablo 23'te alan uzmanları müzede yaptıkları uygulamalara örnek vermişlerdir. Alan uzmanlarından 6'sı yaratıcı drama yöntemine ($f=6$, %50). 5 alan uzmanı ise yaratıcı drama aşamalarından biri olan canlandırmaya yer verdiğini belirtmiştir ($f=5$, %41,6). 5 alan uzmanı eser tamamlama, okuma, yapma gibi nesne odaklı çalışmalar ($f=5$, %41,6) uyguladığını belirtmiştir. 2 alan uzmanı tartışma ($f=2$, %16,6), 2 alan uzmanı hikâye yazma ($f=2$, %16,6) çalışmalarına örnek vermiştir. Afiş hazırlama, sunum, kroki çizimi, yaratıcı dramatizasyon, gözler kapalı müzenin gezilmesi 1 alan uzmanı tarafından örnek verilen uygulamalardan olmuştur ($f=1$, %8,3). Alan uzmanlarından U1 problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik deneyimleme ve çözüm önerileri bulma çalışmaları yaptığına yönelik bir ifade kullanmıştır. Alan uzmanlarından U2 sanal müze çalışmalarını da örnek olarak vermiştir. Alan uzmanlarından U10'un "*Adana Müze Müdürlüğü uygulama yapmak için izin istediğimde benden ücret istediği için uygulama yapamadım...*" ifadesi ise dikkat çekicidir. Tablo 23'teki çalışmalar 12 alan uzmanının yapmış olduğu uygulamalı müzede eğitim çalışmalarından örnekler içermesi bakımından önemlidir.

Tablo 23'e göre uzmanların en çok örnek verdiği çalışmaların yaratıcı drama yöntemi ve yaratıcı dramanın aşamalarından olan canlandırma olduğunu görülmektedir. Nesne tamamlama, nesne inceleme gibi nesne odaklı çalışmaların da en çok yer verilen uygulamalar arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgular sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarının en az birinde lisansüstü eğitim almış ve en az beş yıl çalışma tecrübesine sahip uzmanların görüşlerinin incelenmesi ile ulaşılmış olması bakımından önemlidir. Söz gelimi U1 yaratıcı drama alanında 25-30 yıl arası bir tecrübeye sahiptir. U5'in ise müzede eğitim alanında 20-25 yıl arası tecrübeye sahiptir. U9 ise sosyal bilgiler alanında 25-30 yıl arası çalışmıştır. Dolayısı ile çalışılan konu ile ilgili bulgulara uzman bakış açısı ile ulaşılmış olması önemlidir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminin konusunu "Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri" oluşturmaktadır.

5.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Alan uzmanları kendi gözlem ve deneyimlerinden hareketle müzede eğitim uygulamaları sürecinde yaşanan sorunları belirtmişlerdir ve yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmuşlardır. Tablo 24’te müzede eğitim süreçlerinde yaşanan sorunlara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 24

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar

Sorunlar	Uzmanlar	f	%
Öğretmenin Yetersizliği	U1, U2, U6, U9, U10, U11, U12	7	58,3
Müze Yetkililerin Uygulamaya Olumlu Bakmaması	U2, U3, U5, U6, U9, U10	6	50
Ulaşım	U2, U3, U4, U5, U9, U11	6	50
Müzelerin Uygulama Yapmaya Elverişli Olmaması	U1, U3, U5, U6, U9	5	41,6
Bürokratik İşlemler	U2, U3, U4, U11	4	33,3
Öğretim Programının Yoğunluğu	U2, U7, U10, U11	4	33,3
Ekonomik Sorunlar	U2, U9, U10, U11	4	33,3
Sınav Kaygısı	U1, U2, U11	3	25
Gezinin Plânlama Sürecinin Zorluğu	U2, U12	2	16,6
Farklı Alan Uzmanlarının Müze Kadrolarında Yer Almaması (Tarih Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği vd.)	U1, U5	2	16,6
Sosyal Bilgiler Ders Saatinin Yetersizliği	U7, U11	2	16,6
Kalabalık Sınıflar	U10	1	8,3
Okul İdaresine Yüklenen Sorumluluğun Fazla Olması	U2	1	8,3
Öğretmenin Sorumluluk Almak İstememesi	U4	1	8,3
İletişimsizlik	U5	1	8,3

Tablo 24’e göre 12 alan uzmanının 7’si öğretmen yetersizliğini ($f=7$, %58,3), 6’sı müze personellerinin uygulamaya olumlu bakmamasını müze uygulamaları sürecinde yaşanan sorunlar arasında belirtmiştir ($f=6$, %50). 6 alan uzmanı ulaşım ($f=6$, %50) sorununu dile getirmiştir. Müze mekânlarının uygulama yapmaya elverişli olmaması 5 alan uzmanı tarafından belirtilmiştir ($f=5$, %41,6). Öğretim programının yoğunluğu, ekonomik sorunlar, bürokratik işlemler ise her bir madde için ayrı ayrı 4 alan uzmanı tarafından dile getirilmiştir ($f=4$, %33,3). Bu sıralamayı 3 uzmanla sınav kaygısı izlemektedir ($f=3$, %25). Gezinin plânlama sürecinin zorluğu, ders saatlerinin yetersizliği, müze kadrolarına farklı branşların alınmaması sorunları ise her bir madde için ayrı olmak üzere 2 alan uzmanı tarafından ifade

edilmiştir (f=2, % 16,6). Okul idaresinin gezi sürecinde çok fazla sorumluluğunun olması, öğretmenlerin sorumluluk almak istememesi, kalabalık sınıflar maddelerinin her biri 1 alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir (f=1, %8,3).

Alan uzmanlarından U11 sosyal bilgiler derslerinde müzelerden ve yaratıcı drama yönteminden faydalanma sürecinde yaşanan sorunların bir kısmına değinmiştir. “*Ekonomik sorunlar, bürokratik sorunlar, öğretmenlerin yetersizliği, ulaşım problemleri, sınav kaygısı nedeniyle öğretmenlerin daha çok anlatıma yer vermesi, ders saatinin azlığı ve konuların fazlalığı nedeniyle öğretmenlerin yaratıcı dramaya ayıracak enerjilerinin olmaması şeklinde sıralanabilir.*” (U11) Burada Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki yoğunluğa, ulaşım ile ilgili problemlerine ve bunun maddi imkânlarla olan ilişkisine de değinilmiştir. Ayrıca sınava hazırlanma kaygısı nedeniyle müze gezilerinin veliler tarafından zaman kaybı olarak algılandığını belirtmiştir. Müzeye gidildiğinde o günün dersleri işlenememektedir. Bürokratik işlemler müzede eğitim yapmak isteyen öğretmenleri zorlamaktadır ve müze gezisini plânlamak da hem uygulamalar, hem gerekli izinler, hem ulaşım, ekonomik nedenler gibi konular müzede eğitim uygulamalarını olumsuz etkilemektedir. U2 bu görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Millî Eğitim müzelerle bir takım protokoller imzaladı. Bizim müzelerde çalışabilmemiz için. Ama bu çalışmaların yapılabilmesi tamamen müze yöneticilerinin algısına bağlı. Örneğin bir müzede bir dönem çok iyi çalıştık ancak müze müdürü değişince çalışmalarımız engellendi ve devam etmedi.. Müzeye ulaşım çok zor oluyor ve pahalı oluyor öğrenciler için, ders programları çok yoğun müzeye gidildiğinde bazı dersler işlenemiyor ve veliler çocukların derslerden geri kaldığını düşünüyor. Müdürlerin üzerinde çok fazla güvelik sorumluluğu var ve bu konuda müdürler asla sorumluluk almak istemiyor. Sınav kaygısı da müze gezileri için öğrencilerin isteksiz olmasına neden olabiliyor. Zaman konusunda çok sıkıntı yaşıyoruz. Hem müfredatın yetiştirilmesi hem müze gezisi sürecinin plânlanması, bürokratik işlemler ve idari izinler zor oluyor. Öğretmenler de bu konuda eğitimsiz olabiliyor.”

Müze yetkililerin bakış açısı ve farklı branşların da müze kadrolarında yer almaması gibi konular ile ilgili alan uzmanlarından U5 şu ifadeleri kullanmıştır:

“En büyük sorun müze yetkililerinin tavrı Çünkü aynı anda ziyaretçiler geziyor. Bir mekân lâzım size ve bizim müzelerimiz genellikle butik müzeler. Çalışmak için mekânlar çok dar. Bir de müze yetkilileri yapmak istediğiniz etkinliği bilmeyebiliyorlar çekinebiliyorlar ve tarihî eserlere bir zarar geleceğini düşünün biliyorlar Yani en büyük sorunlardan bir diğeri de mekânda çalışamıyor olma problemi ulaşım ve iletişim problemleri de var. Müze müdürleri ve müze eğitimcilerinin farklı branşlardan da olması taraftarıyım Örneğin bir sosyal bilgiler öğretmeni bir tarih öğretmeni müze eğitiminde çalışabilir. Bir Tarih mezunu ya da bir tarih öğretmenliği mezunu neden müzede müdür olamıyor ben bunu anlayamıyorum.” (U5)

Burada söz gelimi farklı branşlardan müze kadrolarında yer alma durumu, aslında tarih mezunu birinin eğitimi gereği müzelerde çalışmak için aslında uygun olduğu ve müzelerde

onlara da yer açılması gerektiği şeklinde açıklanmaktadır. Alan uzmanlarından U3 söz konusu sorunları şu şekilde açıklamıştır:

“En temel sorunlardan birisi öğrencileri müzeye götürmek Tabii bunun için bir araç ve ulaşım imkânlarını da sağlamak gerekiyor müzeye götürmek için. MEB’den izin almak ve randevu alma konusu sıkıntı olabiliyor. Müze yönetimleri önceden konuşulduğu zaman öğrencilerin müzede çalışmasına sıcak bakıyorlar. Öğrencilerin getirilebilmesi için gerekli izinlerin ve ulaşımının sağlanması gerekiyor. Onun dışında her konu için her uygulama için öğrencilere müzeye sürekli götürüyoruz yani okul müzeye yakınsa, ulaşım sıkıntı yoksa tabii ki götürülebiliyoruz. Bunun dışında Türkiye’deki müzelerin ben genellikle müzede çalışmak için dizayn edildiğini çok düşünmüyorum. Çünkü biz müzede öğrencilerin yaparak yaşayarak yani keşfederek öğrenmelerini sağlarken sürekli uyarı alıyoruz.”

Uzmanlardan U3’ün belirttiği üzere müze mekânlarında eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi için yeterli alanların olmaması müzede eğitim süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Çünkü artık müzede eğitim anlayışı etkileşimli ve müzede uygulama imkânı sunan bir yöne doğru evrilmiştir. Çağdaş anlamda müzeler tıpkı sınıflar gibi birer eğitim ortamı olarak görülmektedir. Bu nedenle müzelerin eğitim uygulamaları yapılacak bölümlerinin olması önemli bir konudur.

Bürokratik işlemler müzede eğitime yönelik çalışmaları olumsuz etkilemektedir. Uzmanlardan U10 yaşadığı en büyük sorunun müze yetkililerinde izin alamamak olduğunu belirtmiştir. Kalabalık sınıflar, öğretmenlerin kendilerini yetersiz görmeleri ve öğretim programının yoğunluğu da müzede eğitim çalışmalarında yaşanan diğer sorunlardandır. Buna yönelik U10’un ifadeleri şu şekildedir:

“Bu yıl karşılaştığım en büyük sorun izin sorunu oldu, ne tür bir uygulama yapacağımı belirtmem rağmen müze müdürlüğü bu tür uygulamalara izin veremeyeceklerini söylediler. Bunun dışında herhangi bir sorunla karşılaşmadım. Uygulamanın bilinmemesi, dışarıdan bakınca öğretmenlerin bu yöntem konusunda kendilerini yetersiz olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Elbette sınıfın kalabalık olması, konuların yoğun olması, öğretim programını yetiştirme çabası gibi sorunlarla da karşılaştığımı söylemek mümkün.”

Alan uzmanlarından U4 tarafından ulaşım, idari izinler ve öğretmen sorumlulukları da müzede eğitim çalışmalarını olumsuz etkileyen unsurlar arasında sayılmıştır. *“Ulaşım problemi, okul idaresinden izin almak, öğretmenlerin sorumluluk almak istememesi genel olarak yaşanan sorunlardandır.” (U4)*

Tablo 24 incelendiğinde müzede eğitim uygulamalarında yaşanan sorunların en çok öğretmen yetersizliği, ulaşım, müze yetkililerinin olumsuz tutumu ve mekânların uygulamaya elverişli olmaması konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Yaşanan bu sorunlar müzede eğitim faaliyetlerinin niteliğinin ve niceliğinin artırılması için çözüm beklemektedir. Bürokratik işlemlerin uzun sürmesi, müze okul arası ulaşım araçlarının temin

edilememesi daha gezinin plânlanması aşamasında başlayan sorunlardır. Müzede eğitim sürecinde mekânın uygulama yapmaya elverişli olmaması, müze yetkililerinin de uygulama yapılmasına yönelik olumsuz tutumları, kalabalık gruplar ve öğretmenlerin uygulama konusunda yetersiz olması gezi sürecinde yaşanan sorunlar arasındadır. Gezi için ayrılan günde okul derslerinin işlenmemesi nedeniyle sınav kaygısının müze gezilerinin önüne geçmesi ve öneminin tam olarak anlaşılmaması yaşanan diğer sorunlar arasındadır. Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarında 25-30 yıl arası bir tecrübeye sahip olan U1, 15-20 yıl arası bir tecrübeye sahip olan U2'nin öğretmen donanımının yetersizliğine yer vermiş olması önemli bir bulgudur. Ayrıca U9 sosyal bilgiler alanında ortalama 25-30 yıl süre ile çalışmıştır. Konu ile ilgili görüş bildiren uzman grubunun ilgili üç alanda en az lisansüstü eğitim almış ve en az beş yıl tecrübeye sahip eğitimcilerden oluşması ulaşılan bulguların önemini arttırmaktadır.

Alan uzmanları sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin işlenmesi süreçlerinde yaşanan sorunları ifade etmişlerdir. Belirtilen görüşler doğrultusunda yaşanan bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri hakkında da görüş alınmıştır. Tablo 25'te, 12 alan uzmanının sorunlara ilişkin sundukları çözüm önerilerinden örnek ifadeler yer almaktadır.

Tablo 25

Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Öneriler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntılar	f	%
Öğretmen eğitiminin verilmesi	U1, U2, U4, U6, U8, U11, U12	“Öğretmen eğitimleri artırılabilir. Tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine bu alanda hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir.” (U4)	7	58,7
Müzelerde yaratıcı drama gibi uygulama yapacak alanlar açılması	U2, U3, U6, U9	“Müzeler biraz daha eğitim amaçlı dizayn edilmeli diye düşünüyorum.” (U3)	4	33,3
Okul-müze arası ulaşım sorunun çözülmesi	U2, U5, U10, U11	“Okul-müze arası servisler ücretsiz olmalı.” (U2)	4	33,3
Müze görevlilerinin eğitimi	U5, U6	“Müze personelleri yaratıcı drama eğitimi almalı.” (U5)	2	16,6
İlgili kurumlar arasında protokoller imzalanması	U10, U11	“Protokollerin imzalanarak bürokratik işlemlerin kolaylaştırılmalı.” (U10)	2	16,6
Sınav odaklı eğitim anlayışının değişip disiplinler arası anlayışın benimsenmesi	U1	“Sınav odaklı eğitim anlayışının değişmesi lazım.” (U1)	1	8,3
Okullarda müze ve yaratıcı drama derslerinin olması	U2	“Millî eğitime bağlı okullarda müze eğitimi ve yaratıcı drama dersleri olmalı” (U2)	1	8,3
Müzelerde yapılan yaratıcı drama gibi uygulamaların tanıtılması ve paylaşılması	U4	“Yapılan örnekler paylaşılabilir.” (U4)	1	8,3

Okul ile okul dışı öğrenme mekânları arasında iletişimin artması	U5	“Müzeler ve okullar tek bir bakanlığa bağlı olursa yapılan çalışmalar daha koordineli ilerler.” (U5)	1	8,3
Okul dışı geziler için sosyal bilgiler öğretmenlerinin görevli olması	U7	“Okul yönetimi okul dışı öğrenme gezileri plânlayıp yürütme işini sosyal bilgiler öğretmenine verecek ve zaman ayırmasını sağlayacak. İdealist bir öğretmen bunu canı gönülden yapar.” (U7)	1	8,3
Müzelerde nesnelerin bulunması	U9	“Bence her müzenin bir eğitim salonu olmalı ve bu imitasyonların burada kullanılması çok değerli diye düşünüyorum.” (U9)	1	8,3
Uzmanların bir araya gelerek çözüm önerisinde bulunmaları	U10	“Tüm uzmanlar ile bir araya gelerek bir çözüm üretilebilir kanaatindeyim.” (U10)	1	8,3
Öğretmenlere müzede yaratıcı drama gibi uygulamalar için fırsat verilmesi	U11	“Yaratıcı drama ve müze eğitimi üzerine çalışan öğretmenlerin hem gönüllü hem profesyonel olarak en az her dönemde bir kez uygulama fırsatı verilerek uygulamalar yapılabilir.” U11	1	8,3
Sosyal bilgiler öğretmenliğinin müze ve yaratıcı drama gibi farklı yan dallardan eğitim alıp mezun olabilmeleri	U1	“Sosyal bilgiler öğretmeni adayları öğrenim görürken en az iki yan alandan daha mezun olmalı. Yaratıcı drama olabilir, tarih, Türkçe olabilir, müzede eğitim olabilir” (U1)	1	8,3

Tablo 25’e göre 12 alan uzmanı müzede yaratıcı dramının uygulama süreçlerinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin bulgular şu şekildedir:

12 uzmandan 7’si öğretmen eğitiminin verilmesi ifadesine yer vermiştir (U1, U2 U4, U6, U8, U11, U12), ($f=7$, %58,3). 4 uzman müzelerin eğitim yapmaya uygun mekânlar hâline getirilmesini önermiştir (U2, U3, U6, U9), ($f=4$, %33,3).

4 uzman okul müze arası ulaşım sorunun çözümü önerisinde bulunmuştur (U2, U5, 10, U11), ($f=4$, %33,3). 3 uzman proje tabanlı çalışmaların yapılmasını önermiştir (U1, U2, U11), ($f=3$, %25).

2 uzman müze personelinin eğitimi önerisinde bulunmuştur (U5, U6), ($f=2$, %16,6). 2 uzman ilgili kurumlar arasında protokollerin imzalanması yönünde görüş bildirmiştir (U10, U11), ($f=2$, %16,6). Sunulan diğer öneriler ise şu şekildedir: sınav odaklı eğitim anlayışının değişmesi, disiplinler arası eğitim anlayışının benimsenmesi (U1, $f=1$, %8,3). Okullarda müze ve yaratıcı drama derslerinin olması (U2, $f=1$, %8,3), müzelerde yapılan uygulamaların tanıtım bağlamında paylaşımı (U4, $f=1$, %8,3) yönündedir. Diğer öneriler ise; okul ve okul dışı öğrenme mekânları arasındaki iletişimin artması (U5, $f=1$, %8,3), okul dışı geziler için sosyal bilgiler öğretmenlerinin görevli olması (U7, $f=1$, %8,3), müzelerde gerçek nesnelerin imitasyonlarının bulundurulması yönündedir (U9, $f=1$, %8,3). Son olarak alan uzmanlarının bir araya gelerek konu ile ilgili çözüm önerisinde bulunmaları (U10, $f=1$,

%8,3), öğretmenlere müzede uygulama fırsatının verilmesi (U11, $f=1$, %8,3), sosyal bilgiler öğretmenliği programının farklı yan dal eğitimi vermesi sunulan çözüm önerileri arasındadır (U1, $f=1$, %8,3).

Alan uzmanlarından U1, yapılan sınavların bilişsel odaklı olmasının; müze ve yaratıcı drama gibi eğitimlere zaman kaybı olarak bakılmasına ve dolayısıyla öğretmenlerin de öğretim programına ilişkin konuları yetiştirmek için interaktif yolları daha az tercih etmesine neden olabileceğini ve doğrudan bilişsel bilginin aktarılması ile ilgilenmesine zemin hazırladığını belirtmiştir:

“Eğer sonuçta siz yine doğrudan sınav yapıyorsanız liseye, üniversiteye geçiş yine bilişsel alana odaklı sınavla olacaksa bütün eğitim sistemi yine bilişsel odaklı olacaktır. Ve dolayısıyla duyuşsal dediğimiz alanlar her zaman ihmal edilecektir. Dolayısıyla veliler de sınav odaklı olduğu için bu tür çalışmaları her zaman zaman kaybı olarak görmektedir. Öğretmenler de mevcut müfredatı yetiştirmek için bu tarz etkileşimli yöntemleri kullanmayı en az tercih edecektir ve bilginin doğrudan aktarılması yoluna gideceklerdir.” (U1)

Öğretmen eğitimi konusunda ise sosyal bilgiler bölümünde okuyan öğrencilerin en az iki yan dal bitirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Disiplinler arası eğitime dikkat çekerken proje tabanlı çalışmaların arttırılması gerekliliğini de dile getirmiştir.

“Artık tek bir alanın uzmanı değil de söz gelimi bakın şunu söylüyorum sosyal bilgiler öğretmeni adayları öğrenim görürken en az iki yan alandan daha mezun olmalı. Yaratıcı drama olabilir, tarih, Türkçe olabilir, müzede eğitim olabilir gerekirse dört yılda değil altı yılda mezun olsun. Tek başına bir branş mezunu olmamalı iki yan alan daha yapmalı. Ya da dört yılda mezun olduktan sonra kalan iki yılını o yan alanlarda uzmanlaşmak için meslek hayatına atıldıktan sonra da tamamlayabilsin. Yani böyle bir donanıyla yetişmeli öğretmen. Ve bu disiplinler arası yaklaşımın eğitim sistemleri içerisinde de doğrudan uygulamaya yönelik proje tabanlı çalışmaların daha fazla yapılması gerekiyor yani.” (U1)

U1 aynı zamanda öğretmenlerin branşları ile ilgili eğitim aldıkları alanın disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmasını, söz gelimi müziğin matematik ile, resmin kimya ile ilişkilendirilerek öğretilmesi önerisinde bulunmuştur.

“Tarih, sosyal bilgiler ya da şöyle diyelim matematik sadece matematikçinin müzik sadece müzikçinin işi olmamalı. Her bir alanın birbiriyle ilişkisi var. Müzik dediğimizde işin içine fizik giriyor biz fiziği sadece fizikte öğrendiğimizde hayata uygulayamıyoruz. Matematik dediğimizde soyut düşünce var ama felsefe de düşünse öğretiyor ve o kadar birbirinden kopuk öğretiyoruz ki. Resim dediğimiz şey aynı zamanda kimya değil midir? Boyalar, renkler, kompozisyon... Birbiriyle ilişkili olmayan bir alan var mı? İşte müzeler bunu doğrudan yaşantı odaklı gerçekleştirebilirler yaratıcı drama da bu yaşantıları hayata geçirebilir. Dolayısıyla disiplinler arası yaklaşım bu anlamda çok çok önemli.” (U1)

Yaratıcı drama ve müze eğitimine yönelik derslerin okullarda yer alması gerektiğini belirten U2 müze dersleri için belirli günlerin ayrılmasını ve servislerin ücretsiz olmasını önermiştir. Öğretmen eğitiminin de proje destekli çalışmalar ile yapılması gerektiğini belirtmiştir.

“Okullarda müzede eğitim ve yaratıcı drama dersleri olmalı, okul dışı öğrenme ortamlarına millî eğitim en azından (haftada) yarım gün ayırmalı, okulları müzelere taşıyan servisler ücretsiz olmalı. Öğretmenlere proje kapsamında eğitim verilmeli. Müze çalışmaları kazanım odaklı ve daha yapılandırılmış şekilde plânlanıp uygulanmalı.” (U2)

Müzelerin eğitim yapmaya elverişli ortamlar hâline getirilmesinin; buralarda yapılacak eğitim faaliyetlerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Buna yönelik U3’ün görüşleri şu şekildedir: *“Müzeler biraz daha eğitim amaçlı dizayn edilmeli diye düşünüyorum öğrencilerin meselâ grup çalışmaları için yuvarlak masalarda oturma bilmeleri gibi.” (U3)*

Sosyal bilgiler öğretmenlerine müze ve yaratıcı drama eğitimine yönelik hizmet içi eğitim verilmesi ve müzelerde yapılan uygulama örneklerinin tanıtılması, paylaşılması sunulan bir başka çözüm önerisidir. *“Öğretmen eğitimleri artırılabilir. Tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine bu alanda hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir. Yapılan örnekler paylaşılabilir.” (U4)* Müze personellerinin müzede eğitim ve yaratıcı drama konusunda eğitim almaları gerektiğini belirten U5, özellikle arkeoloji bölümlerinin yaratıcı drama eğitimine çok ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Müze okul arası ulaşımın, belediyelerin sağlayacağı araçlar yoluyla gerçekleştirilebileceğini ve hizmetin ücretsiz olması gerektiğini ifade etmiştir.

“Müzelerde özellikle arkeoloji bölümlerinin yaratıcı drama eğitimine çok ihtiyacı var müzelere atanan kişilerin müze eğitimine ve yaratıcı drama eğitimine tabi tutulması gerekir. Ulaşım sorunu ise belediyeler çözebilir Örneğin belediyeler birkaç aracını bu konu için okullara tahsis edebilir, bu araçlar okulları müzelere götürüp getirmeli ücretsiz olarak belediye Türkiye’de böyle bir hizmet yapmalı.” (U5)

Müze çalışanlarının eğitimi ve müze ortamlarının eğitim uygulamaları için elverişli hâle getirilmesine yönelik bir başka görüş ise şu şekildedir: *“Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri geliştirilmelidir, müze çalışanlarına yönelik eğitim verilebilir. Müzelerin alt yapısı buna hazırlanabilir. Müzede yaratıcı drama etkinliklerinin yapılması için alanlar ayrılmalıdır.”(U6)*

Müzelerin eğitim çalışmaları için kolaylaştırıcı ortamlar olmasına yönelik bir diğer ifade ise: *“Müze sırasında çalışmalarda en büyük sıkıntıyı müzelere gittiğimizde eğitim faaliyetlerini yürütürken mekânlarda yaşıyoruz. Müzelerde çalışma solanları olmalı ve müzedeki nesnelerin imitasyonları bulunmalı. Bence her müzenin bir eğitim salonu olmalı ve bu imitasyonların burada kullanılması çok değerli diye düşünüyorum.” (U9)* şeklindedir. Yalnızca çalışma alanlarının temini değil, bu alanların yanı sıra müze koleksiyonlarının imitasyonlarının da bulunmasına yönelik ihtiyaç dile getirilmiştir. Alan uzmanlarından U7 ise, okul dışı öğrenme plânlamalarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görevi olmasını ve bunun gönüllü olarak yapılmasını önermektedir.

“Okul yönetimi okul dışı öğrenme gezileri plânlayıp yürütme işini sosyal bilgiler öğretmenine verecek ve zaman ayırmasını sağlayacak. İdealist bir öğretmen bunu canı gönülden yapar. Fakat ders dışı zamanı yönetim verse, veli tamam dese de öğretmen ek bir iş olarak görürse, para almıyorum derse sorun başa döner.” (U7)

Okul yönetimi ve veliler müzede eğitim faaliyetlerine olumlu baksa bile öğretmen bu işi para kazanma kaygısı ile yaparsa müze uygulamalarına yönelik sorunların tekrar yaşanabileceğini belirtmiştir. Müzede yaratıcı drama yönetiminin nitelikli şekilde yapılması için öncelikle öğretmenin bu konuda donanımlı olması gerektiğini dile getirmiştir. Buna yönelik: *“Öğretmenin bu yöntemin varlığından haberdar olması ve kullanımına yönelik eğitim alması gerekiyor.”* (U8) ifadelerini kullanmıştır. Alan uzmanlarından U7, kurumlar arası iş birliğinin sağlanmasını ve konu ile ilgili olarak uzmanların bir araya gelerek müze ve yaratıcı drama kapsamındaki sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması gerekliliğini belirtmiştir. *“Bunun çözümü sanırım Eğitim Fakülteleri ile Kültür Müdürlükleri gibi kurumlar arasında uygulamalı çalışmaların yapılacağına dair protokol imzalamak. Diğerleri konusunda ise tüm uzmanlar ile bir araya gelerek bir çözüm üretilebilir kanaatindeyim.”* (U10) Kurumlar arası iş birliğine yönelik bir başka öneri ise şu şekildedir:

“Ankara’da çok fazla müze var. Müzelerle, Turizm Bakanlığı ve MEB arasında protokol imzalanıp bürokratik işlemler kolaylaştırılabilir. Ekonomik anlamda sosyo-ekonomik olarak daha alt seviyedeki okullar için ulaşım için gerekli araçların temin edilmesi, teşvik edilmesi, yaratıcı drama ve müze eğitimi üzerine çalışan öğretmenlerin hem gönüllü hem profesyonel olarak en az her dönemde bir kez uygulama fırsatı verilerek uygulamalar yapılabilir. Bu şekilde nasıl yapılacağına yönelik öğretmenler için bir farkındalık sağlanabilir ve uygulamaların devamı getirilebilir. Bence kurumlar arası projelendirme yapılarak hayata geçirilmeli diye düşünüyorum.” (U11)

İşbirliğinin yanı sıra, müze-okul arası ulaşım araçlarının temin edilmesi, yaratıcı drama ve müze eğitimi üzerine çalışan öğretmenlerin hem gönüllü hem profesyonel olarak uygulama yapması ve proje çalışmalarının yapılması öneriler arasındadır. Alan uzmanlarından U12 *“Müzeyi etkili bir öğrenme ortamı olarak öğretmenlere hissettirmek. Onlara bu konuda eğitimler vermek.”* (U12) Bu ifade öğretmen eğitiminde müzelerin birer öğrenme ortamı olduğuna yönelik farkındalık yaratmak ve konu ile ilgili eğitimlerin verilmesine yönelik çalışmalar için önemli bir bulgudur.

Tablo 25’e ilişkin bulgular incelendiğinde en çok dile getirilen çözüm önerileri; öğretmen eğitimi, ulaşım araçlarının temin edilmesi, proje temelli çalışmalar yapılması yönündedir. Müzede eğitim faaliyetlerinin ve müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanması sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri incelenmiştir. Konu, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında değerlendirilmiş olsa da yaşanan sorunlar ve belirtilen çözüm önerileri tüm müzede eğitim faaliyetlerini ve müzede yapılan uygulamalı çalışmaları ilgilendirmektedir. Sunulan çalışmada bulgulara sosyal bilgiler öğretiminden hareketle ulaşılmış olsa da söz gelimi okul-müze arası ulaşım problemi tüm müzede öğrenme faaliyetlerini ilgilendiren bir konudur. Bu açıdan, ulaşılan veriler sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim, yaratıcı

dramanın okul dışı öğrenme ortamlarında kullanılması ve genel olarak okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı konusunda yaşanan sorunlara ışık tutmakta ve bu sorunlara uzman bakış açısı ile çözüm önerileri sunmaktadır.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Dördüncü alt problemin kapsamını, alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi süreçlerinde müzelerden yararlanma ve yaratıcı drama yöntemini kullanma konusunda hangi kaynaklardan yararlandıkları ve bu kaynaklara ilişkin görüşlerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

5.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Kaynaklar Hakkındaki Görüşlere Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmada alan uzmanlarına yöneltilen “*Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?*” Sorusu doğrultusunda müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemine ilişkin yararlandıkları kaynaklara ve yazarlara örnek vermişlerdir. Bu kaynaklara ilişkin bulgular Tablo 26 ve 27’de yer almaktadır.

Tablo 26

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Çalışmalarda Yararlanılan Yazarlar

Yazarlar	Uzmanlar	Doğrudan Alıntılar	f	%
Ömer Adıgüzel	U1, U4, U6, U7, U8	“Ömer Adıgüzel, <i>Eğitimde Yaratıcı Drama kitabı. Seminer, makale ve dergileri takip ediyorum. Yurtdışında çıkan çeviri kitap ve makaleleri takip ediyorum.</i> ”(U8)	5	41,6
İnci San	U1, U4, U7, U12,	“İnci San ve Çağdaş Drama Derneği yayınları, dergilerini okudum.” (U7)	4	33,3
Hooper Greenhill	U1, U5	“Uluslararası pek çok kaynaktan faydalaniyorum. <i>Türkçede meselâ Hooper-Greenhill'in kitabı</i> ” (U5)	2	16,6
Garden House	U1	“Yaratıcı Düşünme var Garden House'nin, Bekir hoca çevirtmişti o kitabı. Zengin bir literatür oluşmaya başladı.” (U1)	1	8,3
Bahri Ata	U5	“Bahri Ata'nın çevirdiği Yaratıcı Müzeler kitabı. Bu konuda yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri hepsinden yararlanıyorum.” (U5)	1	8,3
Bekir Onur	U1	“Bekir Onur'un kitapları, Ayşe Okvuran'ın, Ömer Adıgüzel'in, Ayşe Çakır İlhan, Hamit Zübeyir Koşay ve İnci San'ın, Kadriye Tezcan Akmeahmet'in kitaplarından yararlanıyorum.” (U1)	1	8,3
Ayşe Okvuran	U1	“... Ayşe Okvuran'ın, Ömer Adıgüzel'in, Ayşe Çakır İlhan, Hamit Zübeyir Koşay ve İnci San'ın, Kadriye Tezcan	1	8,3

		<i>Akmehmet'in kitaplarından yararlanıyorum. Millî Eğitim'in Müze özel sayısı var. Ceren Karadeniz'in yazısı da vardı orada. Onun çalışmalarını da okuyorum</i> " (U1)		
Ayşe Çakır İlhan	U1	<i>"...Ayşe Çakır İlhan, Hamit Zübeyir Koşay ve İnci San'ın, Kadriye Tezcan Akmehmet'in kitaplarından yararlanıyorum. Millî Eğitim'in Müze özel sayısı var. Ceren Karadeniz'in yazısı da vardı orada. Onun çalışmalarını da okuyorum</i> " (U1)	1	8,3
Hamit Zübeyir Koşay	U1	<i>"...Hamit Zübeyir Koşay ve İnci San'ın, Kadriye Tezcan Akmehmet'in kitaplarından yararlanıyorum. Millî Eğitim'in Müze özel sayısı var. Ceren Karadeniz'in yazısı da vardı orada. Onun çalışmalarını da okuyorum</i> " (U1)	1	8,3
Kadriye Tezcan Akmehmet	U1	<i>"...Kadriye Tezcan Akmehmet'in kitaplarından yararlanıyorum. Millî Eğitim'in Müze özel sayısı var. Ceren Karadeniz'in yazısı da vardı orada. Onun çalışmalarını da okuyorum</i> " (U1)	1	8,3
Ceren Karadeniz	U1	<i>"...Millî Eğitim'in Müze özel sayısı var. Ceren Karadeniz'in yazısı da vardı orada. Onun çalışmalarını da okuyorum</i> " (U1)	1	8,3
Ali Öztürk	U6	<i>"A. Öztürk (Eds). (2007) İlköğretimde yaratıcı drama."</i> (U6)	1	8,3
Elif Aladağ	U6	<i>"Aladağ, E. (2015). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama, Ed. M. Safran, Sosyal bilgiler öğretimi."</i> (U6)	1	8,3
Nadire Emel Akhan	U6	<i>"Nadire Emel Akhan (2009). Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması."</i> (U6)	1	8,3
Refik Turan	U6	<i>"R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar"</i> (U6)	1	8,3
Ali Murat Sünbül	U6	<i>"R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar"</i> (U6)	1	8,3
Hakan Akdağ	U6	<i>"R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar"</i> (U6)	1	8,3
Ahmet Şimşek	U6	<i>"A. Şimşek, S. Kaymakçı (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi"</i> (U6)	1	8,3
Selahattin Kaymakçı	U6	<i>"A. Şimşek, S. Kaymakçı (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi"</i> (U6)	1	8,3

Tablo 26 incelendiğinde alan uzmanları eserlerinden yararlandıkları yazarlara örnek verirken Ömer Adıgüzel'e 5 uzman (U1, U4, U6, U7, U8) yer vermiştir ($f=5$, %41,6). İnci San'ın eserlerinden yararlandığını 4 uzman (U1, U4, U7, 12) belirtmiştir ($f=4$, %33,3). Garde House (U1), Hooper Greenhill (U1, U5), Bahri Ata (U5), Bekir Onur (U1), Ayşe Okvuran (U1), Ayşe Çakır İlhan (U1), Hamit Zübeyir Koşay (U1), Kadriye Tezcan Akmehmet (U1) 1 alan uzmanı tarafından yer verilen yazarlardandır ($f=1$, %8,3). Ayrıca Ceren Karadeniz (U1), Ali Öztürk (U6), Emel Akdağ (U6) Nadire Emel Akhan (U6), Ali Murat Sünbül (U6), Hakan Akdağ (U6), Ahmet Şimşek (U6), Selahattin Kaymakçı (U6) 1 alan uzmanı tarafından yer verilen yazarlar arasındadır ($f=1$, %8,3).

Ömer Adıgüzel ve İnci San alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemine ilişkin kaynaklardan yararlanırken en çok ifade edilen yazarlar olmuşlardır. Diğer yazarların her birine 1 alan uzmanı tarafından yer verilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda Ömer Adıgüzel ve İnci San isimli yazarların eserlerinin uzmanlar tarafından

yararlanılan başlıca kaynaklar arasında olduğu yorumu yapılabilmektedir. Söz gelimi uzmanlardan U1 müzede eğitim, yaratıcı drama ve sosyal bilgiler alanlarında 25-30 yıl arası ve U4 ise 10-15 yıl arası bir tecrübeye sahiptir.

Alan uzmanlarının yararlandıkları kaynakların isimleri ve kaynakları yazan/yayımlayan kurumların isimleri Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27

Alan Uzmanlarının Yararlandıkları Kaynaklar ve Yazarlar

Örnek Verilen Kaynaklar	Kaynağın Yazarı / Yayımlayan Kurum	Uzmanlar	f	%
Akademik Yayınlar (Tez, Bildiri, Seminer Kitapları vb.)	İlgili kurumlar	U2, U3, U5, U7, U8, U9, U10	7	58,3
Çağdaş Drama Derneği Bünyesinde Çıkarılan Yayınlar (Yaratıcı Drama Dergisi, Proje kitapları vb.)	Çağdaş Drama Derneği	U2, U7, U9, U10, U11	5	41,6
Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama (Kitap)	İnci San	U1, U4, U7, U12	4	33,3
Eğitimde Yaratıcı Drama (Kitap)	Ömer Adıgüzel	U4, U6, U8	3	33,3
Yaratıcı Drama Dergisi	Çağdaş Drama Derneği	U7, U9, U11	3	25
Millî Eğitim Dergisi-Müze Özel Sayısı	MEB	U1	1	8,3
İlköğretimde Yaratıcı Drama (Kitap)	Ali Öztürk (Editör)	U6	1	8,3
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama (Kitap Bölümü)	Elif Aladağ	U6	1	8,3
Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılması (Kitap Bölümü)	Nadire Emel Akhan	U6	1	8,3
Yaratıcı Düşünme (Kitap)	Garden Hause	U1	1	8,3
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar (Kitap)	Refik Turan, Ali Murat Sünbül, Hakan Akdağ (Editör)	U6	1	8,3
Yaratıcı Müzeler (Yaratıcı Düşünme ve Müzeler Kitabı)	Bahri Ata (Çeviren)	U5	1	8,3
Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi (Kitap Bölümü)	Ahmet Şimşek Selahattin Kaymakçı	U6	1	8,3

Tablo 27’ye göre 7 alan uzmanı (U2, U3, U5, U7, U8, U9, U10) akademik yayınları takip ettiklerini belirterek genel bir ifadeye yer vermişlerdir ($f=7$, 58,3). Çağdaş Drama Derneği bünyesinde çıkarılan yayınlar 5 alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir ($f=5$, %41,6). Yayın ismi olarak İnci San’ın Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama kitabı 4 alan uzmanı (U1, U4, U7, U12) tarafından örnek verilen kaynaklardan olmuştur ($f=4$, %33,3). Ömer Adıgüzel’in Eğitimde Yaratıcı Drama kitabı 3 alan uzmanı tarafından (U4, U6, U8) örnek verilmiştir ($f=3$, %33,3). Çağdaş Drama Derneği’nin yayına hazırladığı Yaratıcı Drama Dergisi de 3 alan uzmanı (U7, U9, U11) tarafından yer verilen kaynaklar arasındadır ($f=3$, %33,3). Millî

Eğitim Dergisi Müze Özel sayısı (U1), Ali Öztürk'e ait İlköğretimde Yaratıcı Drama (U6), Elif Aladağ'a ait Sosyal Bilgiler Öğretimde Yaratıcı Drama (U6), Nadire Emel Akhan'a ait Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılması (U6) isimli kaynaklara 1 alan uzmanı tarafından yer verilmiştir ($f=1$, %8,3). Ayrıca Refik Turan, Ali Murat Sünbül ve Hakan Akdağ'ın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar (U6), Ahmet Şimşek ve Selahattin Kaymakçı'nın Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi (U6), Garden Hause'nin Yaratıcı Düşünme (U1), Bahri Ata'nın Yaratıcı Müzeler (U5) isimli çalışmalarına 1 alan uzmanı ifadelerinde yer vermiştir ($f=1$, %8,3). Yararlanılan diğer akademik kaynaklar ise genel ifadeler ile “seminer ve bildiri kitapları, konu ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri, kitap ve makaleler, çeviri kitap ve makaleler, uygulamalı çalışmalar” şeklinde belirtilmiştir. Söz gelimi “*Bu konuda yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri hepsinden yararlanıyorum.*” (U5) ve “*Konu ile ilgili tez ve makalelerden ve yöntem ile ilgili makalelerden yararlanıyorum.*” (U9) cümleleri bu kapsamda verilen ifadelere örnek oluşturmaktadır.

Tabloya göre alan uzmanları yararlandıkları kaynaklara örnek verirken en çok “akademik yayınlar” ve “Çağdaş Drama Derneği'nin yayınları (dernek bünyesinde çıkarılan yayınlar)” ifadelerini kullanmışlardır. Yayın ismi olarak en çok İnci San'ın Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama kitabına yer verilmiştir. Bu sıralamayı Ömer Adıgüzel'in Eğitimde Yaratıcı Drama kitabı ve Çağdaş Drama Derneği bünyesinde yayımlanan Yaratıcı Drama Dergisi takip etmektedir. Adı geçen diğer kaynakların her biri birer alan uzmanı tarafından yer verilen kaynaklardan olmuştur.

Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi süreçlerinde müzede eğitime ve yaratıcı drama yöntemine yönelik hangi kaynakları kullandıklarına ilişkin görüşleri alındıktan sonra bu mevcut kaynakları yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Araştırmada “*Bu konudaki kaynakları yeterli buluyor musunuz?*” sorusu doğrultusunda uzmanlar sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama konusunda nicelik ve nitelik açısından yeterince kaynak bulunup bulunmadığına ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin bulgular Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Konulu Kaynakların Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşler

Kaynaklara İlişkin Görüşler	Uzmanlar	f	%
Yeterli değil	U2, U3, U4, U6, U8, U9, U10, U11, U12	9	75
Yeterli	U1, U5	2	16,6
Daha iyi olabilir	U7	1	8,3

Tablo 28’e göre 12 uzmandan 9’u kaynakları yeterli bulmadığını belirtmiştir ($f=12$, %75). 2 alan uzmanı yeterli olduğunu belirtmiştir ($f=2$, %16,6). 1 alan uzmanı ise yeterli ya da değil yönünde görüş bildirmek yerine daha iyi olabilir şeklinde bir ifade kullanmıştır ($f=1$, %8,3). Bu bulgulardan hareketle alan uzmanları çoğunlukla sosyal bilgiler dersine ait konuların müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesiyle ilgili kaynakların yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Alan uzmanlarına sosyal bilgiler öğretiminde müze ve yaratıcı drama konulu kaynakların yeterlilik boyutları sorulmuştur. Kaynakların hangi açılardan uygun olup olmadığıyla ilgili görüşlere Tablo 29’da yer verilmiştir.

Tablo 29

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze ve Yaratıcı Drama Yöntemi Konulu Kaynaklara İlişkin Görüşler

Görüşler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Uygulama bilgisinin yetersizliği	U2, U3, U6, U10	“Bu kaynaklar uygulamanın nasıl yapılacağına yönelik çalışmalar olmuyor genellikle” (U10)	4	33,3
Tekrar eden çalışmalar	U9, U10, U11, U12	“Müzede yapılan çalışmalar genelde birbirini tekrar etmeye başladı. Daha nitelikli çalışmalar yapmak gerekir.” (U12)	4	33,3
Ulaşılabilir ve uygulanabilen kaynaklar	U1, U5	“Mesele bu kaynaklara ulaşılması ve bunların uygulanmasıdır.” (U5)	2	16,6
Alan dışındakilerin akademik yayınları	U7, U9	“Kaynaklara baktığımda sosyal bilgiler, yaratıcı drama ve müze konusunda yaratıcı drama eğitimi almamış insanların konu ile ilgili akademik çalışmalar yaptığını görüyorum.” (U9)	2	16,6
Akademik kaynak ihtiyacı	U4, U8	“Eğitim alınsa da akademik boyuta yeterince taşımadığını düşünüyorum.” (U8)	2	16,6
Sosyal bilgiler, müze ve yaratıcı drama konulu kaynak ihtiyacı	U6	“Çünkü üç alanı da (müze eğitim, sosyal bilgiler ve yaratıcı drama) bir arada ele alan bir kaynak yok.” (U6)	1	8,3

Tablo 29’da sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden ve yaratıcı drama yönteminden faydalanma konusunda kullanılan kaynaklara ilişkin bulgular yer almaktadır. 12 alan uzmanından 4’ü mevcut kaynakların birbirini tekrar ettiğini ($f=4$, %33,3) belirtmiştir. 4 alan uzmanı (U2, U3, U6, U10) kaynaklarda uygulamaya yönelik yeterince bilginin yer almadığını belirtmiştir ($f=3$, %33,3). 2 alan uzmanı (U1, U5) ise bu kaynakların tanınmasının ve uygulanmasının önemli olduğunu belirtmiştir ($f=2$, 16,6). Alan eğitimi almayan insanların konu ile ilgili akademik çalışma yapması 2 alan uzmanı (U7, U9) tarafından ifade edilmiştir. Yeterince akademik çalışma olmadığını 2 uzman ifade etmiştir ($f=2$, %16,6). 1 alan uzmanı (U6) ise üç alanı da (müze eğitim, sosyal bilgiler ve yaratıcı drama) bir arada ele alan bir kaynağın olmadığını belirtmiştir ($f=1$, %8,3).

Uzmanlarının en çok uygulamaya yönelik yeterince bilgiye yer verilmediği çalışmaların birbirini tekrar ettiği yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Bu ifadeler sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama hakkında uygulama bilgilerinin yer aldığı çalışmaların hazırlanmasına dikkat çekmesi bakımından önemlidir. Tablo 29’a göre bulgular, sosyal bilgilerle sınırlı olmayıp müzede yaratıcı drama konulu çalışmalarda da uygulama bilgisinde duyulan ihtiyacı gündeme getirmektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi sürecinde müzelerin ve müzelerde yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanımı ile ilgili yararlanılan kaynaklar hakkında görüş alındıktan sonra bu kaynakların nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi için neler yapılabileceğine yönelik öneriler için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda ulaşılan bulgular Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 30

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemi Konulu Kaynakların Niteliğinin ve Niceliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Öneriler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Uygulama bilgilerinin arttırılması	U1, U2, U3, U6, U10	“Müze eğitiminin yaratıcı drama etkinlikleri ile bağdaştıran etkinlik kitapları yer almalı meselâ Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni yaratıcı drama yöntemi ile nasıl gezebiliriz sorusuna yönelik etkinliklerin yer aldığı bir kitap” (U3)	5	41,6
Ulusal alan yazının geliştirilmesi	U5, U7	“Her şeye rağmen tabi ki yabancı kaynakların çevrilip Türkçeye kazandırılması da gerekiyor.” (U5)	2	16,6
Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde müze dersleri olması	U1	“Teorik bilgi oldukça fazla ancak özellikle öğretmenleri doğrudan yararlanabilmeleri için sosyal bilgiler dersinin kazanımları ile ilişkili etkinlik örneklerinin sayıca arttırılması gerekir.” (U6)	1	8,3
Çalışmaların kuramsal	U4	“Bence kuramsal sorgulamalarının sorgulamaları iyi yapılan kaynaklar çıkarılmalı öğretilmeli etkinlik odaklı	1	8,3

sorgulamalarının iyi yapılması		<i>değil plân odaklı değil bu sürecin mantığını ve felsefesini anlatan kaynaklar üretilmeli ki onu okuyan eğitimciler kendi derslerine bunu transfer edebilsin.” (U4)</i>		
Uzman kontrollü çalışmalar	U11	<i>“Nicelik açısından arttırılmalı (kaynaklar) ama nitelikli çalışmalar yapılması gerekiyor. Bu konuda uzman desteğinin çok etkili bir şekilde verilmesi gerekiyor. Benim önerim yapılacak çalışmalarda alan uzmanlarıyla onların kontrolünde yapılması.” (U11)</i>	1	8,3
Akademisyenlerin müze ve yaratıcı drama eğitimi	U8	<i>“Akademisyenler müze ve yaratıcı drama eğitimi almalı.” (U8)</i>	1	8,3
Üç alanı da (sosyal bilgiler, yaratıcı drama, müze) birleştiren çalışmalar yapılması	U6	<i>“Sosyal bilgiler, müze eğitimi ve yaratıcı drama alanlarını bir kitapta birleştirebilecek yayınların arttırılması gerekiyor. Yaratıcı drama ve müze eğitimi ile ilgilenen sosyal bilgiler alan uzmanlarının müstakil (sosyal bilgiler + müze eğitimi + yaratıcı drama) yayınlar hazırlamaları gerekiyor.” (U6)</i>	1	8,3

Tablo 30’a göre alan uzmanları, yararlandıkları kaynakların nitelik ve niceliklerinin geliştirilmesi açısından görüşlerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda 12 alan uzmanından 5’i uygulama bilgilerinin yer aldığı çalışmaların arttırılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir ($f=5$, %41,6). Alan uzmanlarından 2’si ulusal alan yazının geliştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir ($f=2$, %16,6). Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde müze derslerinin açılması, çalışmaların kuramsal sorgulamalarının iyi yapılması, uzman kontrollü çalışmaların yapılması, akademisyenlerin müze ve yaratıcı drama eğitimleri alması önerilerinin her biri 1 alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir ($f=1$, %8,3). 1 alan uzmanı ise sosyal bilgiler, müzede eğitim ve yaratıcı dramayı birlikte ele alan çalışmaların yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir ($f=1$, %8,6).

Alan uzmanlarının en çok etkinlik bilgilerinin yer alması gerektiği konusunda görüş bildirilmesi, müzede yaratıcı drama süreçlerine yönelik hazırlanacak çalışmalar açısından önemli bir bulgudur. Etkinlik bilgilerine yer verilmesinin, müzede eğitim ve yaratıcı drama yönteminin uygulama aşamalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Müzede eğitim ve yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yeterince ilişkili şekilde yer alıp almama durumu alan uzmanlarına sorulmuştur. İlgili görüşler Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31

2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Müzede Yaratıcı Drama

Görüşler	Uzmanlar	f	%
Yeterince ilişkili	-	-	-
Yeterince ilişkili değil	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	12	100

Tabloya göre, görüşü alınan 12 alan uzmanının tümü Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi ilişkilendirmesini yeterli bulmamaktadır ($f=12$, %100). Bu doğrultuda uzmanlara “Yeterli bulmuyorsanız nedeni nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin bulgular şu şekildedir: “2005 sosyal bilgiler programında bu ilişkiler kuruldu. Sonra İrfan Erdoğan geldi o dönemde dersleri müze eğitimi ile ilişkilendiren bir program çıktı. Ama daha sonra program değişti. Ve sonra bu ilişkilendirmeler dağıldı. İlişkilendirme yapılmamış.” (U1) Alan uzmanı U1, bu ilişkilendirmenin 2005 programında yer aldığını ancak değişen programla birlikte bunun ortadan kalktığını belirtmiştir. “Programa baktığımızda yaratıcı drama kavramı yer almıyor. Müzede eğitime yönelik birkaç açıklama yer almış sadece. Ancak biz ilişkilendirerek programı müzede yaratıcı dramayla ilişkilendirerek işleyebiliriz.” (U2) Alan uzmanı programda yaratıcı drama kavramının yer almadığını ve müzede eğitime yönelik birkaç açıklama olduğunu belirtmiştir. Bu ilişkilendirme yapılmasa ve programda yaratıcı drama kavramı yer almasa bile derslerin müzede yaratıcı drama ile ilişkilendirerek yapılabileceğini belirtmiştir. “Yeterince ilişkilendirilmemiş çünkü programda buna yönelik açıklama ve etkinliklerin yer aldığını görmüyorum. Eski sosyal bilgiler öğretim programında vardı.” (U3) Bu ifadeler programdaki değişikliğin müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi açısından olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Yine alan uzmanlarından U4 “Çünkü programda yeterince yer almadığını görüyorum.” ve “Çünkü programda yeterince yer almıyor.” (U8) ifadeleri ile bu görüşleri desteklemektedir. Alan uzmanlarından U5 programda bu ilişkilendirmenin yapılmadığını belirtirken bu alanda çalışan uzmanların işin eğitim kısmında da yer alması gerekliliğinin önemini belirtmiştir.

“Ben sanıyorum Türkiye’de bu alanda çalışan uzmanların işin eğitim kısmında uzmanlığının daha az olduğunu tahmin ediyorum, çok doğru bir bilgi değil bu, tahmin ediyorum. Dolayısıyla işin içine eğitim girdiği zaman da dışarıya açık ve etkileşimli, yapmaya yaşamaya dayalı yaratıcı drama gibi pek çok teknik ya da yöneme ve müze gibi kavrama sınıf dışında çalışma alanlarına yakın olmaları gerekiyor ki bu tür çalışmalar yapabilsin, etkili olabilsin.” (U5)

2018-2019 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yaratıcı dramanın yer almayışına ilişkin şu ifadeler kullanılmıştır: “Programda yaratıcı dramaya ilişkin bir açıklama yer almamaktadır. 2005 programında programın açıklamalar kısmında şu etkinlik, şu kazanım, şu konu şeklinde açıklanmıştı ancak yeni programda böyle bir açıklama yok.” (U6)

2005 öğretim programında etkinlik, kazanım ve konularla detaylı olarak açıklamaların yer aldığı ancak yeni programda bu çalışmanın yapılmadığı belirtilen görüşler arasındadır. Program bu açıdan yetersiz bulunsa da uygulama açısından bunun öneminin fark edildiği ve özel okullarda daha çok uygulandığını açıklanmaktadır: *“Yeni bir uyanış var. Özel okullar bu işe daha sıcak bakıyor. Akademisyenler açısından daha fazla şeyler yapılabilir. İlişkilendirme tam diyemem.”* (U7) Öğretim programında müzede eğitim ile ilgili ilişkilendirmelerin yer aldığına ancak yaratıcı dramaya hiç yer verilmediğine ilişkin bir diğer ifade ise: *“Programda müze eğitimi ilişkilendiriliyor ama müzede yaratıcı drama kesinlikle ilişkilendirilmemiş. Sadece yaratıcı drama genel yöntem ve teknikler olarak ele alınıyor programın başında. Ama müze eğitimi ilişkilendirilmiş.”* (U9) şeklinde belirtilmiştir. Programın yaratıcı drama ve müzede eğitime yönelik bilgisi olmayan öğretmenler için yol gösterici olmadığı ve bu yönüyle yeterli bulunmadığı da belirtilen görüşler arasındadır. Alan uzmanlarında U12’nin ifadeleri şu şekildedir: *“Bu konularda (yaratıcı drama, müzede eğitim) eğitimi olmayan öğretmenlere bir yol sunmuyor. Bu yanıyla iyi bir biçimde ilişkilendirmediğini düşünüyorum.”* (U12) Program, öğretmenin dersi nasıl işlemesi gerektiğine ilişkin açıklayıcı bilgilerin yer almaması ve kazanımların altında yer alan açıklamaların da işlevsel olmadığı yönünden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme: *“Yeterli bulmuyorum çünkü zaten öğretmenin hangi yöntemle işlemesi gerektiğine dair herhangi bir açıklama bulunmuyor. Kazanımların altında yer alan açıklamalar ise bu anlamda işlevsel değil.”* (U10) şeklindedir. Öğretim programı yaratıcı dramaya yer verilmemesi, müzede eğitim açısından az sayıda açıklama içermesi ve yaratıcı drama-müze açısından ilişkilendirme yapılmaması açısından eleştirilmiş olsa da öğretmenler bu ilişkiyi kurarak ders işleyebilirler. Program yol gösterici bulunmasa da uygulanacak yöntem ve teknikler bakımından, konuları nasıl ne şekilde ilişkilendireceği bakımından öğretmeni özgür bıraktığı şeklinde bir yorum da yapılabilir. Buna yönelik alan uzmanlarından U11’in görüşü şu şekildedir: *“Şimdiki programlarda bu ilişkilendirme net bir şekilde yok ama öğretmenlerin kendi yaratıcılıklarını katarak yapabilecekleri çok şey var.”* (U11)

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Beşinci alt problemin kapsamını, *“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Öğretmen Yeterliliğine Yönelik Görüşler”* oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede eğitim süreçlerinde ve bu süreçte yaratıcı drama yönteminin kullanılması konusundaki yeterliliklerinin uzmanlar tarafından nasıl gözlemlendiğine, yeterli bulunup bulunmadığına ve nedenlerine yönelik sorular hazırlanmış ve görüş alınmıştır.

5.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Öğretmen Yeterliliğine Yönelik Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde alan uzmanlarının gözlem ve deneyimlerden hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede yaratıcı drama yöntemi konusunda yeterliliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğretmenlerin yeterli bulunma ya da bulunmama nedenlerine yer verilmiş olup, uzmanların konuya ilişkin öğretmen donanımının artırılmasıyla ilgili görüşlerine de başvurulmuştur.

Araştırma kapsamında “*Sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede eğitim uygulamaları açısından yeterli buluyor musunuz?*” sorusu uzmanlara yöneltilmiştir. Görüşlere ilişkin bulgular Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamaları Açısından Yeterli Bulunma Nedenleri

Görüşler	Uzmanlar	f	%
Yeterli bulmuyorum	U2, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U12	9	75
Eğitim almışsa yeterli, almamışsa yeterli değil	U1, U3	2	16,6
Yeterli buluyorum	U11	1	8,3

Alan uzmanları gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında öğretmenleri müzede eğitim uygulamaları yapma konusunda yeterli bulup bulmadıkları konusunda görüş bildirmişlerdir. 9 uzman, yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir ($f=9$, %75). 2 uzman, eğitim almışsa yeterlidir, almamışsa yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir ($f=2$, %16,6). 1 uzman ise yeterli bulunduğunu belirtmiştir ($f=1$, %8,3).

Bulgulara göre çoğunlukla sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede uygulama yapma konusunda yetersiz görüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgularla ilişkili olarak uzmanların yeterli bulup bulmama nedenleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda alan uzmanlarına “*Yeterli olduğunu düşünüyorsanız nedeni nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Alan uzmanlarından U11 yaptığı gözlemlerden yola çıkarak yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Bunu açıklarken de alanında uzman insanları gözlemlediğini ve Ankara Üniversitesi’ndeki öğretmenlerin yine alanında uzman hocalardan eğitim alması nedeniyle uygulama açısından yeterli bulunduğunu belirtmiştir.

“Benim gözlem yaptığım kişiler alanında uzman kişiler olduğundan gözlem yaptığım kişiler için yeterli olduğunu düşünüyorum. Her üniversitede bu eğitimin ne şekilde yapıldığını ayrı ayrı bilmediğim için net bir şey söylemiyorum. Ancak Ankara Üniversitesi için yeterli buluyorum yetişen öğretmenleri. Çünkü Ömer Adıgüzel, Ayşe Okvuran gibi alanında uzman hocalarımız var.” (U11)

Sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede uygulama yapma açısından yeterli bulmayan uzmanlara “Yeterli olmadığını düşünüyorsanız nedeni nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda alınan görüşler Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamalarında Yetersiz Bulunma Nedenleri

Nedenler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Öğretmen eğitiminin yetersiz oluşu	U4, U5, U6, U8, U9, U10	“Fakültede alınan eğitimle sınırlıdır ve yeterli değildir.” (U4) “Sosyal öğretmenlerini müzede eğitim konusunda yeterli bulmuyorum. Gerekçem şudur, Eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler lisans programlarında müze eğitimi seçmeli ders olarak okutuluyor, dolayısı ile her üniversitenin lisans programında yer almıyor. Sadece birkaç eğitim fakültesinde o da son birkaç yıldır yer alıyor. 2007 öncesi seçmeli olarak da yer almıyordu. Dolayısı ile bu dersi çok az sayıda sosyal bilgiler öğretmenin aldığını söylemek mümkündür. Buradan hareketle de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterli olmadığını söyleyebilirim.” (U5)	6	50
Öğretmen ilgisizliği	U2	“...Ben çalıştığım okulda 10 yıldır çalışıyorum. Bazı öğretmen arkadaşlarım Ankara’da yaşadığı hâlde ilk kez benimle birlikte Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne girdi. Müzeye gitmek ve orada sıralı hâlde gezip çıkmak bile başarı olarak görülebiliyor.” (U2)	1	8,3
Müzede eğitime ayrılan zamanın az oluşu	U7	“İdealist öğretmenler, özel okullar bu konuda bir şeyler yapma azminde. Ama yeterli değil bunlar. Yılda bir iki gezi, belki müze bile değil. Müze eğitimi için, değer verme, sevdirmeye aidiyetlik bu kadar az eğitimle sağlanamaz.” (U7)	1	8,3
Bürokratik işlemlerin zorluğu	U12	“Öncelikle okul idarelerinin müzelere giderken izin konusunda sıkıntı çıkarmaları söylenebilir. Uygulama yapılacak konuyla ilgili nitelikli ve kazanıma ulaşabilecek etkili bir plân yapılması olarak söylenebilir.” (U12)	1	8,3
Birbirini tekrar eden çalışmalar	U12	“Müzede yapılan çalışmalar genelde birbirini tekrar etmeye başladı.” (U12)	1	8,3
Öğretim programının yeterince müzede yaratıcı drama çalışmalarıyla ilişkilendirilmemesi	U12	“Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bu konularda (müzede eğitim ve yaratıcı drama) eğitimi olmayan öğretmenlere bir yol sunmuyor. Bu yanı sıra iyi bir biçimde ilişkilendirmediğini düşünüyorum.” (U12)	1	8,3

Tabloda alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede eğitim uygulamaları yapma açısından yeterli bulmama nedenlerine yer verilmiştir. Buna yönelik toplam 12 uzmandan 6'sının “öğretmen eğitiminin yetersizliği” konusunda görüş bildirildiği görülmektedir. ($f=6$, %60). Diğer görüşler; müzede eğitime ayrılan zamanın az olması (U7), Bürokratik işlemlerin zorluğu, birbirini tekrar eden müzede eğitim çalışmaları, öğretim programının müze ve yaratıcı drama çalışmalarıyla yeterince ilişkilendirilmemiş oluşu 1 alan uzmanı tarafından (U12) ifade edilen nedenlerdir ($f=1$, 8,3). Öğretmen eğitiminin yetersizliği konusu açıklanırken; öğretmenlerin müzede eğitimi yeterince tanımaması, yalnızca programda gördüklerine yönelik izlenimler, fakültede verilen derslerin yetersiz olması, çok az sayıda öğretmenin müze eğitimi alması gibi farklı açılardan dile getirilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

“Müzede eğitimi ve yaratıcı dramayı yeterince tanıdıklarını düşünmüyorum.” (U8)

“Çok fazla öğretmenin müzede eğitimi sadece programda gördüğünü düşünüyorum alanı bilmediklerini düşünüyorum.” (U9)

“Etkili ve yeterli bir eğitim almadıkları için yeterli olmadıklarını düşünüyorum.” (U10)

“Fakültede alınan eğitimle sınırlıdır ve yeterli değildir.” (U4)

“... Dolayısı ile bu dersi çok az sayıda sosyal bilgiler öğretmenin aldığını söylemek mümkündür. Buradan hareketle de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterli olmadığını söyleyebilirim.” U6

12 alan uzmanından 9'u sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede uygulama yapma açısından yetersiz bulmuştur. 6 uzman bunun nedenini açıklarken, öğretmenlerin müzede eğitim konusunda yeterli eğitim almadığı yönünde görüş bildirmiştir. Ulaşılan bulgulara göre hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler müzede eğitim açısından, uzmanlar tarafından tatmin edici olmadığı yorumu yapılabilir.

Alan uzmanlarının müzede eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri “yaratıcı drama yönteminin” kullanımı boyutuyla da incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “müzede yaratıcı drama yöntemini uygulamaları” açısından yeterli bulunup bulunmadıkları ve nedenleri üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda hazırlanan sorular şu şekildedir:

- “Öğretmenleri sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemini uygulama konusunda yeterli buluyor musunuz?
- Yeterli olduğunu düşünüyorsanız nedeni nedir?
- Yeterli olmadığını düşünüyorsanız nedeni nedir?”

Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik öğretmen yeterliliğine ilişkin görüşler Tablo 34'te yer almaktadır.

Tablo 34

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulama Konusundaki Yeterliliklerine İlişkin Görüşler

Görüşler	Uzmanlar	f	%
Yeterli bulmuyorum	U1, U2, U4, U6, U7, U8, U10, U12	8	66,6
Eğitim almışsa yeterli, almamışsa yeterli değil	U1, U3, U9	3	25
Yeterli buluyorum	U11	1	8,3
Net bir cevap veremem	U5	1	8,3

Tablo 34’e göre sosyal bilgiler dersine ilişkin konuların müzede yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi konusunda uzman görüşleri incelenmiştir. Alan uzmanları gözlem ve deneyimlerini paylaşmışlardır. 12 uzmandan 8’i bu konuda öğretmenleri yeterli bulmamaktadır ($f=8$, %66,6). 3 uzman, yeterli olunması için eğitim alınması gerekir ve eğitim almışsa yeterlidir şeklinde görüş bildirmiştir ($f=3$, %25). 1 alan uzmanı ise gözlemlerinden hareketle yeterli bulduğunu belirtmiştir ($f=1$, %8,3).

Tablo 34’te ulaşılan bulguların Tablo 33’te bir önceki soruda “*müzede eğitim uygulamaları açısından yeterli bulmuyorum*” ifadelerinin bulguları ile yakın olduğu görülmektedir ($f=9$, %75). Alan uzmanları sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede eğitim ve müzede yaratıcı drama yöntemi açısından yeterli bulmamaktadırlar.

Uzmanlara verdikleri yanıtların nedenleri sorulmuştur. Bu kapsamda: “*Yeterli olduğunu düşünüyorsanız nedeni nedir? , Yeterli olmadığını düşünüyorsanız nedeni nedir?*” soruları yöneltilmiştir. Ulaşılan Bulgular Tablo 35’te yer almaktadır.

Tablo 35

Müze Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Öğretmen Yeterliliğine İlişkin Görüşler

Örnek İfadeler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Öğretmen eğitiminin yetersiz oluşu	U1, U3, U4, U7, U8, U10	“Yaratıcı Drama dersi 2006 programında geldi. Hizmet içinde pek çok öğretmen bu eğitimi almadı. Şuan müzede yaratıcı drama yapın diyemeyiz.” (U7)	6	50
Eğitim almışsa yeterli, almamışsa yetersiz	U1, U3, U9	“Ben eğitim alınmamışsa öğretmenlerin bu konuda yeterli olmadığını söyleyebilirim.” (U9)	3	25
Millî Eğitimin görevlendirme yapmaması	U2	“Meselâ Millî Eğitim’in şu son gönüllü öğretmen çalışması. Gönüllük üzerinden gitmez bu işler. Nereye kadar gönüllü götürülebilirsiniz? Artık millî eğitim bunun programını yapıp öğretmenini belirleyip bunu resmi olarak yapmalı. Şu an ben Ankara çapında ve kendi okulunda yapacağım gönüllü müzede öğrenme çalışması beni çok mutlu ediyor. Umarım beşinci altıncısı da gelir.” (U2)	1	8,3
Öğretmen ilgisizliği	U2	“Öğretmenler de ilgisiz davranabiliyor ilgisi olan bir şekilde ulaşıyor ve eğitim alıyor.” (U2)	1	8,3
Bürokratik işlemlerin zorluğu	U12	“Öncelikle okul idarelerinin müzelere giderken izin konusunda sıkıntı çıkarmaları söylenebilir.” (U12)	1	8,3
Öğretim programının yol gösterici olmaması	U12	“(Öğretim Programı) bu konularda (müzede eğitim ve yaratıcı drama) eğitimi olmayan öğretmenlere bir yol sunmuyor. Bularıyla iyi bir biçimde ilişkilendirmediğini düşünüyorum.” (U12)	1	8,3
Birbirini tekrar eden müze çalışmaları	U12	“Müzede yapılan çalışmalar genelde birbirini tekrar etmeye başladı. Daha nitelikli çalışmalar yapmak gerekir.” (U12)	1	8,3
Gezi plânlarının nitelikli hazırlanmayışı	U12	“Uygulama yapılacak konuyla ilgili nitelikli ve kazanıma ulaşabilecek etkili bir plân yapılmaması olarak söylenebilir.” (U12)	1	8,3
Böyle bir çalışmam yok	U5	“Böyle bir araştırmam yok ama okuduğum çalışmalardan görebiliyorum umutlu bakıyorum konuya. İstanbul, Ankara, İzmir gibi yerlerde çok fazla çalışma olduğunu görüyorum ama Ağrı’da, Hakkâri’de görmek Lâzım. Bu nedenle yeterli demek doğru değil.” (U5)	1	8,3
Gözlem yaptığım insanlar alanında uzmandı	U11	“Benim gözlem yaptığım kişiler alanında uzman kişiler olduğundan gözlem yaptığım kişiler için yeterli olduğunu düşünüyorum. Her üniversitede bu eğitimin ne şekilde yapıldığını ayrı ayrı bilmediğim için net bir şey söylemiyorum. Ancak Ankara Üniversitesi için yeterli buluyorum yetişen öğretmenleri. Çünkü Ömer Adıgüzel, Ayşe Okvuran gibi alanında uzman hocalarımız var.” (U11)	1	8,3

Tablo 35’e göre uzmanlar öğretmenleri yeterli bulmama nedenlerini öğretmen eğitiminin yetersizliği ile açıklamıştır ($f=6$, %50). Öğretmen ilgisizliği ve müze uygulamalarının MEB tarafından görevlendirme yoluyla yapılmaması (U2) 1 alan uzmanı tarafından belirtilmiştir ($f=1$, %8,3). 3 alan uzmanı (U1, U3, U9) eğitim almışsa yeterli almamışsa yetersiz olduğu yorumunu yapmıştır ($f=3$, %25). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın müzede yaratıcı drama uygulamaları için yol gösterici olmayışı, gezi plânlarının nitelikli hazırlanmayışı, birbirini tekrar eden müzede öğrenme çalışmaları 1 alan uzmanı (U12) tarafından belirtilen nedenlerdendir ($f=1$, %8,3). 1 alan uzmanı konu ile ilgili gözlem

yapmadığını ve bu nedenle net bir cevap veremeyeceğini belirtmiştir ($f=1$, %8,3). ($f=1$, %8,3). 1 alan uzmanı (U11) ise gözlem yaptığı uygulayıcıların alan uzmanları olduğunu ve bu nedenle yeterli bulduğunu belirtmiştir ($f=1$, %8,3).

12 uzman içerisinde, öğretmenleri müzede yaratıcı drama uygulamaları yapma konusunda 1 uzman yeterli bulmuştur ($f=1$, %8,3). Bunun nedenini ise şu şekilde açıklamaktadır:

“Benim gözlem yaptığım kişiler alanında uzman kişiler olduğundan gözlem yaptığım kişiler için yeterli olduğunu düşünüyorum. Her üniversitede bu eğitimin ne şekilde yapıldığını ayrı ayrı bilmediğim için net bir şey söylemiyorum. Ancak Ankara Üniversitesi için yeterli buluyorum yetişen öğretmenleri. Çünkü Ömer Adıgüzel, Ayşe Okvuran gibi alanında uzman hocalarımız var.” (U11)

U11’in uygulama konusunda gözlemlediği insanlar zaten alanında uzmandır ve fakültede yine uzman hocalar tarafından müze ve yaratıcı drama eğitimi verilmektedir. Uygulama yapmak iyi bir eğitimle yakından ilişkili olduğu için bu anlamda eğitim alan öğretmenlerin de yeterli olabileceği yönünde görüş bildirmiştir. Müzede yaratıcı drama uygulamaları yapma konusunda 3 uzman (U1, U3, U9) “eğitim almışsa yeterlidir” ifadesini kullanarak görüş bildirmiştir ($f=3$, %25). Tablo 35 incelendiğinde yeterli bulmayan uzmanların çoğunluğu da gerekçe olarak, öğretmen eğitimini gösterdiğinden müzede yaratıcı drama uygulamaları konusunda “öğretmen eğitiminin” ön plânda olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Alan uzmanları gözlem ve deneyimlerinden hareketle; sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılması konusunda öğretmenlere yönelik izlenimlerini paylaşmışlardır. Öğretmenlerin bu konuda yetersiz bulunmama nedeni olarak hizmet öncesi ve hizmet içinde alınan eğitimlerin yetersiz oluşu uzmanların çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. MEB’in müze eğitimi kapsamında öğretmen eğitimi ile ilgili uzmanları görevlendirmemesi, bürokratik işlemlerin zorluğu, müze plânlarının nitelikli olmayışı ve müze etkinliklerinin birbirini tekrar etmesi gösterilen diğer nedenler arasındadır. Ulaşılan bu bulgular müze eğitimi alanında 10 yıl ve daha fazla sürede çalışmış uzmanların öğretmenleri müzede eğitim konusunda yetersiz görmeleri bakımından önemlidir. Uzmanlardan U5’in müzede eğitim konusunda çalışma tecrübesi 20-25 yıl arasındadır ve müzede eğitim konusundaki gözlem ve deneyimleri sonucunda öğretmenlerin bu konuda yetersiz olduğunu düşünmesi ilgili alan için önemli bir bulgudur.

Alan uzmanlarının, öğretmen eğitiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılması konusunda yapılabilecek çalışmalarla ilgili görüşleri alınmıştır. Bu konu sosyal bilgiler öğretimi bağlamında sorulmuş ve yanıtlanmış olsa da genel olarak her branştan öğretmen

eğitimini, müzede eğitimi ve yaratıcı drama eğitimini de kapsamaktadır. Uzmanların konu ile ilgili öğretmen eğitimine yönelik önerilerine Tablo 36’da yer verilmiştir.

Tablo 36

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemiyle Öğretmen Eğitiminde Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Görüşler

Örnek ifadeler	Uzmanlar	Doğrudan Alıntı	f	%
Hizmet içi eğitim	U1, U2, U3, U4, U6, U8, U9, U10, U11	“Mutlaka bölge bölge ilçe millî eğitimlerdeki öğretmenler davet edilip müzede eğitimler yapılmalı, uygulama yapılmalı, ders plânları yazılmalı.”(U8)	9	75
Fakültelerde müze ve yaratıcı drama eğitimi	U1, U4, U5, U7, U10	“Hizmet öncesinde muhakkak yaratıcı drama, müze eğitimi dersleri konulmalı.” (U1) “Ütopik demezsen, her dönem 2 kredilik bir ders olmalı derim. Ya da 1. ve 2. sınıfta öğretmen adayı görmeli. Önce yaratıcı drama eğitimi almalı, sonra alanı ile ilişkilendirmeyi görmeli sonra da dış mekân gezilerinde kullanmayı görmeli. Ama öğretmenler hem bilmiyor, hem zaman kaybı görüyor. Bende öğretmenlerle bir görüşme yaptım bu konuda. Çok yetersizler...” (U7)	5	41,6
Proje çalışmaları	U1, U4, U8	“...Mezunlar için; TÜBİTAK projelerinde hizmet içi eğitim alabilir.” (U1)	3	25
İlgili kurumların iş birliği	U2, U9	“Çağdaş Drama Derneği gibi yerlerle Millî Eğitim, uygulamalı eğitimler için koordineli çalışabilir.” (U2)	2	16,6
Okullarla müzede yaratıcı drama uygulamaları	U8, U10	“Mutlaka bölge bölge ilçe millî eğitimlerdeki öğretmenler davet edilip müzede eğitimler yapılmalı, uygulama yapılmalı, ders plânları yazılmalı. Sonrasında da çocukları müzeye götürmeleri teşvik edilmeli ve konuyla ilgili proje çalışmaları yapılmalı.” (U8)	2	16,6
İletişim/tanıtım ağının genişletilmesi	U9, U10	“...Bu nedenle sanırım gönüllü çalışıp müzede yapılan yaratıcı drama çalışmalarının faydalarının neler olduğunu anlatmak, göstermek gerekiyor.” (U10)	2	16,6
Aile eğitimi	U3, U9	“Müze eğitimi ve yaratıcı dramaya yönelik eğitimler verilmeli, hem hizmet içi eğitimler hem de ailelerin alabileceği eğitimler ve kurslar bilgilendirme amaçlı verilmeli.” (U3)	2	16,6
Uygulamaların teşvik edilmesi	U8, U11	“(Öğretmenlerin eğitim sonrasında) ...Çocukları müzeye götürmeleri teşvik edilmeli ve konuyla ilgili proje çalışmaları yapılmalı.” (U8)	2	16,6
Uzman kontrollü çalışmalar	U11	“Öğretmenlere teorik ve uygulamalı eğitimlerin verilmesi ve uzmanlar tarafından bu uygulamalarına etkili bir şekilde yapılıp yapılmadığına ilişkin dönütler verilmesi gerekir.” (U11)	1	8,3
Seminer ve kongrelerin düzenlenmesi	U12	“Seminer, kongre eğitimleri verilebilir.” (U12)	1	8,3
Bürokratik işlemlerin arttırılması	U11	“Bürokratik işlemler gibi konular kolaylaştırmalı ve öğretmenler müzede yaratıcı drama yöntemini uygulama konusunda teşvik edilmeli.” (U11)	1	8,3

Tablo 36'ya göre, 12 uzmandan 9'u müze ve yaratıcı drama eğitimine yönelik hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmiştir (U1, U2, U3, U4, U6, U8, U9, U10, U11), ($f=9$, %75). Hizmet öncesinde fakültelerde yaratıcı drama ve müze eğitimine yönelik çalışmalar yapılması önerisine 5 uzman yer vermiştir (U1, U4, U5, U7, U10), ($f=5$, %41,6). 3 uzman proje çalışmalarına yer verilmesine yönelik öneride bulunmuştur (U1, U4, U8), ($f=3$, %25). Çağdaş Drama Derneği gibi sivil toplum kuruluşları ile MEB'in iş birliği içinde olmasına 2 uzman yer vermiştir (U2, U9), ($f=2$, %16,6). 2 uzman ailelerin de dâhil edildiği müze ve yaratıcı drama eğitimlerinin yapılmasına yönelik öneride bulunmuştur (U3, U9), ($f=2$, %16,6).

Çocukların da dâhil olduğu okul gruplarıyla müzede uygulamalı çalışmaları 2 alan uzmanı (U8, U10) önermiştir ($f=2$, %16,6). İletişim/tanıtım ağının genişletilmesi gerektiğini 2 uzman (U9, U10) belirtmiştir ($f=2$, %16,6). 2 alan uzmanı (U3, U9) ailelerin de katılabileceği uygulamalı eğitimler verilmesini gerektiğini belirtmiştir ($f=2$, %16,6). Müzede yaratıcı drama uygulamalarının teşvik edilmesi önerisine 2 alan uzmanı (U8, U11) yer vermiştir ($f=2$, %16,6). 1 alan uzmanı (U11) yapılan uygulamaların uzman kontrolünde gerçekleşmesi önerisinde bulunmuştur ($f=1$, %8,3). 1 alan uzmanı (U12) seminer ve kongrelerin düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir ($f=1$, %8,3). 1 alan uzmanı (U11) bürokratik işlemlerin kolaylaştırılmasını önermiştir ($f=1$, %8,3).

Tablo 36'da ulaşılan bulgulara göre en çok hizmet içinde ve hizmet öncesinde müze ve yaratıcı drama eğitimine yönelik çalışmalar önerilmiştir. Buna yönelik, fakültelerde müze ve yaratıcı drama eğitimlerinin üzerinde durulması ve projelendirme çalışmalarının yapılması öneriler arasındadır. Aile ve çocuk eğitimlerinin yapılmasına yönelik öneriler ise öğretmen gelişimini ve yapılacak uygulamaları destekleyici çalışmalar olarak yorumlanmaktadır. Öğretmen niteliğinin artırılması önemlidir ancak okul ve müze yönetimlerinin izni, bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması, yapılan çalışmalarda uzman onayı ve kontrolünün olması, kurumlar arası işbirliğinin olması müzelerin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasında ve öğretmenlerin teşvik edilmesinde önemli konular olarak görülmektedir. Öğretmen eğitimi için sunulan önerilere yönelik bulguların daha önce sunulan bulgularla örtüştüğü görülmektedir (bkz. Tablo 20. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımının Yaygınlaştırılmasına Yönelik Görüşler*; Tablo 24. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar*; Tablo 32. *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamaları*

Açısından Yeterli Bulunma Nedenleri; Tablo 33. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzede Eğitim Uygulamalarında Yetersiz Bulunma Nedenleri; Tablo 34. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulama Konusunda Yeterliliklerine İlişkin Görüşler).

Çalışmada ulaşılan bulguların birbirleri ile örtüşmeleri ele alınan konuyu daha gerçekçi ve bütüncül bir çerçevede değerlendirme imkânı sunmaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE TARTIŞMA

6.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri açıklanmıştır. Sosyal bilgiler öğretimi ve müzede eğitim ilişkisi açısından; uzmanların tümü konuların müzede öğrenme için uygun olduğunu ve müzelerin sosyal bilgiler dersi için uygulama alanı niteliği taşıdığını belirtmişlerdir. Uzmanların ilgili alanlardaki çalışma süreleri konu ile ilgili ulaşılan sonuçların önemini ve bağlayıcılığını arttırmaktadır. Bu sonuç Ay ve Fidan (2014)'ın araştırmalarında ulaşılan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinin müzelerden yararlanarak işlenmesi için en uygun derslerden biri olduğunu ifade ettikleri araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca Öğün (2010) sosyal bilgiler derslerinde kavram yanılgısının giderilmesi için somut materyallerle öğretimin gerekli olduğuna ilişkin sonuç da müzelerin sosyal bilgiler dersi için elverişli bir uygulama alanı niteliği taşıdığını belirtmiştir. Bu sonuçlar ayrıca Tosun (2015)'un Hayat bilgisi derslerinin müzede uygulamalı olarak işlenmesinin öğrenciler tarafından ilgi çekici, heyecanlı ve bilgilendirici bulunduğu sonuçları ile desteklenmektedir. Yazıcıoğlu (2010)'nun, müzede sosyal bilgiler derslerinin akademik başarıya etkisini incelediği çalışmasında müzede öğrenmenin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı belirtmiştir.

Müzede eğitim ve yaratıcı drama arasındaki ilişki açıklanırken; uzmanların tümü müzede eğitiminin öğrenme süreçlerine olumlu etkisi olduğunu ifade etmiştir. Uzmanlara göre müzede yaratıcı dramanın kullanımı; yaparak yaşayarak öğrenme, kalıcı öğrenme, etkili öğrenme ve eğlenerek öğrenmeyi sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler ve yaratıcı drama arasındaki ilişkiler; uzmanlar tarafından “amaç ve kazanımların örtüşmesi, ders içeriğinin yaratıcı drama yöntemi için uygunluğu ve yöntemin öğrenme süreçlerine olumlu etkisi” gibi konular bağlamında açıklanmıştır. Tüm uzmanlar yaratıcı dramanın, sosyal bilgiler dersinde öğrenciye konuyu deneyimleme imkânı sağladığını ifade etmişlerdir. Uzman görüşlerine göre; sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama uygun bir yöntemdir ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. Zayımoğlu Öztürk (2013) sosyal bilgiler dersinde yöntemin kullanılmasının 6. sınıf öğrencilerinin bilgi düzeylerine etkisini incelemiştir ve bilgi düzeylerini arttırdığı için yaratıcı drama yönteminin etkili bir yol olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç Sarı (2017)’nın 4. sınıf öğrencileriyle sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın etkisini incelediği çalışmada sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarısı olumlu etkilediği sonucu ile de desteklenmektedir. Nayci (2005) 5. sınıf öğrencileriyle sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin etkisini incelediği çalışmada Sarı (2017) ile benzer şekilde akademik başarının yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile arttığı sonucuna ulaşmıştır. Sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisinin incelendiği başka çalışmalar da mevcuttur. Akkaya (2012) 7. sınıf öğrencileriyle, Karataş (2011) 4. sınıf öğrencileriyle ve Aykaç (2008) 4. sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarda yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu etkilediği sonuçlarına ulaşmışlardır. Yapılan çalışmalar yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirilmesini sağladığını göstermektedir. Bununla ilgili olarak Saraç (2015) sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının 4. sınıf öğrencilerinin derse karşı tutumlarına etkisine yer vermiş, Saraç ile Uygungöl (2016) yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde derse karşı olumlu tutum geliştirdiğini belirtmişlerdir. Pektezel (2017) de 6. sınıf öğrencileriyle ve öğrenci velileriyle sosyal bilgiler derslerinin tarih konularını yaratıcı drama yöntemi işlemiş ve yaratıcı dramanın derse karşı olumlu tutum geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Yalçınkaya (2010) da 7. sınıfta öğrenim görev ve 42 öğrenciden oluşan bir öğrenci gurubunda sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın derse olan tutuma etkisini incelemiştir ve etkinliklerin öğrenci tutumunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Akkaya(2012) sosyal bilgiler derslerine yönelik 7. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada yaratıcı drama yönteminin derse karşı olumlu tutum geliştirdiği ifade edilmektedir. Altıkulaç (2010) da benzer şekilde sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin etkisini incelediği çalışmasında yaratıcı dramanın derse karşı olumlu tutum geliştirdiğini, kavram yanlışlarını azalttığını ve öğrenciyi aktif kıldığını belirtmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaratıcı drama yönteminin etkisinin incelendiği çalışmalar yapılmıştır. Oğuz Namdar ve Camadan (2016) 45 sosyal bilgiler öğretmeni adayı ile gerçekleştirdiği 10 oturumluk yaratıcı drama uygulamaları sonunda yaratıcı drama yönteminin sosyal becerileri geliştirdiğini belirtmiştir..

Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama bir bütün olarak ele alındığında uzmanların tümü bu üç alan arasında yakın bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Uzmanlara göre müzede yaratıcı dramanın kullanımı; yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlamaktadır. Bu görüşle ilgili olarak Oruç ve Altın (2008)'ın çalışmalarında müzede eğitim programlarında yaratıcı dramadan bir yöntem olarak faydalanılması öğrenme süreçlerinin verimini ve kalıcılığını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Güven (2005) ise benzer şekilde yaratıcı dramanın faydalı ve gerekli bir yol olduğunu belirtmektedir.

Çalışmada son olarak alan uzmanları tarafından sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki üç alanı da kapsayacak şekilde açıklanmıştır. Bu ilişki açıklanırken öğrenme süreçlerine olumlu etkileri; kalıcı öğrenme, eğlenerek öğrenme, etkili öğrenme sağlaması, beceri gelişiminin desteklenmesi, kullanışlı, ilgi uyandırıcı, faydalı olması gibi bağlamlarda da ele alınmıştır. Öztürk ve Sarı (2017) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kalıcı öğrenmelerine, akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisini incelemiştir. Çalışma sonucuna göre yaratıcı drama akademik başarıyı, kalıcı öğrenmeyi arttırmakta ve olumlu tutum geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Çelik ve Buluç (2018) yaratıcı drama yönteminin 4. sınıf öğrencilerinde bilimsellik, tutum ve hoşgörü değerlerinin kazandırılmasına etkisini incelediği çalışmada yaratıcı dramanın etkili bir yol olduğunu belirtmiştir.

Alınan uzman görüşleri ve ilgili alan yazın çalışmaları incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimi sürecinde yaratıcı dramanın ve müzelerin kullanımı öğrenme süreçlerini olumlu etkilediği belirlenmiştir. Yaratıcı drama etkili ve gerekli bir yöntem olup müzede yaratıcı dramanın kullanımı kalıcı öğrenmeyi ve derse karşı olumlu tutum geliştirilmesini sağlamaktadır.

6.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Tüm alan uzmanları sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden yararlanırken kullanılabilecek yöntem ve tekniklere ilişkin örnek verirlerken özellikle en sık yaratıcı drama yöntemi ve teknikleri ifadesini kullanmışlardır. Yaratıcı dramanın teknikleri arasında en sık donuk imge örnek verilmiştir. Bu yöntem ve tekniklerin tercih edilmesinde gerekçe olarak öğrenme süreçlerine deneyimleyerek, yaparak yaşayarak, kalıcı, kullanışlı, eğlenceli, ilgi uyandırıcı ve faydalı öğrenme süreçleri sağlanması, çeşitli becerilerin geliştirilmesi gibi olumlu etkileri gösterilmiştir. Ulaşılan bu sonuç sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı dramanın etkisi ile ilgili yapılan çalışmalarla desteklenmektedir. Adıgüzel ve Başbuğ (2019) sosyal bilgiler derslerinde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci başarısına etkisini inceledikleri çalışmalarında müzede yaratıcı drama yönteminin başarıyı arttırdığını belirtmişlerdir. Adıgüzel ve Aykaç (2011) sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın etkisini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin derse karşı merak, heyecan, ilgi, mutluluk ve istek uyandırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Uzmanların büyük çoğunluğu sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden yararlanılırken yaratıcı drama yönteminin yeterince kullanılmadığını belirtmiştir. Yöntemin müzelerde kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik hizmet içi eğitim yapılması, lisans döneminde yaratıcı drama ve müze eğitimlerinin zorunlu olması, bu derslerin saatlerinin arttırılması gibi önerilerde bulunulmuştur. Koç (2013)'un 83 sosyal bilgiler ve 135 sınıf öğretmeninden oluşan grupla yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik yaptığı çalışmada, yöntemle ilişkin bilgi arttıkça kullanma sıklığının da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine yönelik donanımlarını arttıracak eğitimler önemli görülmektedir. Çünkü müzede yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının temelinde bu yöntemle yönelik eğitimin alınmış olması ön koşulu bulunmaktadır. Bununla ilgili olarak Karasoy (2004) sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim sürecinde yaşadıkları sorunların incelendiği çalışmasında öğretmenlerin dersi plânlama ve değerlendirme aşamalarında zorluk yaşadıklarını belirtmiştir. Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2014) sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanma düzeylerini inceledikleri çalışmalarında öğretmenlerin bu yöntemi yeterince kullanmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla uzman görüşleri ve ilgili çalışmalar doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersi plânlama, değerlendirme, derste yaratıcı drama gibi farklı yöntem ve teknikleri uygulama

gibi bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi müzede yaratıcı drama yönteminin uygulanma sıklığı ile yakından ilişkilidir ve önemli görülmektedir.

Uzmanlar tarafından müzede yaratıcı dramanın yaygınlaştırılmasına yönelik; en çok öğretmen eğitimi önerisinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lisans döneminde müze ve yaratıcı drama eğitimi, proje çalışmaları, akademisyenlerin, okul ve müze yönetimlerinin müze ve yaratıcı dramaya yönelik eğitim almaları sunulan diğer öneriler arasındadır. Araştırma sonuçları yalnızca sosyal bilgiler dersini değil genel olarak tüm müzede uygulamalı eğitim süreçlerini de ilgilendirmektedir.

Araştırmada uzmanların sosyal bilgiler dersine ait tüm konuların müzede ve yaratıcı drama yöntemi ile işlenebileceğine yönelik ol görüş birliğine vardığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda Ankara ili müzeleri örnek verilirken Anadolu Medeniyetleri Müzesi, I. ve II. Meclis, Çengel Han Rahmi Koç ve Etnografya Müzesi en çok adı geçen mekânlardan olmuştur. Uzmanlar müzede yaptıkları uygulamalara örnek verirken en çok yaratıcı drama ve tekniklerine yer vermişlerdir. Sosyal bilgilere yönelik öğrenme süreçlerinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar ulaşılan bu sonuç ile örtüşmektedir. Söz gelimi Pektezel (2017)' yaratıcı dramanın verimli ve etkili bir yöntem olduğunu, Çağır Oruç (2018) kolay öğrenmeyi sağlayan, Güven (2010) ise faydalı ve gerekli bir yol olduğunu belirtmişlerdir.

Uzman görüşlerine ve ilgili araştırma verilerine göre; sosyal bilgiler öğretiminde müzeler önemli öğrenme ortamlarıdır. Müzede sosyal bilgilere yönelik konuların işlenmesi süreçlerinde yaratıcı drama faydalı bir yöntemdir. Dolayısıyla denilebilir ki müzede yaratıcı drama, deneyimleyerek, eğlenerek, kalıcı öğrenmeyi sağlar ve çeşitli becerilerin geliştirilmesine yardımcı olur. Bununla birlikte müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin kullanımında öğretmen eğitimine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlara ilişkin bir takım sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar sosyal bilgiler öğretiminde müzede öğrenme konusunda yaşanan sorunlarla ilgili çalışmalarla desteklenerek açıklanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımında öğretmen donanımı ve uygulamaları yetersiz bulunmaktadır. Çetin (2014)'ün çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerden yararlanma konusunda kendilerini yetersiz gördükleri ve müze ziyaretlerinde sorumluluk almak istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Müze uygulamalarında öğretmen yeterliliğinden bahsedebilmek için öncelikle müzelerin kullanılması önkoşulu oluşturmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeleri yeterince kullanmadıklarını göstermektedir, Güngör (2016), Karakaya (2015), Ay ve Fidan (2014). Bu çalışma sonuçları öğretmen yetersizliği ile ilgili ulaşılan sonuçları desteklemektedir. Güngör (2016)sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze kullanımı oranını incelediği çalışmasında öğretmenlerin müzelere ilgi duyduğunu ancak öğrencileriyle yeterince müze ziyareti yapmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Karakaya (2015) sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze ve sanal müze kullanım oranının çok düşük olduğunu belirtmiştir. Bürokratik işlemler; Ay ve Fidan (2014)'ın araştırma sonuçlarında da benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenleri müzede eğitim konusunda yetersiz görüldüğü belirtilmiştir.

Uzmanların yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri öğretmen eğitiminin verilmesi, müzelerin öğrenme faaliyeti yapmaya elverişli ortamlar hâline getirilmesi, ulaşım araçlarının temini, müze personellerinin eğitimi, sınav odaklı eğitim anlayışının değişmesi sunulan önerilerdendir. Gerçekten de müzede yaratıcı drama yönteminin yaygınlaştırılması için öncelikle nitelikli öğretmen eğitimleri ve sosyal bilgiler derslerindeki düşük müze ziyareti oranlarının nedenleri üzerinde durulması ve koşulların iyileştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önemlidir. Araştırmada ikinci alt problemde yaratıcı drama yönteminin yaygınlaştırılmasına yönelik sunulan öneriler, üçüncü alt problemde yer alan sorunların çözümüne yönelik öneriler kapsamında da değerlendirilebilir. Çünkü sorunların çözümü demek yöntemin ve müzelerin daha fazla kullanılması anlamına da gelmektedir.

6.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik yararlandıkları kaynaklar arasında Ömer Adıgüzel, İnci San, Bekir Onur, Bahri Ata, H. Zübeyir Koşay, Kadriye Tezcan Akmeahmet, Ayşe Çakır İlhan ve Ceren Karadeniz gibi araştırmacıların eserleri ile Yaratıcı Drama Dergisi, seminer ve bildiri kitapları, lisansüstü tezler olarak belirtilmiştir. Ancak mevcut kaynaklar en çok uygulamaya

yönelik verilen bilginin yetersizliği, kaynaklardaki bilgilerin birbirini tekrar etmesi bakımından eleştirilmiştir. Alan uzmanı olmayan kişilerin akademik çalışma yapması, kaynaklar yeterli olsa da asıl önemli olanın onlara ulaşmak olduğu da belirtilen görüşler arasındadır. Kaynakların nicelik ve niteliğinin arttırılmasına yönelik bir takım önerilere ulaşılmıştır. Müze eğitimi ile ilgili çalışmaların birbirini tekrar ettiği konusunda bu alanda 15 yıl ve üzerinde tecrübeye sahip uzmanların (U9, U10, U12) görüş bildirmesi ulaşılan sonuçların önemini arttırmaktadır.

Uygulama bilgilerinin yer aldığı etkinlik kitaplarının hazırlanması, müzede drama etkinliklerine daha çok yer verilmesi, eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde müzede eğitim derslerinin olması ve kuramsal boyutu iyi sorgulanan yayınların arttırılması, yapılan uygulamalı çalışmalarda uzman desteğinin alınması önerilen çözümler arasındadır. Etkinlik bilgilerine yer verilmesinin, müzede eğitim ve yaratıcı drama yönteminin uygulama aşamalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Alan uzmanlarının Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'na ilişkin görüşleri incelendiğinde programda müzede eğitim ve yaratıcı drama uygulamalarının yeterince yer almadığını ve ilişkilendirilmediğini belirtmişlerdir. 2005 programında müzede eğitim ile ilişkilendirme yapılmıştır, kazanımlarla yaratıcı drama yönteminin ilişkilendirildiği sonucuna da ulaşılmıştır. Ancak yeni programlarda sadeleştirilmeye gidilerek bu ilişkilendirmeler ve etkinlik önerileri kaldırılmıştır. Bu değişiklik müzelerin ve aktif yöntemlerin kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir.

6.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre alan uzmanları sosyal bilgiler öğretmenlerini genel olarak müzede eğitim uygulamaları açısından yeterli bulmamaktadırlar. Öğretmenler müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik uygulamalar açısından da yetersiz bulunmaktadır. Yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili olarak Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2014) sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini yeterince kullanmadıklarını ve uygulamada sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Alan uzmanları tarafından müzede yaratıcı drama yönteminin yaygınlaştırılmasına ilişkin en çok önerilen hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim çalışmalarıdır. Bu görüşler uzmanların gözlem ve deneyimlerinden hareketle belirttikleri görüşlerdir.

Araştırmada öğretmenlerin müzede eğitim konusunda yetersiz bulunmalarına ilişkin sonuçlar, ilgili alan yazın çalışmaları ile örtüşmektedir. Söz gelimi; Aktaş (2017) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze ve müze eğitimi konusunda yeterli olmadıklarını belirtmiştir. Karakaya (2015) sosyal bilgiler derslerinde müze ziyaretlerinin ve sanal müze kullanım oranının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güngör (2016) araştırmasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelere ilgi duyduğunu ancak öğrencileriyle müze ziyareti yapma oranının düşük olduğunu belirtmektedir. Çetin (2014) çalışmasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede eğitim konusunda kendilerini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Eğitimcilerin müzede eğitim konusunda kendilerini geliştirebilmeleri ve verimli çalışabilmeleri için müze ortamlarının koşulları da büyük önem taşımaktadır. Müzelerden yararlanma konusunda Ay ve Fidan (2014) sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini almışlardır. Araştırmada öğretmenler Türkiye’de müzelerden öğrenme ortamı olarak yeterince ve verimli şekilde yararlanılmadığını, müzelerin ilkokul öğrencileri düzeyinde hizmet ve eğitim vermede yetersiz olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre müzede uygulama ve müzede yaratıcı dramının kullanımı bakımından genel bir çerçevede değerlendirildiğinde öğretmenlerin yetersiz bulunma nedenleri arasında okullarda müzede eğitime ayrılan zamanın az olması, müze ziyareti süreçlerinde yaşanan sorunların eğitimcileri olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Konuya yönelik fakültelerde alınan eğitimin kısıtlı oluşu, fakültelerde bu derslere giren akademisyenlerin yeterli bilgiye sahip olmayışı, öğretim programının yol gösterici olmayışı, birbirini tekrar eden müzede öğrenme çalışmaları şeklinde sıralanmaktadır. Öğretmenler üniversitede ya da bireysel olarak özel kurumlarda uygulamaya yönelik donanım sahibi olsalar bile; ulaşım, bürokratik işlemler, sorumluluklar, öğretim programındaki konuların yetiştirilmesi, sınav kaygısı, müzelerde eğitim yapılacak mekânların bulunmayışı gibi pek çok konu müzelerden yararlanmalarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ancak gerekli donanıma sahip ve istekli öğretmenlerin müzeye fiziki olarak gidilmesi konusunda zorluk yaşalar da müze öncesi etkinlikleri, sanal müzeleri ya da gezici müzeleri imkân ve çabalar dâhilinde kullanabileceği düşünülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede eğitime ve yaratıcı drama yöntemine ilişkin bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

6.6. Öneriler

Araştırma sonuçlarından ve ilgili alan yazını çalışmalarından elde edilen bulgulardan hareketle geliştirilen öneriler sunulmuştur.

6.6.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Müzelerde eğitim alanları arttırılabilir ve müzelerdeki nesnelerle çalışmak için koleksiyonların imitasyonları yapılabilir. Müzede eğitim, sosyal bilgiler öğretimi ve yaratıcı drama yönteminin ilişkilendirildiği teorik ve uygulamalı bilgilerin yer aldığı çalışmaların sayısı arttırılabilir.

6.6.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Müzelerden okul dışı öğrenme ortamı olarak yararlanırken öğrencinin aktif olacağı tüm yöntem ve teknikler tercih edilmelidir. Bu yöntem ve tekniklerin başında yaratıcı drama ve teknikleri gelmektedir. Bu sürecin daha verimli yürütülebilmesi için eğitim fakültelerinde ilgili dersleri veren akademisyenlere müzede öğrenmeye ve yaratıcı dramaya yönelik eğitimler verilebilir. Eğitim fakültelerinde müzede eğitim ve yaratıcı drama tüm sınıf düzeylerinde zorunlu uygulamalı dersler olarak yer alabilir. Ayrıca öğretmenlere müzede öğrenme ve yaratıcı drama yöntemi ile ilgili verilen hizmet içi eğitimlerin sayıları arttırılabilir. Bu eğitimler MEB, YÖK, Çağdaş Drama Derneği, fakültelerdeki yaratıcı drama ve müze eğitimi bölümlerinin işbirliğinde gerçekleştirilebilir.

6.6.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

MEB, belediyeler ve müzeler iş birliği ile müze ve okul arası ulaşım araçları temin edilebilir. Her ile, ilçeye ve okula, okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili temsilci ve uygulayıcılar atanması geliştirilen çözüm önerileri arasındadır. Müzelerde, uygulamalı eğitim yapılması ile ilgili uygulamalı eğitim ve müze ortamlarını düzenleme birimleri oluşturulabilir.

6.6.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Öneriler

Müzedede yaratıcı drama konulu çalışmalarda teorik bilginin yanı sıra uygulamalı örneklerin sayısı arttırılabilir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı müzedede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi açısından yeniden değerlendirilip, ilişkilendirilebilir.

6.6.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Öneriler

Müzedede yaratıcı drama yöntemine ilişkin hizmet içi ve hizmet öncesi çalışmalar arttırılabilir. MEB tarafından müze ve sanal müze kullanımının teşviki ve takibi sağlanabilir. Okullarda müze ve yaratıcı drama dersleri zorunlu olup müze görevlileri yaratıcı drama ve müze eğitimi konusunda eğitim alabilirler. Farklı müzedede eğitim yaklaşımları denenebilir. Okullarda ulaşım ve bürokratik işlemler gibi konularla ilgilenecek birimler oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (2008). Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5), 8-43.
<http://yader.org/index.php/yader/article/view/yader.2008.001/yader.2008.001> sayfasından erişilmiştir.
- Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem.
- Adıgüzel, Ö. (2016). Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 31-38.
<http://dergipark.gov.tr/ydrama/issue/13562/164231> sayfasından erişilmiştir.
- Adıgüzel, Ö. & Kılıçaslan, H. (2016). Mimarlıkta müze bilinci kazandırmada yaratıcı drama: Trabzon müzeleri. *Fine Arts*, 11 (1), 1-11.
<http://dergipark.gov.tr/nwsafine/issue/19916/213184> sayfasından erişilmiştir.
- Akar Vural, R. & W. Somers, J. (2016). *Hümanist ilköğretim programları için ilköğretimde drama: kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Akkaya, M. (2012) *Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akmehmetoğlu, H. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar (Kastamonu ili örneği)*. Yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Aksüt, S. (2016). *5. sınıf sosyal bilgiler dersinde drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

- Aktaş, V. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aktın, K. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının öğretimi içinde* (s. 91-120). Ankara: Pegem.
- Akyüz, G. (2009). *Sanayi müzelerinin tarih öğretiminde kullanım durumu: Rahmi M. Koç Müzesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkocaoğlu Çayır, N. (2016). Yaratıcı drama: bir sanat, bir sosyalleştirme etkinliği ve bir öğrenme yolu. P. Özdemir Şimşek (Ed.), *Yaratıcı Drama Sınıf İçinde ve Dışında içinde* (s. 7-8). Ankara: Nobel.
- Alataş, F. (2008) *İlköğretim programında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/sayfasından erişilmiştir>.
- Altıkulaç, A. & Akhan, N. (2015). 8. sınıf inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı drama yöntemi ve altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 225-247. <http://dergipark.gov.tr/aeukefd/issue/1412/16935> sayfasından erişilmiştir.
- Aslan, E. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi. D. Dilek (Ed.), *Geçmişten günümüze sosyal bilgiler içinde* (s. 3-51). Ankara: Pegem.
- Ata, B. (2002a). *Müzeler ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2002b). Tarih öğretimi hakkında. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/ata.htm sayfasından erişilmiştir.
- Ay, S. & Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 48(48), 69-89. dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068655 sayfasından erişilmiştir.

- Aykaç, M & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-324 http://www.kefdergi.com/pdf/19_1/19_1_22.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Aykaç, M. (2008) *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. [https://tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/sayfasından) sayfasından erişilmiştir.
- Bal İncebacak, B. (2015). Müzede drama: heykel ve imgelem kavramı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 306-318. DOI: 10.14686/buefad.v4i2.1082000222
- Başbuğ, S. & Adıgüzel, Ö. (2019). Müzede yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 1-32.
- Başbuğ, S. ve Aykaç, M. (2012). İlköğretim okullarında müze çalışmalarının yaratıcı drama yöntemiyle yapılandırılması (Edt. San, İ.). *Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama Çocuk Müzelerinin Nitelik ve İşlevleri Semineri*. Birinci Baskı. Ankara: Natürel Yayıncılık, 185-206.
- Bulut, N. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dünyanın yapısı konusundaki kavram yanlışlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri. [https://tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/sayfasından) sayfasından erişilmiştir.
- Burnham, R. & Kai Kee, E. (2015). Müze dersleri. Z. Kaya (Ed.), *Galeri dersi rehber eşliğinde* (A. Onacak, Çev.) içinde (s. 109-119). İstanbul: KÜY.
- Büyüköztürk, Ş. & Kılıç Çakmak, E. & Akgün, Ö. E. & Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Creswell, J.W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve deseni. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal.
- Coşkun, D. (2014) *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi Amasya ve Diyarbakır illeri örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Çağır, S. & Oruç, Ş. (2018). 5. Sınıf Öğrencilerinin Drama Yöntemini Kullanımının İncelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 7 (1), 154-174. <http://dergipark.gov.tr/ijssresearch/issue/38209/402274> adresinden erişildi.
- Çalışkan, N. & Karadağ, E. (2014). *Eğitimde drama teorik temelleri ve uygulama örnekleri*, Ankara: Anı.
- Çelik, Ö. & Buluç, B. (2018). Disiplinler Arası Yaklaşımla Değer Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 67-88. Doi: 10.17556/erziefd.325878
- Çelikkaya, T. & Koç, İ. (2015). Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama yeterliliklerin belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015 (4), 304-316. <http://dergipark.gov.tr/goputeb/issue/34518/381846> sayfasından erişilmiştir.
- Çerkez, S. (2011) *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çetin, M. (2014) *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitiminde müze ortamının kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çetin, Y. (2010). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (8), <http://dergipark.gov.tr/ataunigsed/issue/2570/33109> sayfasından erişilmiştir.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (8). 57-61. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ataunigsed/article/viewFile/1025002393/1025002403> sayfasından erişilmiştir.
- Çetin, Y. (2010). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (8), <http://dergipark.gov.tr/ataunigsed/issue/2570/33109> sayfasından erişilmiştir.
- Çıldır Z. & Karadeniz, C. & Onur, B. (Ed.). (2014). *İngiltere’de müze eğitimi Londra’dan izlenimler*. Ankara: KalemKitap.

- Çoban O. & Akşit İ. (2018). 2005 ve 2017 sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7 (1) 479-505. <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/issue/view/34> sayfasından erişilmiştir.
- Çulha Özbaş, B. (2006). *Tarihsel mekanlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimine yönelik öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çulha Özbaş, B. & Doğan, Y. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgilerde drama içinde* (s. 655-676). Ankara: Pegem.
- Demir, A. (2015). *Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları tokat ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demir, A. (2015). *Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları (tokat ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Dündar, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimsel drama uygulama yeterlikleri ile yaratıcı drama dersine yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Egüz, Ş. & Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 81-104. <http://efdergi.inonu.edu.tr/article/view/5000011601> sayfasından erişilmiştir.
- Ekelik, G. H. (2010). *Sosyal bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması Konya müzeleri örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erdem Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2 (1). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/65981> sayfasından erişilmiştir.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gökkaya, A. K. & Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/256284> sayfasından erişilmiştir.
- Güleç, S. & Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 63-78. https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/32202099/tekin.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1550688844&Signature=z9MBk9AuPdYoaDGS7OqPh8qHLSU%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSOSYAL_BILGILER_OGRETIMINDE_MUZE_GEZILER.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Güngör, E. B. (2016) *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıkları: Erzurum ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2014). *Araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Güven, A. (2010). İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (11), 454-461. <http://dergipark.gov.tr/ataunikkefd/issue/2772/37112> sayfasından erişilmiştir.
- Hamurculu, Ü. H. (2016). *Ankara’daki müzelerde yaratıcı drama etkinlikleri ve ankara resim heykel müzesinde yaratıcı drama önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hepdinç Hagüler, D. (2012). *Floransa’da eğitim biri bulunan müzelerin eğitim çalışmalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (M. Ö. Evren & E. G. Kapçı, Çev.). Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Horzum, M. B. & Keskin, Y. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve teknikleri içinde* (s. 723-742) Ankara: Pegem.
- Işık, H.. (2016). Sosyal bilgiler eğitimi. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgilerde müze ve tarihî mekânlar ile eğitim*.(s. 602-631). Ankara: Pegem.
- Kaf Hasırcıoğlu, Ö. (2016). Yaratıcı drama: bir sanat, bir sosyalleştirme etkinliği ve bir öğrenme yolu. P. Özdemir Şimşek (Ed.), *Yaratıcı Drama Sınıf İçinde ve Dışında* içinde (s. 7-8). Ankara: Nobel.
- Kaf, Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama ve müze. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 137-146. <https://search.proquest.com/openview/c245b4cc9d41b70c90280113d41186ec/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2043491> sayfasından erişilmiştir.
- Kamçı, S. (2015). *Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kara, Y. & Çam, F. (2014). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 145-155. <http://dergipark.gov.tr/hunefd/issue/7804/102319> sayfasından erişilmiştir.
- Karadeniz, C. (2018). *Müze, kültür, toplum*. Ankara: İmge.
- Karakaya, İ. (2015) *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müze alışkanlıkları: Giresun ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karasoy, D. (2004). *İlköğretim 4. ve 5. sınıfta sosyal bilgiler dersinin öğretimi ve öğretiminde yaşanan güçlükler*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Karataş, O. (2011) *İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler dersi doğal afet eğitiminde drama tekniğinin öğrencilerin başarılarına etkisi: Deneysel çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: nitel yaklaşımın yükselişi, *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 71-86. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/360845> sayfasından erişilmiştir.
- Kartal, T. (2009) *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ilk çağ tarihi konularının öğretiminde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kırtay, A. (2007). 2005-2006 öğretim yılı 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının uygulanmasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri (Kars ili örneği). Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi: Afyonkarahisar müzeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Kök, A. (2010). *İlköğretim okulları görsel sanatlar dersinde müze bilinci öğrenme alanına yönelik yaratıcı drama uygulamaları ve öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Köksal, N. (2007). Öğretim Programları ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 180-186. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/219893> sayfasından erişilmiştir.
- Kömürcü, H. Z. (2002). *İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer alan kavramların kazandırılma düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Kurtdede Fidan, N. (2010). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği niteliklere sahip olma düzeylerinin değerlendirilmesi (Afyonkarahisar ili örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Marriam, B. S. (2016). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel. (Orijinal çeviri tarihi, 2013).
- Merey, Z. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar 1. (R. Turan, & A. Murat & H. Akdağ (Ed.), *Yansıtıcı soruşturma reflektive inquiry yaklaşımı olarak sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 341-357). Ankara: Pegem.
- Metinnam, İ., Keleşoğlu, S. & Özen, Z. (2014). Sosyal bilgiler eğitiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Journal of Education and Future*, 0 (6), 43-58. <http://dergipark.gov.tr/jef/issue/18638/196719> sayfasından erişilmiştir.
- Meydan, A. & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29), 402-422. <http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/2755/5000007058-5000011252-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y> sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2004). *İlköğretim 1-8. sınıflar türkçe, matematik, sosyal bilgiler, hayat bilgisi ile fen ve teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Seçmeli görsel sanatlar dersi öğretim programı ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. sınıflar*. Ankara. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıflar Öğretim Programı*. Ankara. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar*. Ankara. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Drama dersi öğretim programı ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5 ve 6. sınıflar*. Ankara. MEB.
- Nayci, Ö. (2011). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Oğuz Namdar, A. & Camadan, F. (2016). Yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (3), 0-0. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/issue/29794/320361> sayfasından erişilmiştir.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye’de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180. <https://search.proquest.com/openview/5a92ff4b7d01953918fe75c40621b82f/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1056401> sayfasından erişilmiştir.
- Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge.
- Onur, B. & Çakır İlhan, A. & Artar, M. & Karadeniz, C. (2010). Mardin Çocuk Sanatları Müzesi Projesi. *Müze Eğitimi Seminerleri (2) Mardin Müzeleri bildirileri*, s. 95-110.
- Oruç, S. & Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874898.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Öğün, M. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin çevre ve yeryüzü şekilleri ile ilgili kavramları algılamaları*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1). <https://scholar.google.com/scholar?oi=gsb40&q=betimsel%20analiz%20nedir&loop=0&hl=tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, S. (2015). *Fransa poitou- charantes bölgesi’deki müzelerin müze eğitimi faaliyetlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özen, Y. & Gül, A. & Gülaçtı, F. (2008). İlköğretim beşinci sınıflar sosyal bilgiler dersi “cumhuriyete nasıl kavuştuk” ünitesindeki “atatürk ilkeleri ve inkılâpları” adlı konunun altı köşeli şapka drama tekniği ile uygulanmasının öğrenci başarısına etkisi. *In The Lesson of Social Sciences In the 5th Grades of. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 155-170. <http://dergipark.gov.tr/erziefd/issue/6003/80056> sayfasından erişilmiştir.

- Öztürk, T. & Sarı, D. (2018). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11 (3), 586-605. Doi: 10.30831/akukeg.342704
- Peker, N. (2014) *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Pektezel, B. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde drama kullanımı: Bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Safran M. (2015). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. B.Tay & A. Öcal (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimine bakış* içinde (s.1-17). Ankara: Pegem.
- San, İ. (2018). Yaratıcı drama ve müze. M. Akoğuz (Ed.) *Müze eğitim bilimi nasıl gelişti* içinde (s. 220-231). İstanbul: Yeni İnsan.
- Saraç, A. (2015) *Sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanılmasının tutum, başarı ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Balıkesir.
- Ay Selanik, T. & Kurtde Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 48(48), 69-89. dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068655 sayfasından erişilmiştir.
- Solmaz, K. (2015) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüş ve uygulamaları. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (MÜSBİD)*, 4 (7), s. 40-54. <http://dergipark.gov.tr/tusbd/issue/40490/485053> sayfasından erişilmiştir.
- Sarı, D. (2017) *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler dersi eskiçağ tarihi konularının işlenmesinde müzelerin önemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Şanlıurfa ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Sütçü, M. A. (2008). Müzelerin eğitim hayatındaki yeri. *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II: Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyumu bildirileri* 1, s. 13-30.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), s. 487-501. <http://dergipark.gov.tr/tebd/issue/26122/275182> sayfasından erişilmiştir.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler taslak öğretim programının karşılaştırılması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences* 8 (27). http://www.ijoess.com/Makaleler/1444509075_4.%20461-487Bayram%20Tay.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Turgut, G. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müze kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Tezcan Akmehmet, K. & Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜDERGİSİ/b*, 3(1), 47-58. http://www.itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_b/article/view/1085 sayfasından erişilmiştir.
- Tosun, H. B. (2015). *Hayat bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6 (4), s. 543-559. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/578> sayfasından erişilmiştir.
- Ulu Kalın, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde mekânsal öğrenme ortamları. R. Sever & E. Koçoğlu (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitiminde kültürel ve edebî mekânlara dayalı öğrenme ortamları içinde* (s. 311-360). Ankara: Pegem.
- Ustaoğlu, A. (2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi türk tarihine yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ustaoğlu, A. (2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi türk tarihine yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Uyungöl, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, 22 (107). https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=dramada+farkl%C4%B1+yakla%C5%9F%C4%B1mlar&btnG= sayfasından erişilmiştir.
- Üztemur, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretimi bağlamında tarihi mekânlar ve müze ile eğitim etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması: Manisa ili örneğinde bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Yağcı, R. (2008). *Sosyal bilgiler öğretiminde eleştirel düşünme: ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için uyguladıkları etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yalçinkaya, E. (2010). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan drama yöntemine ilişkin öğrenci görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40 (186), 278-290. <http://dergipark.gov.tr/milliegitim/issue/36198/407073> sayfasından erişilmiştir.
- Yavuz, İ. (2010). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yazıcıoğlu, M. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde İstanbul'daki bazı tarihi mekanların kullanım*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5326/1485> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin.

- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9 (1).
[https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=“Yıldırım”+“Geçerlik”&btnG=](https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=“Yıldırım”+“Geçerlik”&btnG= sayfasından erişilmiştir) sayfasından erişilmiştir.
- Yorulmaz, E. (2014) *Sosyal bilgiler dersi kapsamında okul dışı çevrelerin kullanımı: Çorum yatılı arkeoloji müzesinde bir gün*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas. [https://tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir) sayfasından erişilmiştir.
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih ile ilgili uygulamaları ve karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas. [https://tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir) sayfasından erişilmiştir.
- Zayimoğlu Öztürk, F. (2013). Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf coğrafya konularının öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 4 (7), s. 49-55.
[http://dergipark.gov.tr/odusobiad/issue/27571/290119](http://dergipark.gov.tr/odusobiad/issue/27571/290119 sayfasından erişilmiştir) sayfasından erişilmiştir.
- Zilcioğlu, Ş. (2008). *Avrupa 'da çocuk müzeleri ve müze eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. [https://tez.yok.gov.tr/](https://tez.yok.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir) sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Ek 1. *Ön Bilgi Formu.* (2 sayfa)

Ek 2. *Görüşme Formu.* (3 sayfa)

Ek 3. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yararlanılabilecek Sanal Müzeler* (2 sayfa)

Ek 4. *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yararlanılabilecek Müzeler (Ankara İli Örneği)* (2 sayfa)

Ek 5. *Müze Gezisi İçin Öğrenci Bilgi Kartı Örneği* (2 sayfa)

Ek 6. *Yaratıcı Drama Yönteminin Müzede Kullanıldığı Bir Ders Plânı Örneği* (3 sayfa)

EK 1. ÖN BİLGİ FORMU

Tarih ve Saat:

Katılımcı:

GİRİŞ

Merhaba, benim adım Merve ULU ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Drama ve Eğitim Bölümünde Yüksek Lisans öğrencisiyim. Sosyal bilgiler öğretiminde, yaratıcı drama yönteminin müzede kullanımına yönelik uzman görüşlerini incelemeyi amaçlayan bir çalışma hazırlıyorum. Bu amaç doğrultusunda sizin görüşleriniz, sosyal bilgiler öğretiminde; müze ve yaratıcı drama ilişkisinin açıklanması, müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına yönelik sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulması gibi açılardan alana katkı sunması bakımından önemli ve değerlidir. Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacak ve araştırmacı dışında kimse göremeyecektir. Görüşme yaklaşık 30 dakika sürecektir.

Görüşme sorularına geçmeden önce; verdiğim bilgiler hakkında belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşme verilerinin daha net elde edilebilmesi için, görüşmenin kaydedilmesinin sizin için bir sakıncası var mı? İzin vererseniz sorulara başlamak istiyorum.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz? Nereelerde çalıştınız?
2. Lisans eğitiminizi nerede ve hangi bölümde yaptınız?
3. Lisansüstü eğitim aldınız mı? Aldıysanız hangi konu üzerinde çalıştınız?

4. Yaratıcı drama ile ilgili herhangi bir eğitim/seminer aldınız mı?
5. Müzede eğitim ya da müze eğitimi ile ilgili herhangi bir seminer/ konferans aldınız mı?
6. Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarında ne kadar süredir çalışıyorsunuz?

EK 2. GÖRÜŞME FORMU

Tarih ve Saat:

Katılımcı:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sosyal Bilgiler Öğretimi, Müzede Eğitim ve Yaratıcı Drama Yöntemi Kavramları Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşler

1.1. Sizce sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasında bir ilişki var mı?

1.1.2. Bir ilişki olduğunu düşünüyorsanız nasıl bir ilişki olduğunu açıklayınız?

2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına İlişkin Görüşler

2.1. Sizce müzede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde hangi yöntem ve teknikler tercih edilmeli?

2.1.1. Belirttiğiniz bu yöntem ve teknikler neden tercih edilmeli?

2.2. Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi kullanılmalı mı?

2.2.1. Kullanılmalıysa nedeni nedir?

2.2.2. Kullanılmamalıysa nedeni nedir?

2.3. Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi yeterince kullanılıyor mu?

2.3.1. Kullanılmıyorsa sizce yöntemin kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik ne gibi çalışmalar yapılabilir?

2.4. Sizce sosyal bilgiler dersi kapsamında hangi konular müzede yaratıcı drama yöntemiyle işlenebilir?

2.5. Sosyal bilgiler dersi kapsamında hangi konularla ilgili olarak, hangi müzelerde ve ne tür uygulamalar yapılabilir?

2.5.1. Kendi uygulamalarınızdan örnek verir misiniz?

3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

3.1. Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlar nelerdir?

3.1.1. Belirttiğiniz sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?

3.2. Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemi doğru kullanılıyor mu?

3.2.1. Yapılan yanlışlar varsa bunlar nelerdir?

4. Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına Yönelik Kaynakların Yeterliliğine İlişkin Görüşler

4.1. Sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?

4.1.1. Bu konudaki kaynakları yeterli buluyor musunuz?

4.1.1.1. Neden? (Bu kaynakların ne tür eksiklikleri var ya da hangi açıdan uygunlar açıklar mısınız?)

4.1.2. Sizce bu konudaki kaynakların niteliğinin ve niceliğinin artırılması için neler yapılabilir?

4.2. Sizce Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda sosyal bilgiler öğretimi ile müzede yaratıcı drama çalışmaları yeterince ilişkilendirilmekte midir?

4.2.1. Yeterli buluyorsanız nedeni nedir?

4.2.2. Yeterli bulmuyorsanız nedeni nedir?

5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Öğretmen Yeterliliğine İlişkin Görüşler

5.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerini müzede eğitim uygulamaları açısından yeterli buluyor musunuz?

5.1.1. Yeterli olduğunu düşünüyorsanız nedeni nedir?

5.1.2. Yeterli olmadığını düşünüyorsanız nedeni nedir?

5.2. Öğretmenleri sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemini uygulama konusunda yeterli buluyor musunuz?

5.2.1. Yeterli olduğunu düşünüyorsanız nedeni nedir?

5.2.2. Yeterli olmadığını düşünüyorsanız nedeni nedir?

5.3. Sizce sosyal bilgiler öğretiminde müzede yaratıcı drama yöntemini uygulamaya yönelik öğretmen eğitiminde ne gibi çalışmalar yapılabilir?

EK 3. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARARLANILABİLECEK SANAL MÜZELER

Sosyal Bilgiler öğretiminde müzelerden yararlanırken; müzede eğitim konusu; müze gezisi öncesi, sırası ve sonrasını da kapsayan bir süreç olduğundan gezi öncesinde de konu ile ilgili eğitsel etkinlikler yapılmalıdır. Gezi düzenleme imkânı bulunmayan durumlarda ya da gezi öncesi hazırlık kapsamında sanal müze gezileri öğrenme süreçlerini zenginleştirmektedir. Müzenin fotoğraf ve videoları incelenebilir, müze yönetiminden telefon ya da e posta aracılığıyla bilgi alınabilir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının sitesinde (<http://www.kultur.gov.tr/TR,96600/muzeler.html>) yer alan modülde dijital ortamda müzeler gezilebilmektedir, bazı müzeler 360 derece panoramik özellikte sunulmuştur.

Tablo 37

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Faydalanılabilecek 360 Derece Panoramik Özellikte Olan Sanal Müzeler

Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Ankara Resim ve Heykel Müzesi
Ankara Etnografya Müzesi
Antalya Müzesi
Ayasofya Müzesi
Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi
Burdur Arkeoloji Müzesi
Çorum Müzesi
Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
Edirne Türk İslam Eserleri Müzesi
Efes Müzesi

Efsaneler Diyarı Gordion
Isparta Müzesi
İkizevler Müzesi
Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi
Kapadokya Açık Hava Müzesi
Kars Müzesi
Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi-Osmaniye
Konya Mevlana Müzesi
Mardin Müzesi
Mersin Anamur Müzesi
Side Müzesi
Sivas Arkeoloji Müzesi
Sivas Kongre Müzesi
Sümela Ören yeri
Trabzon Müzesi
Uşak Arkeoloji Müzesi
Uşak Atatürk ve Etnografya Müzesi

EK 4. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARARLANILABİLECEK MÜZELER (ANKARA İLİ ÖRNEĞİ)

Müzede verimli öğrenme bir öğrenme süreci gerçekleştirmek için, müzenin eğitim atölyesinin durumu, yaratıcı drama gibi eğitsel etkinliklere yer verip vermediği, rehber olup olmaması gibi konular önceden tespit edilmelidir. Bu bakımdan yararlanılabilecek müze örnekleri Ankara ili ile sınırlandırılarak görevli bir rehber ve eğitim atölyesi bulundurma, yaratıcı drama etkinliklerinin yapılmasına izin verme durumlarına göre araştırılıp Tablo 38, 39 ve 40’te listelenmiştir.

Tablo 38

Görevli Rehberi Bulunan Müzeler

Devlet Resim Heykel Müzesi
Gökyay Vakfı Satranç Müzesi
Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM Binası)
MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi
MTA Tabiat Tarihi Müzesi
Telekomünikasyon Müzesi
TRT Müzesi
Türk Hava Kurumu Müzesi

Tablo 39

Eğitim Atölyesi Bulunan Müzeler

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi
Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi
Atatürk Eğitim Müzesi
Çengelhan Rahmi M. Koç Müzesi
Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi
Kurtuluş Savaşı Müzesi (I.TBMM Binası)
MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi
MTA Tabiat Tarihi Müzesi
Altınköy Açık Hava Müzesi

Tablo 40

Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yer Veren Müzeler

75. Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi
Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi
Ankara Vakıf Eserleri Müzesi
Atatürk Eğitim Müzesi
Çengelhan Rahmi Koç Müzesi
Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi
Gordion Müzesi
Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM Binası)
MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi
MTA Tabiat Tarihi Müzesi
ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi
Altınköy Açık Hava Müzesi
Devlet Resim Heykel Müzesi

EK 5. MÜZE GEZİSİ İÇİN ÖĞRENCİ BİLGİ KARTI ÖRNEĞİ

Müze gezisi hakkında öğrencilerin olası durumlarda yapılması gerekenler hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilendirme için hazırlanan kartların öğrencilerde bulunması gezi sürecinin daha güvenli ve plânlı ilerlemesi amaçlanmaktadır. Tablo 41’de bilgi kartı örneğine yer verilmiştir.

Tablo 41

Müze Gezisi İçin Öğrenci Bilgi Kartı Örneği

Gezi Tarihi ve Saati:	:	Tarih: 01.02.2019 Cumartesi, Saat: 09.00
Gezi Süresi	:	8 saat
Başlangıç ve Bitiş Saatleri	:	09.00-16.00
Gidilecek Müze/Mekân	:	Rahmi M. Koç Müzesi ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Gezi Günü Hava Durumu	:	-1°C, yağmurlu
Geziye Gelirken Çantanda Bulunması Gerekenler	:	Şemsiye, su matarası, peçete, yedek kıyafet, bisküvi
Müze Etkinlikleri İçin Çantanda Bulunması Gerekenler	:	Keçeli boya, 2 adet A4 kâğıt, yapıştırıcı
Müze Gezisinde Bulunacak Öğretmenler	:	Merve Ulu, Yunus Yapalı, Gamze Ertem
Gezi Sınıfı ve Mevcudu	:	5-B, 20 Öğrenci
Gerekli Durumlarda Arayabileceğin Telefon Numaraları	:	Merve Ulu: 05... Müze Birimi: 0312... Polis: 155
Yardım İsteyebileceğin Yerler	:	Müzenin güvenlik birimi, polis merkezi
Okulumuzun Adı	:	Atatürk İlköğretim Okulu
Servis Aracımızın Plakası ve Yeri	:	00 MZE 0000, Rahmi M. Koç Müzesi önünde

Tablo 41 incelendiğinde özellikle ilkököl ve ortaokulda öğrenim gören küçük yaş grupları ile müzede çalışılacak ise gezi sürecinin verimli, plânlı ve güvenli şekilde tamamlanmasını sağlayacak bilgi ve yönergelerin olduğu görülmektedir.

Özellikle gerekli durumlarda aranacak telefon numaralarının, servis aracının yerinin ve plâkasının, yardım alınabilecek yerlerin bilgi kartında bulunması bir öğrencinin kaybolması durumunda son derece önemlidir ve bulunmasını kolaylaştırabilir.

EK 6. YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN MÜZEDE KULLANILDIĞI BİR DERS PLÂNI ÖRNEĞİ

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Öğrenci Sayısı: 20

Süre: 60 dk.

Mekân: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: Uygarlıkları Öğreniyorum

Konu: Anadolu Uygarlıkları

Kazanım: Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine katkılarını fark eder.

Yöntem Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama- doğaçlama, ara-bul, zaman şeridi

Araç ve Gereçler: A4 boyutunda 4 farklı renkte karton (beyaz, sarı, mavi, kırmızı, yeşil), renkli top, 4 adet 12’li kuru boya, 12 adet A4 kâğıdı

Hazırlık- Isınma

1. Etkinlik

Grup çember biçimindedir. Öğrencileri beş eşit gruba ayırmak için sırayla 1, 2, 3, 4, 5 rakamları yüksek sesle öğrenciler tarafından söylenir. 5'ten sonra tekrar 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde gruptaki herkes bir rakam söyleyene kadar süreç devam eder. Daha sonra aynı rakamı söyleyenler aynı grubu oluşturur. Birler, ikiler, üçler, dörtler ve beşler olarak 5 grup oluşur. Her gruba bir renk kartı verilir. Gruptakilerin görevi kendi grup renklerinde olan ve müzenin farklı yerlerindeki kartları bulup belirlenen yere sıraya dizmektir. Yapılacak bu sıralama için kartların üzerinde numaralar yazılıdır. Her bir grubun bulması gereken 5 kart vardır. Kartlarda küçükten büyüğe Hititler, Frigler, İyonlar, Urartular ve Lidyalılar yazılıdır. Her grup kendi kartını bulur, sıraya dizerek ve zaman şeridi oluşturularak dizilen grup kartları karşılaştırılır.

Canlandırma

1. Etkinlik

Öğrenciler hazırlık aşamasında olduğu gibi beşli gruplar hâlinindedir. Her bir gruba bir Anadolu uygarlığının ismi yazılı olarak verilir. Bu bilgi diğer gruplarla paylaşılmaz. Gruplara uygarlık isimleri verilirken grup sırası ve uygarlıkların kronolojik sıralaması dikkate alınır (1. grup Hititler, 2. grup Frigler, 3. grup İyonlar, 4. grup Urartular, 5. grup Lidyalılar). Grupları aldıkları uygarlığa ait 5 nesneyi müzede bulup yazar.

2. Etkinlik

Gruplar sırayla buldukları nesnelerin donuk imgelerini yapar ve isimlerini söyler.

3. Etkinlik

Gruplar donuk imgelerini yaptıkları nesnelerden birinin yapılış ânını ve onun nasıl bir işte kullanıldığını canlandırır.

Değerlendirme

1. Etkinlik

Grup çember biçimindedir. Sırayla hangi uygarlıkların adının geçtiği, nesneler arasında en çok dikkat çekenler, nesnelerin geçmişte nasıl kullanıldığı tartışılır. Müzedeki nesnelerden hareketle Anadolu uygarlıklarının günümüze etkisi tartışılır.

Tartışma sürecinde renkli bir top kullanılır. Söz hakkı almak isteyeneye atılır ve konuşanın elinde durur.

2. Etkinlik

Grup çember biçimindedir. Her bir öğrenciye renkli kalem ve mektup zarfı resim kâğıdı verilir. İşlenen uygarlıklarla ilgili bir nesnenin kartpostalı hazırlanır.

Gezi sonrası; öğrenciler dikkatlerini çeken bir nesneyi okulda oyun hamurlarıyla yaparlar. Okulda yapılan nesneler ve müzede yapılan kartpostallar okul koridorunda sergilenir. Sergileme için okuldaki masa ve panolardan yararlanılabilir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..